

Ойдин Ҳожиева

МУШФИҶ ОНАЖОН

ШЕЪРЛАР
ВА
ШЕЪРИЙ ҚИССА

ТОШКЕНТ
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва
санъат нашриёти
1983

Ҳожиева, Ойдин.

Мушфиқ онажон: Шеърлар ва шеърӣ қисса.—
Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1983.— 304 б.

Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреати, ҳассос лирик шоира Ойдин Ҳожиеванинг «Мушфиқ онажон» китоби Ватанга, юртга, онага муҳаббат, севги ва садоқат, меҳнат ва санъат, дўстлик ва қардошлик, инсонийлик ва фидойилик ҳақидаги сара ҳам янги шеърларини ўз ичига олади. Шунингдек шоиранинг кейинги йилларда ёзган «Бўзтўрғай» шеърӣ қиссаси ҳам китобга киритилди.

X $\frac{70403-118}{M352 (04)-83}$ 61 — 82 4702570200

Хаджиева А. Милая мама: Стихи и повесть в стихах.

Ўз2

ФАХРИЯ

Ташаккур айтаман осмонга, ерга,
Бағрида ниҳолдай ўсганим учун.
Ҳаётим, хаёлим чулғаниб нурга,
Ҳар қадамда рағбат сезганим учун.

Ташаккур айтаман яна ҳур толе,
Шеъримга қалб бўлган ҳар мавзу учун.
Еру дўстларимнинг қадру камоли,
Садоқати, меҳри, чин лафзи учун!

Яна бу ҳаётнинг пасту баланди
Ўргатгани учун тириклик дарсин,
Меҳнат — чироғимга мангу айланди,
Меҳнатга шукрона айтмоқлик қарзим!

Дилимда мавж урган чексиз дарё бор:
Унинг сарчашмаси, бошланар тоғи
Заминдай камтарин, тоғдай пурвиқор
Меҳрибон халқимнинг иссиқ қучоғи!

КЕЛИНИНГНИ КЎРГАНДА...

Келинингни кўрганда
Бир оҳ тортдинг, онажон.
Қайтадан қайнадими
Эски дардинг, онажон!
Юзингда қувонч изи,
Ҳасрат изи бир жаҳон,
Келгандай ўғлинг ўзи,
Бир оҳ тортдинг, онажон...
Кўзинг дер: келинчагим,
Наврўз гулим, чечагим,
Онам деб йўқлаб келган
Йўлларингдан ўргилай.
Иззатин сақлаб келган
Тилларингдан ўргилай.
Ўғлимга белбоғ тиккан
Қўлларингга садқаман,
Ўғлимсиз танҳо кечган
Йилларингга садқаман,..
Вўз боладай баркамол,
Келин турарди беҳол,
Хотиротлар жонланиб,
Келинчакни этар лол...

Келининг кўрган замон
Оҳ тортмагил, онажон.
Ўзи дардкаш қалбингга
Юк ортмагил, онажон.
Жангда кўз юмган ўғлинг
Юракларда барҳаёт.
Шоирларнинг шеърида,
Тилакларда барҳаёт,

Бундаги ўғлонларни
Тойчоғим де, эркам де,
Ўғлим етмаган бахтга
Ета олган бўтам, де!
Оҳ тортмагил, онажон...
Ўзи дардкаш қалбингга
Юк ортмагил, онажон,
Оҳ тортмагил, онажон...

Ўғлинг, келининг ҳаққи
Висол бўлиб ёнурман.
Қалбингда бор доғингни —
Ором бўлиб олурман.
Мағрур овозинг бўлиб
Дунёга жар солурман!..
Оҳ тортмагил, онажон.

1963

АГАР СЕВСАНГ...

Севсанг, ёрим, сеҳрим-ла
Бошинг чулғаб оламан.
Юрагингга муҳаббат
Зилзиласин соламан,

Агар севсанг, мен — иқбол,
Пок шуъламан, ёғдуман.
Қудратлиман ишқ мисол,
Интиҳосиз орзуман.

Сен ҳаётбахш бўлсанг,
Тенгсиздирман вафода.
Аҳди йўқ, бевурд эсанг,
Аёвсизман жафодай.

Ихтиёринг қўлингдан
Сездирмай олиб кетгум.
Ҳижрон бўлиб йўлингда,
Табассумга зор этгум...

Чиндан севсанг, сеҳрим-ла
Бошинг чулғаб оламан.
Ҳаётингга муҳаббат
Зилзиласин соламан...

1964

САФАР БАЛЛАДАСИ

Учқур тулпори кишнаб,
Сафар тобин олди ёр.
Тулпор жilовин ушлаб,
Сўзлар келинчак дилдор.

Тилла қошли узугим
Тақиб ол қўлларингга.
Чироқ бўлиб туну кун
Нур сочгай йўлларингга.

Шода маржон териб кел,
Қуёшга ҳал бериб кел.
Жаннатсара жойларга
Довруқларинг солиб кел.

Пешвозингга таъзимкор,
Чиқса сарви санамлар,
Унутмагил, интизор
Сенга бунда чаманлар!

Йигит дер: — Эй тоза гул,
Бунда қолма паришон.
Умидинг сўндирмагил,
Ой бориб, қайтгум омон.

Палакка, уй тўрида
Пичоғимни илгин, ёр.
Саҳарлар ой нурида
Ёнса, қайтгум, вафодор.

Буғдой нон каби иссиқ
Бўлсин севгинг умрбод,

Келинликка ярашиқ
Хонамни этма барбод.

Хиёнат йўлига гар
Қўйсам ногоҳ бир қадам,
Пичоғим занглаб қолар,
Олтин тигли бўлса ҳам!

Қиз ишқи бўлди қанот,
Тулпор учар елдан тез.
Ер йўлида умрбод —
Сочин тараб қолди қиз.

Дупур-дупур келса от,
Қиз қўшиқ бошлар ношод.
Ёнмади олтин пичоқ,
Занглаб ҳам қолмас бироқ...

1966

СОҒИНЧ

Мақсадларим тутди қўлимдан,
Онам, сиздан кетдим йироқлаб.
Нигоҳингиз ҳамон йўлимда,
Уқтин-ўқтин мени сўроқлар.

Ажаб, бериб камолот, сабр,
Катта йўлга кузатганда ҳам,
Дақиқамдан излайсиз таъбир,
Завқингизга теппа-тенг алам.

Чек билмаган шамолман гўё,
Уриламан гоҳ сув, гоҳ ўтга.
Суринаман йўлларда аммо —
Сурилмасман оқимдан четга.

Ўзга тақдир сўрамай-нетмай
Кириб келар сатрлар аро,
Ўзга дардлар — дилим тилгудай,
Ҳукмимга зор турган муаммо.

Не хаёлда таниш, нотаниш,
Қандай кечар иссиқ-совуғи?
Шундай менда ўртаниш, ёниш,
Эртаги кун ваъда, довруғи!

Қудратимдан кучлироқ эрким,
Қадамимни тортар измига.
Мени чорлар шундай бир ерким,
Кўклам сочиб босган изимга.

Ўша кўклам ёққан жойлардан,
Бахт — тегишим олмоғим аён

Нур иқлим, шарқироқ сойлардан,
Ёшлигингиз топгум, онажон!

Ношудликни тан олмас фақат,
Сўнги келмай, бошланад сафар.
Кутиш ҳам бир насиба монанд,
Озор тутманг, кутдирсам агар.

Кафтдай силлиқ бўлсайди олам,
Бўлмасайди сафари, дарди,
Занглаб қолмасмиди бу қалам,
Соғинчингиз қайдан бўларди?

1967

* * *

Ногоҳ қулоғингга чалинса қўшиқ,
Чалинса қўшиқ —
Туғёнли, дилбар,
Йўлларингга хазон баргларни тўшаб,
Баргларни тўшаб —
Уйнаса еллар,
Шодон кезларингда қалбинг титраб гоҳ,
Қалбинг титраб гоҳ,
Хуруж қилса ғам,
Уйчан кўзларингга илиқ бир нигоҳ,
Илиқ бир нигоҳ
Урилгани дам,
Сойлар шиварида ўқиб ҳикоя,
Ўқиб ҳикоя —
Қуш бўлиб учсанг,
Юрагинг ақлингга қилмай риоя,
Қилмай риоя —
Хаёлинг кўчса,
Ун саккиз ёшингга, биламан шу пайт,
Биламан, шу пайт
Қайтурсан албат,
Қаршингда чарх ургум мен — илк муҳаббат,
Мен — илк муҳаббат,
Мен — илк муҳаббат!

1967

ТОШҲОВЛИ

1.

«Қирқтагина қорақош,
Ҳам сингилу ҳам кундош,
Фол очарди — кўзда ёш,
Сўз демасди Тошҳовли.
Кун ёйилса ҳар саҳар,
Еқа вайрон қирқ дилбар
Қўшиқ айтди сарбасар,
Оғиз очмас Тошҳовли.
Қизлар унга кўрк эди,
Тушларида эрк эди,
Дарвозаси берк эди,
Тошдай қотди Тошҳовли.»

2.

Тошҳовлида қанча туйғулар
Зулмат ичра ётди кўп замон.
Дарвозаси ланг очиқ турар
Бугун нурга боққанча ҳайрон.
Унда — тошга айланган армон,
Унда — тошга айланган бардош...
Ғарқ бўларди бу ёруғ жаҳон
Эриб кетса ундаги кўзёш!

1967

МАКТЎБ

Сенга хат битурман, ҳар сафар —
Асраган сўзларим айлаб жам.
Оқ булут ортида ой мудрар,
Ҳаловат бағрида бу олам.

Сенга хат битурман, ҳар сафар —
Барг мисол титрайди қўлларим.
Юрагим гўёки кабутар,
Йўл бўлиб тўшалар ўйларим.

Сенга хат битурман, ҳар сафар —
Қатига сслиб гул атридан.
Биргина онам ҳам беҳабар,
Кўнглимнинг интизор сатридан.

Сенга хат битурман, ҳар сафар —
Маъжудот ухлаган кезлари.
Яшириб ўқигил, ҳеч маҳал —
Тушмасин ўзганичг кўзлари!

1968

* * *

Қўшиғимдан гоҳ йироқсан,
Гоҳ қўлингда ихтиёр.
Манзилимда шамчироқсан,
Гоҳо ўзинг менга зор.

Дардсан, беғам куйларимнинг —
Бўлғусидек заволи.
Бахтсан — шодмон кунларимнинг —
Жамулжами мисоли.

Айтмаганим — дилда қат-қат
Битилмаган номадир.
Кўз ён-имас, унга фақат —
Соғинчларим томадир.

1968

НАВБАҲОРДА...

Бир ташвишдан нидо иккимиз,
Бир қувончдан садо иккимиз,
Иқбол ваъда қилгуси фақат,
Ўтли муҳаббат,
Ўтли муҳаббат.

Навбаҳорда туташ йўлимиз,
Чорлар мени сен суйган чаман.
Умидларим бетин, қўнимсиз,
Хаёл ичраман,
Хаёл ичраман.

Насиб этган бахтинг буюкми,
Сўрайман-у, толаман ўйга.
Бахтинг қадар ишқинг суюкми,
Тўлиқми куйга?
Тўлиқми куйга?

Дейсан, заҳил тортади куним
Ва зил кетар мендаги қудрат,
Иқбол ваъда қилмаса, гулим,
Ўтли муҳаббат,
Ўтли муҳаббат.

1968

ЗЕБУННИСО

Зардобга айланмиш байтида фиғон,
Тақдирдан шоҳлиги учун норизо.
У кўнгил мулкига изламиш султон,
Хас бўлмиш пойида ҳашам ва дунё.

Кимнинг ҳам сиғарди бу қизга ҳадди,
Бир имо қилса гар вайрон ўлкаси.
Истаса, ер-кўкни гулга кўмарди
Ҳинду диёрининг суюк бекаси.

Унинг кўзида ёш, қалбида армон,
Ишқ ҳасрати уни айламиш гадо.
Маликага иқбол бермаган замон
Чўрига нима ҳам қиларди ато?

1968

ОНАМ СЕВГАН ҚУШИҚ

Дупур-дупур от келадур,
Аскаргина боламми?
Бўм-бўшгина бағрим тўлур,
Шовқин тутар оламни.

Сочин ташлаб саф-саф бўлиб,
Йўлни боғлайди қизлар.
Ҳар бири бир тараф бўлиб,
Дилни чоғлайди қизлар.

«Аскар йигит, қиличингиз
Жаранги-ей тормиди?
Гул узатсак йўқ демангиз,
Гулни олмак ормиди?»

Йигит, қаҳрингиз кўп ёмон,
Қаҳратоннинг заҳридай!
Ёр олдида, омон-омон,
Титрайсиз сарв баргидай.

Аскар ака, отни йўртинг,
Муродингиз ёр бўлсин.
Сиздай асл мардлар юрти
Мангуликка бор бўлсин...»

Дупур-дупур от келадир,
Шарафим, шоним келар.
Қамчи босиб отга бир-бир
Аскар ўғлоним келар!

1968

Ой боқади бир сокин,
Сокингина боқар тун.
Борлиққа тамом ҳоким,
Ён-веридан оқар тун.

Ой сузади жимгина,
Елпийди уни шамол.
Юлдузлар зина-зина,
Липиллаб кетар хиёл.

Фонус мисол сузар ой
Ёритгани тун ҳуснин.
Учраганда телба сой,
Унга отади ўзин.

У тўлқину бу тўлқин,
Ой учади аргимчоқ.
Нурланади сиёҳ тун,
Ёришиб борар қирғоқ.

1968

ҚУЕШГА

Четлаб ўтма уйимни
Тонг саҳарлаб, эй қуёш,
Нурда чархлаб куйимни,
Қаламимга бўл йўлдош!

Майсалар нафасига
Инмай туриб губор-чанг,
Шаршаралар сасига
Қўшилмай ўзга оҳанг,

Тонгни олқишлаган қиз
Ҳаяжонин эшитай.
Бахтли онанинг ёлғиз
Бир армонин эшитай.

Тонг-ла менинг хонамга
Кел, қуёш, нур ёйғали.
Мен ҳам чиқай даламга
Шабнамда юз чайғали!

1968

* * *

Қор ёғар, кўк пештоқидан
Оқ супра ёяр фалак.
Қор ёгади — оппоққина
Пилдираган капалак.

Қор ёгади, гўё қорқиз
Баҳори ун элайди.
Қор резгилар ҳув поёнсиз
Кўкни ерга улайди.

Оққина қор парчасидай
Оқаради бугун дил.
Кўкнинг очиқ дарчасидан
Тушиб келар Янги йил.

1968

* * *

Келишинг истадим, бир майин
Келар деб шабада уд чалар.
Кулишинг эсладим, бир майин
Хандага лаб очди гунчалар.

Гулларнинг синмаган рангидан
Бу кўнглим ёришиб борадир.
Келсанг, шеър яралур янгидан,
Келмасанг, илҳомим порадир.

1968

ТУРНАЛАР

Осмонда ҳалқа мисол
Турналарнинг тизими.
Ялпиз ҳидли шўх шамол
Чимдир ҳовуз юзини.

Осмонда ҳалқа мисол
Турналарнинг тизими.
Сой бўйида навниҳол
Кунга тутар юзини.

Осмонда ҳалқа мисол
Турналарнинг тизими.
Болари излар нимҳол —
Ғунчаларнинг исини.

Турналарнинг тизими
Ерга дув-дув тўкилар.
Кўкка чоғлаб ўзини,
Бўй чўзади майсалар.

1968

КЎНГИЛ УЗГИМ КЕЛМАЙДИ

Бир ёнимда тубсиз жар,
Бир ёнимда майсалар.
Кел менга, деб иккиси
Икки ёндан жар солар.

Сукут қилган хомуш жар,
Боқсам кўзим тиндирар.
Бир энгина майса-чи,
Қалбимга нур индирар.

Жар тубига мисли хас
Тушмоқни тан олмасман.
Шу майсадан бир нафас
Кўнгил узиб қолмасман!

1968

СЕВИНЧИМ

Далага борар эдим,
Сой бўйини ёқалаб,
Ўзим ҳам тушунмаган
Севинчни дилга қалаб.

Кун ботарди, ботмасди —
Ёлғиз ўша севинчим,
Даладан қайтар эдим
Бир боғ ўтин орқалаб.

Сойлар нозига ўхшаш,
Қушлар созига ўхшаш,
Опанинг «синглим» деган
Хуш овозига ўхшаш

Куй излардим бетиним,
Ўй излардим бетиним
Муҳаббатдан яшнаган
Диллар розига ўхшаш.

Давраларга кирдим,
Қўшилдим суҳбатларга,
Терс ўгирдим юзимни
Аламга, ғурбатларга.

Не бахтки, топдим уни —
Излаганим Шеър экан,—
Тўлди менинг ҳаётим
Куй билан журъатларга!

1969

ДУГОНАМГА

Эсингдами, Латофат, хушрўй, бодом қовоғим,
Катта ҳовуз бўйида, катта шосупа узрэ
Балиқларга ташлардик хас-хашак, нон увоғин,
Сочқи терган боладай тўп-тўп балиқлар сузар,

Эсингдами, даланинг ўртасидан ўқариқ —
Тортар эдик ва бўлиқ эгатларга сув тараб,
Шона санаб юардик. Гоҳ хаёлга бўлсанг ғарқ,
Гоҳ шўхлик, беғамликда йўқ эди сенга тараф.

Ўқариққа сиғмаган сувдай тошдик ҳар томон,
Бошлаб кетди икки йўл, йиллар ҳам қолди
орда.

Баъзан гина қиласан: «Бормисан, дугонажон,
Сўраб-нетиб келмайсан бизларни бирор марта!»

Мен биламан, ўғилчанг сенинг холис севинчинг,
Беминнат меҳнатингни шукрли ардоқлайсан.
Мавж урган ёшлигингни атамайсан ўткинчи,
Бугунингга, эртангга зўр эътиқод сақлайсан.

Отга қамчи босганда Барчиннинг билаклари —
Толган! Сенинг қўлларинг рудда толган эмасдир.
Шижоат-ла бошланган сенинг ҳар бир саҳаринг
Дугонанг учун бугун бир ҳавасдир, ҳавасдир!

Болангнинг қум тўлдирган этикчасин ушбу дам
Мулойим ғурур билан қоқмоқдасан чангини.
Ўғлингни шапатилаб, жилмаясан, дугонам,
Мен-чи, эшитмоқдаман ундан шеър жарангини.

1969

ҲОРДИҚ

Қуёш оҳиста чўқар.
Ейилар намозшомгул.
Далада ҳам иш тугар.
Ҳовлига қайтар сингил.

Енгин шимариб аста,
Оёқ яланг бўлганча
Сув сепеди бирпасда
Остонадан йўлгача.

Ҳовур чиқади ердан.
Жимир-жимир оқар сув.
Фарзанд қўлидан хурсанд
Сув ичган онадир у.

Ҳаммамизга қадрдон
Ернинг яйраган чоғи.
Чиқмоқдадир бу замон
Меҳнатдан сўнг чарчоғи.

1969

КУНБОТАРДА

Ариқда сув милдирар,
Ой оқаради томда.
Ойналарда нур синар,
Хаёлчан намозшомда.

Қанотлари остига
Яшириб жиш боласин,
Букри тутнинг шохида
Попушак қуш олар тин.

Қозиққа боғлаб маҳкам
Тўйиб қайтган тарғилин —
Соғмоқ учун ушбу дам
Енгин шимарар келин.

Сўнг ясаниб олар-да,
Йўлга қарайди шошиб:
Ҳув, ана... Кунботардан
Келар унинг қуёши.

1969

* * *

Ҳажримда чекиб алам,
Кўз ёшларинг бўлса кўл,
Эҳ, шодлигим ўшал дам
Ундаги нилуфаргул!

Севинч ёшинг агарким
Оқса дарёдай тўлиб,
Чўкмасми қайғуларим
Унга гавҳар тош бўлиб!

1970

ЧҰҢҚИДАГИ КИЙИК ҲАЙКАЛИ

Чўққидаги харсанг тошга
Бир оёғи бойланиб,
Кийик турар — нақ қуёшга
Сакрамоққа шайланиб.

Кўзларида чақнайди тун.
Ухлай олмас кийикжон.
Елкасини куйдирар кун,
Жунжиктиради бўрон.

Кўкка боқса — мовий осмон...
Оёғига тош ботар.
Ерга боқар — мовий уммон
Унда қўрқув уйғотар.

1970

ДЕНГИЗ

Қирғоқларга бош урма, денгиз,
Дардинг нима, армонинг нима?
Юрак-бағринг ёндирди қай ҳис,
Куйлаётган достонинг нима?

Улуғ осмон қучган кенгликда
Қўзичоқдай яйраб ётибсан.
Нечун яна тору тангликдай
Тўлқинларинг қайраб ётибсан?

Сукут сақлаб виқорли тоғлар
Мағрурлиги ақлинг олдими?
Соҳилдаги равшан чироқлар
Ё сени шу ҳолга солдими?

Ё қилдайин бир жилға бўлиб,
Олисларга оқмоқ яхшидир.
Денгиз! Сендек бир умр тўлиб —
Тошиб яшаш умр нақшидир.

Наҳот шундай кенглик ва поён
Тугёнингга келди тангу тор!
Юрак, юрак қилса галаён,
Уни эплар манзил қайда бор?

1970

ТИРИКЛИК

Оқ рўмолин бир учини елкага ташлаб сипо,
Дарвозада турар онам, қўли ишга бормайин:
Ташвиш билан, меҳнат билан толиқтиргандай дунё,
Кўзлари ҳам хира тортиб бормоқдадир кун сайин.

Дуркун бир қиз дорга ёяр қордай оқ матоларни,
Гап ташлайди йигит унга ҳазил-ҳузул аралаш,
Барг чиқарган шохга қўниб,

трактор садоларин

Писанд қилмай чумчуқ сайрар.

Атроф сўлим ва дилкаш.

Самолётлар ташлаб ўтган хат каби жуфт кабутар
Булутларга ағанайди, чарх уради беармон.
Кўз узолмай боқар онам... ҳорғинлигин унутар,
Юрагига қуюлади сумбуладай ҳаяжон.

Юрагига қуюлади шунда ҳузур-ҳаловат,
Эслаб қолар сумалакка ундирган буғдойин ҳам.
Ариқчадан сув олганча шошилади

бетоқат —

Офтобрўя айвон сари мунис, меҳнаткаш онам!

1970

АМУДАРЁ

Амударё тўлганар...
Тиним билмас субҳу шом:
Кўм-кўк қишлоқ, далалар,
«Лазги» янграр хуш айём.

Амударё тўлганар...
Тобга келмиш буғдойзор,
Бошоқ тергани борар
Ўизчалар турна қатор.

Амударё тўлганар...
Пахта хирмон ажойиб!
Аёл дала айланар,
Кун тигида қорайиб.

Амударё тўлганар...
Қирғоқ. Унгу сўл гавжум.
Дарё шовқинин тинглар
Шох ёйган кекса гужум.

Амударё тўлганар...
Тиним билмас ҳеч қачон.
Унда ёшлигин кўрар,
Севимли Ўзбекистон.

1970

* * *

Фазовий кемалар бўлди ихтиро,
Само даштларига етди қадамлар.
Умрин тўғонларга топширди дарё,
Ҳаммаси сиз учун, сизга, одамлар.

Тоғларда зарралаб топилди олтин,
Очилди тилсимга ўхшаш оламлар.
Тобора гавжумдир Ернинг ҳаёти,
Ҳаммаси сиз учун, сизга, одамлар!

Дарахтлар ҳосилдан шохларин букди,
Полизларга қовун сиғмас ёз дамлар.
Қуёш ҳам заминга кўзларин тикди,
Ҳаммаси сиз учун, сизга, одамлар!

Бутун табиатнинг умиди сиздан,
Қўлингизга қарар оби замзамлар,
Бир сўзни аяйсиз гоҳ дўстингиздан,
Айтинг не сабабдан, айтинг, одамлар!

Оҳ, дўстнинг қалбида дунёни кезмоқ,
Унда севинч туйиб, сезиб аламлар,
Яқин сирдош бўлмоқ, ғамни кетказмоқ —
Топилмас бир бахт-ку, ахир, одамлар!

1972

* * *

У дурра сочларин ўтганда ташлаб,
Қизлар ҳавас билан «қаранг» десалар,
Сўник нигоҳлари ғурурдан яшнаб,
Дуо қилишарди уни кексалар.

Ёстигин қуритди уруш: сўлди гул,
Битта қорахат-ла умри янчилди.
Тунлари болиши бўлди жиққа ҳўл,
Сочлари игналар каби санчилди.

Оналар аламдан ёқа ушларди,
Оталар бош эгиб турарди карахт...
«Соч ҳам ярим давлат!» — деб қўйишарди.
Узун сочлар унга беролмади бахт!

1972

СЎЗЛАСИН

Ҳеч нарса сўзламайлик, бугун кўзлар сўзласин,
Неча йил унут бўлган ширин сўзлар сўзласин.
Табассумни соғинган заҳил юзлар сўзласин,
Ҳеч нарса сўзламайлик, бугун кўзлар сўзласин!

Биз сир сақлаб ўтганда ҳайратга тушган боғлар,
Биз бош эгиб ўтганда қалби увишган боғлар,
Дилимизни қийнаган ширин-аччиқ сўроқлар,
Ҳаяжонлар, фироқлар, ўтли ҳислар сўзласин!

Биз қаҳқаҳа отганда юлдуз қалқиб кетганин,
Кўримсиз чаманлар ҳам балқиб-балқиб кетганин,
Метин тошлар бағрида чашма оқиб кетганин,
Ҳар ёқни гул тутганин дала-тузлар сўзласин!

Имконлар чамалаган уфқи ёрқин ишлардан,
Олов дамли ёзлардан, қор-қировли қишлардан,
Кўнгилларни аллалаб ўтган ажиб тушлардан,
Фаровон турмушлардан бу хуш кезлар сўзласин!

Сукунат тилга кирсин созланган дутор янглиғ,
Орзулар гулга кирсин ҳеч кетмас баҳор янглиғ,
Бу ёруғ дунё ичра бир иккимиз бор янглиғ,
Ўз-ўзимиз беҳабар ёру дўстлар сўзласин!
Қора кўзлар сўзласин!

1973

* * *

Менинг гулдай қучоғимдан
Гулдастамни олдилар,
Бутун умри ҳаётимга
Пайвастамни олдилар.
Қилт этмадим, турдим қараб,
Ёрилмади юрагим.
Кетмадим мен тоғдай нураб,
Келмади ҳам сўрагим.
Соч юлмадим, қақшамадим,
Тиламадим ёмонлик,
Лек уларга сен, ҳақиқат,
Сен бермадинг омонлик:
Улар ўзи тили куйиб,
Юзи қора бўлдилар.
Аза тутиб, қора кийиб,
Мотамсаро бўлдилар...
Уйладилар: бу қўллардан
Қалам тушар бедармон.
Менинг бийрон тилларимдан
Қўшиқ учди беармон.
Ихлос қўйдим ҳур ҳаётга,
Оппоқ нурга парвона,
Чин дугона бўлиб бахтга,
Ғуссаларга бегона!
Ҳар янги кун менинг учун
Бардош бўлиб туғилди.
Шунда қаҳрим бўлиб забун,
Меҳрим нурга йўғрилди.
Нодўстларнинг зардасидан
Гоҳо безди бу кўнгил,

Ёру дўстлар далдасидан
Тоғдай ўсди бу кўнгил.
Учрашурмиз энди ёлғиз
Анжуманда иккимиз,
Ақлу руҳда ўт ва сувдай
Олишганда икки ҳис,
Тек турармиз: қўлсиз, тилсиз,
Журъати йўқ, шашти йўқ!
Иккимизни этди дилсиз
Битта нокас отган ўқ!
Кетмоқда у қаландардай
Икки қўли орқада,
Қолиб борар, қолиб борар
Порлоқ йўли орқада!
Етдим-етдим деган чоқда
Йўлни ғурур тўсади.
Омон бермай икки ёқдан
Совуқ шамол эсади!
Кетмоқда у кўнгли тўлмай,
Нигоҳида суронлар!
Мен кетарман, ажаб, ўлмай,
Кор қилмасдан қиронлар!

1975

Қ Ұ Ш И Қ

Мен — кимларнинг нурамаган метин бардоши,
Изтироблар эвазига келган ташаккур.
Ва кимнингдир парга тегиб ёрилган боши,
Бир нокасинг чангалида жон берган гурур.

Ким учун ҳеч ўтиб бўлмас сўқмоқдир йўлим,
Ким учун мен айтилмаган улуғ тарона.
Меҳнат, севги менинг икки қанотли қўлим,
Мен юракнинг сувратиман ўчмас, яғона!

1975

Гоҳ айланиб хаёл сайдига,
Дардларимга изладим чора.
Гоҳ юрагим шодлик пайтида
Чаппар урди еру кўк ора!

Хаёл гоҳо оғир тош бўлиб,
Михлаб қўйди ҳасрат тоғига.
Гоҳ синашта бир сўқмоқ бўлиб,
Бошлаб кетди бахт сўқмоғига.

Хаёлларим — гоҳи бир эпкин
Қувар дилнинг туманларини.
Барқ урдирар туйғулар мулкин
Турфа гуллик чаманларини.

1977

СЕН БОРКИ...

Сен борки, ғоятда сулувдир ҳаёт,
Азиздир бу неъмат, бу насиба-нон.
Сен борки, орзумдан орзулар бунёд —
Олманинг нопармон гулидай ғужғон.

Яшамоқ!

Осмонга етади бошим
Бу оддий, меҳнаткаш сўз қудратидан.
Кўзимдан тирқираб кетади ёшим
Қуёш исли ёруғ дунё бахтидан.

Сен борки, чаккамга тақаман райҳон,
Кўзларим сурмадан ёнар тун мисол.
Пайваста қошимда ўсмалар гардон,
Севиб ўраганим — ҳил-ҳила рўмол.

Сен менинг рағбатим, тоби-тоқатим,
Меҳри уммонимсан кўпириб тошган.
Севгимсан — умримнинг олтин фурсати,
Оҳ, сендан жудолик тушмасин бошга!

Сендан ҳеч жудолик тушмасин бошга,
Муҳаббат хазони рўй бермасин ҳеч.
Мавжудлик бошқа-ю, яшамоқ бошқа,
Яшаш — бу ишқ бўлиб туғён урган куч!

Ўша куч тўлишиб, тиниқиб, қалбми
Оташин айласин, бахш этсин сабот.
Она-Ерни севган оталар каби
Сиғиниб ўтайлик Ерга умрбод!

Яшамоқ!
Осмонга етади бошим
Бу оддий, меҳнаткаш сўз қудратидан.
Кўзимдан тирқираб кетади ёшим
Қуёш исли ёруғ дунё бахтидан!

1970

ГУЛДАСТА

Қанча шаҳарлардан ўтиб келди у,
Йўли чангиб қолди сокин қишлоқлар.
Салқин шаҳарлардан ўтиб келди у,
Қолди қайғу-шодлик аралаш чоқлар.

Аскарни кўрганда сойлар тошдилар,
Бедазорда сайроқ беданалар, ҳам —
Сўфитўрғайлар пир-пир қанот очдилар,
Салом берди унга бегоналар ҳам.

Она қишлоғига кирди ул ўғлон,
(Ҳамон кўзларида урушдан чақмоқ,
Жиндай бўй чўзибди. Эгнида чакмон.)
Мармар шоҳсупада турибди бу чоқ.

Ана, келаётир бир аёл елдек,
Этикларин қучди, йиғлади ҳўнграб,
Кўзига ишонмай қотиб қолди тек...
Гуллар қўйди унинг пойига сўнгра.

Шамол урилади, гуллар қалдироқ,
Гул ҳам янгиланар йилга муносиб.
Йўлга тушмоқ бўлар у йигит, бироқ —
Нафис гулдастани ўтолмас босиб!

1971

БЕГУБОР КҮНДУЗЛАР

Дугона м. Муҳаббатойга

Уйиндан ортмаган қизалоқ эдим.
Қуш каби учардим адирлар томон.
Адирда товланган гулларнинг ҳиди
Гўё димоғимга урилар ҳамон.
Гуллар яшнашида бир ўт бор эди,
Бор эди, бегубор умид бор эди...
Қуш каби учардим адирлар томон.
Қўлимдан иш келиб далага чиқдим...
Ойдек ярқиратиб урардим кетмон.
Кенгликлар поёнин чамалардим жим.
Сеҳрига оларди осуда осмон.
Кўзларга кўринмай кундуз ёнарди.
Ёнарди живирлаб, дудсиз ёнарди...
Ойдек ярқиратиб урардим кетмон.
Тенг-тўшларим билан тўйларга бордим.
Куй ҳам қанотли деб ишондим илк бор.
Орзумни гулдайин очиб юборди
Қўшиқ парвозида ёйилган баҳор.
Мен ўша баҳордан ҳайратда қолдим,
Ҳайратда қолдимۇ ғайратлар олдим...
Куй ҳам қанотли деб ишондим илк бор!
Биз гул эккан боғда тўлишар ранглар,
Биз ўсган ҳовлида чақнаб ётар кун!
Биз ўтган йўлларда шодлик жаранглар,
Биз севган сойларда жўшади тўлқин!
Биз яшнатган дала ҳазон билмагай!
Бу дала бошига булут келмагай!
Биз ўсган ҳовлида чақнаб ётар кун!

1971

УЛУҒ ВАТАН...

(1941—1945)

Дарахтлар, жасадлар, бинолар кули
Уюм-уюм ётган ташландиқ ичра
Ўрмонлар каккуси, боғлар булбули
Ўзин урган пана-пастқамлик ичра —
Бағрига тош ботиб, йўл очган ирмоқ:
«Улуғ Ватан» дея чалди қўнғироқ.

Кеч куз кунларидай тунд хонадонлар,
Тушлар пала-партиш, безовта юрак,
Тиззага етганда барги хазонлар,
Оқар сув ўрнини тутганда кўлмак,
Хазондан нарида ёлғиз қизғалдоқ:
«Улуғ Ватан» дея товланди яшноқ.

Парча-парча бўлиб кетган ғишт ўчоқ,
От кишнаши тинган отхоналар ҳам,
Қимсасиз ҳовлида гўдак мўлтироқ,
Қора тердан кўзи ачишгани дам
Унинг нигоҳига сиғмаган сўроқ
«Улуғ Ватан» бўлиб чақарди чақмоқ.

Отни эгарлади кенжатойи ҳам...
Йўллар гард-гард бўлиб интиқ қолганда,
Унга кўз тикканда бутун бир олам,
Йўлга қарайвериб кўзи толганда —
Онага сабрни ўргатди тупроқ,
Ватан туйғусидан енгилди фироқ.

Она юртим, дея тикдию жонин,
Дўзах азобида қолди-ю, бироқ
Қилт этмади унинг идрок-имони:

Зояни илондай бўғганда сиртмоқ,
Сўнгги нафасидан қуш бўлиб сайроқ —
«Улуғ Ватан» сўзи учди ўша чоқ.

Оқарган сочларга урилди тароқ,
Хаста бағирларга ҳам тегди шамол.
Кўмилган йўлларга тушди илк оёқ,
Чилдирмалар ўтда қизиди дарҳол.
Орзиқиб кутилган тўйларда қувноқ:
«Улуғ Ватан», дея ёқдилар чироқ.

Тобут тепасида, бешик бошида,
Тоқ бўлиб юртига қайтган изларда,
Ҳижрон хунобида, севинч ёшида,
Умиддан чақнаган қора кўзларда —
Мангу рўшноликни ҳис этгани чоқ
Улуғ Ватан қайта туғилди, ўртоқ!

1972

МАРИЯ ИСАБЕЛЬ ДЕ АЛЬЕНДЕГА МАКТУЪ

Оғзи ошга етганда бурни қонаган ёмон.
Улуғ Тинч океанин безовта қирғоғида
Чидаб бўлмас ҳижрондан ранг-рўйи бўлиб сомон,
Бир Ватан оҳ урмоқда бугун фарзанд доғида.

Севимли қиз Мария, қалбингда аччиқ армон:
Тўйиб йнғлолмадинг сен ота тобутин қучиб.
Вайронага айланди сен униб-ўсган макон,
Наҳотки, эрк қушлари мангуга кетди учиб!

Ёмғирлар ўлкасида кўз ёшларнинг ёмғири,
Мурдаларни оқизиб, Мачопо оқар хомуш!
Эй улуғ сув, Океан! Шу бўлдими тақдиринг,
Бу аччиқ ҳақиқатми ва ё ўткинчи бир туш?!

Кўчаларда аросат — туйғулар беҳаловат,
Кечаларда фалокат — уйқулар беҳаловат.
Талотўп, отишмалар... Қайғулар беҳаловат,
Яраланган қуш каби орзулар беҳаловат!

Ўғлига аза тутиб курашаётган Ватан,
Неруда қўшиқлари қанотланган гўшалар,
Билмасми эди ахир: Озодлик шундай чаман —
Ўтган-кетганининг ундан бир гул узгиси келар.

Хаёлларда яшнаган бир Ватандир Озодлик,
Гуллашдан ҳеч қолмаган ҳур чамандир Озодлик.
Бир кирса, тарк этилмас анжумандир Озодлик,
Ҳаёт билан теппа-тенг аржуманддир Озодлик!

Унга кўз тикканларнинг бир хил эмас нияти,
Бу гулшанни топташдан ҳузур тошгувчилар бор.

Ким айтар — озодликка эл-юрт қора кияди?
Ким айтар — қайтиб келмас у соҳилларга баҳор!

Эрк сўзин англаб етган халқ-ла ўйнашиб бўлмас.
Токи эл тирик экан, Неруда ушлаган соз,
У куйлаган қасоскор туйғу элга ҳамнафас,
Авлодларга у сабоқ берар, дея: «Алқасос!»

Йигирманчи асрдан домангир — Хиросима,
Қимматга тушди унга инсоният ижоди.
Сонгми тилга олинса, дилга тушар ваҳима:
Ҳамон босилган эмас у қишлоқнинг фарёди.

Юракларнинг доғини кеткизар Вақт шамоли,
Сўлим баҳор чоғида деҳқон сочаркан уруғ,
Ҳақ қарор топганида, бу кунларнинг малол
Босилгай! Кунлар келар орзу-умидга тўлиғ!

Оқ олтин ўлкасида ўт юракли Чиннихол
Булутдай пахталарни ағдараркан хирмонга,
Иш орасида сендан хаёлан сўрайди ҳол,
У билар: жасурликнинг йўли элтади шонга!

Бешик бошида бир кун мунис, маънос оналар
Қурбон бўлганлар номин қўшиқ қилиб айтгуси.
У қўшиқдан боғларда эрк гуллари ёналар,
Акс-садоси қалблардан мардлик бўлиб қайтгуси.

Осуда кўчаларда бир жаҳон бўлиб юрса,
Озодлик замонида йўлга кирган гўдаклар,
Тинчиб қслгаи уйларда фароғат ҳукм сурса,
Ушанда бир хўрсиниб титраб кетар юраклар.

Жаранглаб кетар шунда Неруданинг овози:
«Юреим! Эрк қўшиғини баланд авжда ол энди!»
Руҳи шод бўлиб шунда, халқидан бўлиб рози,
Бахтингни мубораклаб, мағрур боқар Аьенди!»

1973

* * *

Менинг жону дилим ўша,
Удир кўнгил қўйганим.
Чароғон манзилим ўша,
Удир бахтга йўйганим.

Ҳур ва сокин ўйларимга
Тугён солган ул эрур.
Шоду хуррам куйларимга
Ҳижрон солган ул эрур.

Юрагимга титроқ тушса,
Юпантирган яна у.
Ўз-ўзимдан йироқ тушсам,
Топинтирган яна у.

Чек йўқ энди қайгуларга,
Бардошимга тўзим йўқ.
Гоҳи зорман бир кўрарга,
Гоҳ кўрарга кўзим йўқ.

1973

* * *

Нур билан нур дийдор кўришса,
Равшанлиги чандон ортади.
Икки жилға бир изга тушса,
Жўшқинланиб равон тортади.

Сўз ила сўз қовушгани тоб,
Бўлар икки юрак соз, аҳил.
Меҳр бўлса — меҳрга жавоб,
Иккисининг мағлуби жаҳл!

Боғ ила боғ келганда қамти,
Меҳнатлардан сўйлар яшиллик,
Кимки ҳамдам қадам ташлабди,
Манзилида кутар яхшилик!

Дўст ила дўст қўл олишганда,
Учқун сочар кўзга ҳарорат.
Битта бахтдан яралган ханда
Икки дилга солгай жасорат.

1973

* * *

Биламанки, сенингсиз баҳорим йўқ
Ҳам сенингсиз қаноат, қарорим йўқ.
Бу бир бало ишқ, унинг такрори йўқ,
Ҳеч жаҳонда сен каби дилдорим йўқ!

Нур тушмаган бир гул бўлай, майлига,
Тоқатлари кул-кул бўлай, майлига.
Бу ёш умрим бир пул бўлгай, майлига,
Ҳеч жаҳонда сен каби инкорим йўқ!

1973

* * *

Кун тунади уфқ ортида.
Сукунатнинг зил қанотида
Сузиб келди тийра бир хаёл.
Осмон билан туриб юзма-юз
Юлдузларнинг бенафас, бесўз
Қўшиғига қулоқ солдим лол.
У кимларнинг мунг, оҳиман, дер,
Кимнинг интиқ нигоҳиман, дер,
Рўёбига етмаган бахтнинг,
Орзуларнинг даргоҳиман, дер.
Сукунатга айландим шу зум,
Юлдуз бўлди интизор кўзим.
Ва сен чиқдинг эшикка аста,
Нурларимга сиғиндинг пастда.
Нурга ҳовуч тутдинг — тўлмади,
Минг илтижо этдинг — бўлмади.
Овоз бердинг — толиққан қушдай
Қулаб тушди ерга, билмадинг...
Хаёл бўлиб сузиб кетдим мен.
Сендан кўнгил узиб кетдим мен.
Не умидда тузган режангни
Шамол каби бузиб кетдим мен...

1973

УЙЛАР

Менинг кулгум олиб югурган сойлар,
Нозик хаёлимдан тўлишган ойлар,
Гўдак ишончимдай беғубор осмон
Юлдузлар тилида куйлайди ҳамон.
Баҳор ардоғида яшнаган гуллар,
Қуёш ҳеч ўзгартмай ўтгувчи йўллар,
Ажриқ босган ёлғизоёқ йўлкалар,
Шеърда қад кўтарган порлоқ ўлкалар,
Дилга тошқин солар нақорат билан,
Сўзга нақшин солар маҳорат билан.

Лойдан ҳуштак ясаб олганда укам,
Талашиб-тортишиб юрардим мен ҳам.
Кимнидир шод кўрдим, кимнидир ношод,
Сайратди, яйратди, бездирди ҳаёт.
Минг хил наво бирдай тилга кирганда,
Минг хил садо бирдай оҳанг берганда,
Ранглар, овозларга бўлганда мафтун,
Биларми эдим мен, бир кунмас бир кун
Куйламоқ ташвиши тушади бошга,
Ишқ деган бир бошқа, ҳавас бир бошқа.

Хил-хил матолардан бежаб қўғирчоқ,
Ҳавойи ҳис билан алла айтган чоқ,
Биларми эдим мен, ўсмирлик ўтиб,
Кун келар: бир рўзгор бошини тутиб,
Ширин ташвишлардан энтикканимда,
Ишим ўнг келмай гоҳ ёш тўкканимда,
Қайғуни назарга илмаган дамлар,
Шодликдан ўзгасин билмаган дамлар,
Нораста ҳаётим тушар ёдимга,

Шуълалар сочганча коинотимга.

Баъзан ишларимдан кўнглим тўлмаса,
Ҳорисам, меҳнатга рағбат бўлмаса,
Онам эсга тушар суянган тоғдай!
Шунда хаслларим учқур чақмоқдай —
Ёритар умримнинг баланд-падини,
Кўкка етгудайин қилиб дастимни.
Шу лаҳза баҳорда тошган наҳрдай,
Қайтадан туғилган оташ меҳрдай
Шитоб отиламан ёшлик бағрига,
Орзу-умидларнинг обод шаҳрига!

1973

* * *

Куй яралар ғамдан ё бахтдан,
Хуш наволар тузолмадик биз.
Боғимизда битган дарахтдан
Олтин мева узолмадик биз!
Жабр бўлди юракка ёлғиз,
Мангу битмас ундаги чандиқ.
Илон чиқди, танлаб иккимиз
Бахт бор дея очган оқ сандиқ!

1974

ЭЙ, МУҲАББАТ...

Эй, муҳаббат, қовуштиргил сен муштоқ жонни,
Чақмоқ чақиб, у қайғудан қувонч яратсин.
Қуёш каби қамраб олсин жумла жаҳонни,
Сув босгандай шубҳаларнинг қасрин нуратсин.

Денгиздаги пўртанадай ғалаён солиб,
Сокинликнинг кўзларидан қувсин уйқуни.
Ўлимга ҳам, ҳаётга ҳам боққанча голиб,
Ўзиники этсин умр бору йўғини.

Майда гаплар бамисоли сассиқ алафдай
Бу висолнинг оташидан бўлсин чингилтоб.
Гармселдан боғни тўсган иҳота сафдай
Ақлу бардош бўлиб ғамга бера олсин тоб.

Кел, ўртага тушмасин сўз, таъна ва қасам,
Кафил бўлсин содиқликда меҳру оқибат.
Ер бўлмаса кун-паякун осмон умри ҳам,
Офтобсиз ўлик жондир тирик табиат.

Эй, муҳаббат, аҳил айла маҳбуб дилларни,
Сен ўртада ҳакамлик қил одил, бошафқат.
Сўнг тамоша айла улар ўтган йўлларни,
Мафтун этсин ўз ижодинг бўлган тўкис бахт!

1974

* * *

Ташқарида саргардон шамол
Қайга бошин урмоқни билмас.
Дилда улоқ чопмоқда хаёл,
Ўтинчимни назарга илмас!

Меҳру меҳнат, ёз сева-сева
Яратган боғ букилар бу кеч.
Шохлардаги нимдумбул мева
Битта қолмай тўкилар бу кеч.

Тинкасини қуритиб туннинг,
Тонгга яқин, оқ, тинди шамол,
Назаримдан қочирдим уни,—
Сеҳргардай беркинди шамол!

Қилгуликни қилди-да шамол,
Бир боғбонга орттирди меҳнат:
Ер-ла битта бўлган ноз-неъмат,
Пайҳон бўлган ҳар битта ниҳол,

Ҳар тўкилган ғўру шўр учун
Афсус чекар, ёш тўкар боғбон..
Ишқ боғини дўл урса бир кун,
Қайдан чидам топар экан жон?!

1974

ИНТИЛИШ

Ҳеч ким сизга интилмаган мендай қаттиқ рашк
ила,
Севмаган ҳам, совумаган ҳеч ким сиздан
менчалик.

Хаёлингиз қор-бўронли, кўз очирмас даштида,
Кезмаган ҳам, тўзмаган ҳам ҳеч ким сиз деб
менчалик.

Оқ тилакли дўстларимнинг сафларида юрарман,
Ҳасратларни ичга ютиб, қаҳ-қаҳ уриб ошкора.
Бугун ўтли туғёнимда улгуржи бахт кўрарман,
Ҳис этарман минг йилда ҳам сўниб битмас шарора.

Неча бедор кечаларим уланаркан саҳарга,
Ҳар сатру ҳар ҳижо ичра ишқни излар чоғимда,
Айланганча ўткир кўзли, нозик дидли заргарга,
Бугун сўзнинг дурлари-ла ишқни безар чоғимда,

«Бўл, ҳа бўл» деб чорлаётир иштиёқи зўр ҳаёт,
Бу чорловга жавоб топмоқ машаққатдир
эҳтимол.

Ишонч янграр дилда: мени алдамас бу ҳиссиёт,
Қўл қабартиб меҳнат қилса, кимни севмас
истиқбол!

Истиқболда қуёш, вафо, мангуликнинг сабоси,
Очилажак сўқмоқларнинг дил элитар сурури.
Чақмоқ урган дарахт қайта кетар экан барг ёзиб,
Еру кўкни чулғамасми таҳсини, ташаккури!

Тинчитмагай одамзодни интилишнинг хумори,
Очин-тўқин талпинди у ёруғликка, юксакка,

ЧОРЛАСАМ...

Чорласам гар Сизни интиқ, интизор
Қайтманг энди, йўлдан қайтмоқ бизга ор!
Бир гўзал ҳис, оташи зўр аланга
Айлантирди мени олов чаманга!
Ҳар сўз десам қийғос кўклаб бормоқда
Шарорали, ҳароратли ирмоқда.
Бардошнинг ҳам жони тошдан экан-ей,
Булча қайсармиди ғурур деган-ей!
Чанқоқ бўлсам ҳеч нарсадир дарёлар,
Муштоқ бўлсам — тинмас бугун гирялар!
Узоқ ҳали йўлинг, деган сас келар,
Барча дардга битта қалбим бас келар!
Бу савдолар мени метин айлағай,
Уйларимни бетин-бетин айлағай,
Кўнгил синди, десалар, Сиз ишонманг,
Десалар: у тинди — ҳаргиз ишонманг!
Ҳаммадан кўп шодланинг кулганимда,
Қайғуларни қийрата билганимда!
Меҳнат йўлин тутганларим рост бўлсин!
Хазон четлаб ўтганларим рост бўлсин!
Чин меҳнатдан яралгай чин вафо ҳам,
Меҳнатлардан бўлар парчин жафо ҳам!
Меҳнат бўлиб дилга тушди ишқингиз,
Бу қудратдан жудо этманг энди Сиз!
Меҳнат йўлин тутганларим рост бўлсин!
Хазонлардан ўтганларим рост бўлсин!

1975

БИРИНЧИ ОРЗУ

Рўмолча тикибсан гул расмин чизиб,
Булбулни сайратиб қўйибсан унда.
Офтобни яйратиб қўйибсан унда.
«Биринчи орзу» деб қизил ипакда
Ёзибсан, қизалоқ, мунис тилакда,
Айт, қайси дарёга келай оқизиб?

У дарё ҳаётдир, олис йўл юрар,
Соҳилида гулу гулзор гуркирар,
Йўл юрсанг, йўлларинг бўлмасин бандли,
Тақдир бўлсин сенга ҳотам ва танти,
Бўла қол қуёшнинг севган фарзанди,
Биринчи орзу!

Жажжи бармоқларнинг илк ижоди бу,
Суюкли бир жоннинг эътиқоди бу.
Эрка, нурга ташна, баҳорга илҳақ
Мўйсафид жаҳоннинг чин муроди бу,
Меҳрнинг юксакка ўч қаноти бу —
Биринчи орзу!

Жаҳонда булбулнинг тили бирлигин,
Севгининг, вафонинг гули бирлигин,
Қўшиқнинг қалбларга йўли бирлигин,
Ҳаёт ва орзунинг дили бирлигин
Аён этди сенга қай ҳикмат дарси,
Биринчи орзу!

Орзу билан иноқ суҳбатлар тузиб,
Рўмолча тикибсан гул расмин чизиб.
Биринчи орзунгга боғланган сарим,

Тутгим келар сенга бутун Ер шарин,
Қуёш чиз, булбул чиз, чиз гул баргларин.
Альон ипак билан тиккин, чеварим,
Қолмасян дунёда узмаган қарзинг,
Сен дасти баланд бўл, Биринчи орзу!

1975

* * *

Сен қалбимга қайғулар экдинг,
Шодлик бўлиб кўкарди 'ул ҳис.
Кўзларимга тун бўлиб чўкдинг,
Сўзларимга ёйилди кундуз.

Танҳоликка отдинг бешафқат,
Дунё бўлиб тирилдим қайта.
Чашма каби тинган муҳаббат
Шарқиради мен ёзган байтда!

Тамом вайрон айламоқ бўлди
Соз хонамни телба тушкунлик.
Мен суянган буюк тоғ бўлди
Ҳаёт дилга солган жўшқинлик.

Ва мардона қадам ташладим:
Йўл — бунча кенг, манзараси хуш!
Дўст қўллардан маҳкам ушладим,
Жуфт қанот-ла учган каби қуш.

Шеърим асраб қолган кўнгилда
Оловларга ташлаб зорларни,
Ҳамон кетиб боряпман илдам,
Кечиб тизза бўйи қорларни!
Оловларга ташлаб зорларни!

1975

* * *

Икки ёққа кетдик бепарво,
Ўзни тийиб, дилга бир мушглаб.
Остин-устин бўлмади дунё,
Чағ-чуғини бузмади қушлар!

Ер ўз ўқи бўйлаб айланар,
Ҳаракатда ой ҳам, қуёш ҳам
Тирикликдан куйлаб айланар,
Қуламади тоғдан бир тош ҳам.

Оқмади ҳам дарё тескари,
Қиш кетмади баҳорни ютиб.
Мана дилнинг, кун ўтган сари,
Жароҳати бормоқда битиб.

Биров ёқа ушлаб қолди-да,
Биров куйди, биров куймади.
Фақат... фақат юрак олдида
Арзон бўлди сўзнинг қиймати!

1975

* * *

Қандай учиб келибди бу хат,
Кечиб келмиш ширин жонидан,
Бу юракмас! Қалб эса ҳаққаст
Утардим бир қошиқ қонидан!

Улим йўқдир элчига азал,
(Ким қўймабди ҳикматга ихлос?)—
Ололмади кўнглимни бу хат,—
Элчимас бу! Шунчаки қоғоз!

Меҳрга-ку асли жон тортиқ,
Тўйдим, дерми, меҳрга инсон!
Уқий дейман... бардош йўқ ортиқ...
Бу қоғоздир, меҳрмас, аён!

Ва қўлларим титроқ, бедармон
Тута бошлар хатни чироққа,
Жавоб бермай туриб кетарман
«Нега ёқдинг» деган сўроққа!

1975

ЯНГИ ЙИЛ МУХАММАСИ

Янги йил келмоқдадир оламча истаклар билан,
Жонажон бўлмоқчи ул орзуси юксаклар билан,
Йўлларида сочқи оппоқ, тоза чечаклар билан,
Ишқ-муҳаббат фаслига андоза чечаклар билан,
Дийдаларга қўй қадам, қор исли эртаклар билан!

Дилни ром этгай лабида шуъла урган хандалар,
Ез ёнар, унда — баҳорги булбули хонандалар,
Соф кумуш сувратларига жисми зорим бандалар,
Бу фароғат, беғуборлик бўлмасин ҳеч кандалар,
Созу суҳбат айлайн кўкламги куртаклар билан!

Қўҳна тоғлар бошида қишнинг виқори ялтирар,
Яхли дарё тошида музлаб атиргул туш кўрар,
Катта шудгор рошида деҳқон этагин бар урар,
Ким бу чоқ иссиқ уйида «куҳ-куҳ» айлаб қалтирар,
Жўровоз бўлмас ҳаёт бу хилда курмаклар билан.

Кел, хиром айлаб бу хушнуд даврамизга, Қорқиз,
Йил бўйи орзиқтириб, ташрифлари дилдор қиз,
Янги йил базми аро иззатлари бисёр қиз,
Шўх тарона айласин, ҳей, қўлда сайроқ тор, қиз,
Завқимиз кўкларга етсин шеър у қарсақлар билан!

Янги йил айёми дерман: дўстларим, бахт Сизгадир,
Бу саҳар олам мунаввар, ишқ зиёси кўздадир,
Меҳру ихлосим Ватан номли улуғ денгизгадир,
Бор ҳаётим, эътиқодим ушбу ойдин сўздадир:
Мен қўшиқ айтай, диёр, орзуси юксаклар билан!

1975

УЗБЕКИСТОН

Мен сени ўйлаганда
Бўстонларни кашф этдим.
Хаёл қуши излаган
Маконларни кашф этдим!..

Дала, боғлар, адирлар,
Йўлларга гул чиздим мен,
Қори кетмас тоғларнинг
Маст уйқусин буздим мен,
Чўпчаклар сеҳри эди:
Ой қолмайин кездим мен, —
Боғ йўлидай бир қадам
Осмонларни кашф этдим!

Эртакларда орзулар
Олтин бешик бўлганда,
Дилда сўнган муҳаббат
Ёнар қўшиқ бўлганда,
Игна тутган бармоқлар
Илма-тешик бўлганда,
Итоатга айланган
Исёнларни кашф этдим!

Шамоллар тишин тўкиб,
Метин битган қоялар,
Жаҳолат панжасидан
Омон қолган ғоялар,
Улуғ осмон бағридан
Вадар кетган соялар,
Фурсат сўзи ўтмаган
Замонларни кашф этдим! .

Юлдузларга термулиб,
Йўл излаган не карвон,
Заминнинг елкасини
Чақа қилганда нарвон,
Ажалнинг ёқасидан
Тутганида буюк Жон —
Минг ўлиб, минг тирилган
Инсонларни кашф этдим!

Қишлоқларни шип-шийдам
Ўриб кетганда уруш,
Халоскор қудрат бўлиб
Дўстлик қилганда юриш,
Сафарбар шижоатга
Ёв бермаганда туриш,
Она-Ватанга кўкси
Қалқонларни кашф этдим!

Эртак мисол кўнглимни
Чулгаган юрт сенсан-ку
Кекса жаҳон ўнгида
Улғайган юрт сенсан-ку,
Октябрнинг энг ёрқим,
Бийрон сўзи сенсан-ку,—
Ўзбекистон — доврўғи
Достонларни кашф этдим!

1975

ҚАДРДОН ҚУЕШ

Она қуёш ботиб борар вазмин, хотиржам,
Маҳридаги замин билан хайру хушлашиб.
Қўшигини канда этди сайрон қушча ҳам,
Одамлар ҳам жўнаб кетди тилак тилашиб.

Чироқ ёниқ хоналарда таниш тароват,
Мен эртанги режаларни дилга тугаман.
Юлдузларин ўт олдиран чексиз самоват,
Туйғуларни ситорадай шеърга тўкаман.

Дунё билан дардлашаман, ҳамдард ва якдил,
Оналарнинг ўйларига етказмай озор!
Жаҳон аро етиларкан иқлим мўътадил,
Мен Ватаним шарафини ўйлайман такрор!

Не чоғлик бахт тинч тугаса меҳнат кунлари,
Алла бўлиб жарангласа фариштали куй.
Гулдасталар кўрки бўлса боғбон гуллари,
Хушу хушвақт, ўйин-кулгу билан ўтса тўй!

Сув урилган кўчаларнинг тафти босилиб,
Уй-уйига кирмай, ярим хуфтонга қадар,
Иш, ўқишдан қўли бўшаб, дили ёзилиб,
Тўп тешишин ўйинқароқ, қувноқ болалар!

Кўнгилдагин тўкиб солсин тортинчоқ қизлар,
Севгисига иқрор бўлиб аяжонига!
Нечаларга армон бўлган бебаҳо сўзлар,
Қофиялар олов сочсин ҳаяжонига!

Ким ўртанса ҳижрон деган беомон дардда,
Тушларида насиб этсин дийдор кўришмоқ!

Икки дилга нифоқ солган ноўрин зарда —
Заҳрин ювсин ҳимматлардин яралган ирмоқ!

Буюк дунё қалби билан шеърим туйғудош,
Бугун дунё тақдиридан тонмоқ — жиноят!
Тирикликка ярашибди қадрдон Қуёш,
Уни азиз одамизод этгай ҳимоя.

1975

БУ НАВОДАН...

Куйга айлан, ўт нафаслар,
Тараққос боғлаб уч, саслар,
Руҳи сўлгин, машқи пастлар
Даволансин бу наводан!

Авжи куйлар чоғ бу чоғлар,
Гулга тўлсин гул қучоқлар.
Куз шамоли эсан боғлар —
Зилоллансин бу наводан!

Туёқлари толган отлар,
Парвозларга шай қанотлар,
Завқ-шавқ деган сулукотлар
Ҳаволансин бу наводан!

Парвоси йўқ, кўнгли даштлар,
Дилни сўзон этар рашклар,
Ишқни тўзон этар рашклар
Жазолансин бу наводан!

Олам кулиб ёрқин ёшда,
Чечак унсин тоғу тошда,
Кўзда пинҳон зўр қуёш-да
Зиёлансин бу наводан!

Борлиқдаги тоза ранглар,
Жилолансин бу наводан!
Кел, эй дўстим, ишқ жаранглаб,
Наволансин бу наводан!

1975

* * *

Тинглаганинг барча дostonдан,
Англаганинг Ердан, Осмондан
Ортиқроқ сев, севгил жон-жондан,
Фақат ортиқ севма имондан!

Гоҳ бир боғ деб эъзозла, майли,
Гоҳ япроқ деб тор созла, майли,
Гоҳ чироқ деб сир сўзла, майли,
Фақат ортиқ севма имондан!

Дарё бўлиб ўтсам-да, дил бер,
Сайхон бўлиб кетсам-да, дил бер,
Шуъла янглиғ йитсам-да, дил бер,
Фақат ортиқ севма имондан!

Ташвишлардан ҳайроналикда,
Шўхликлардан мастоналикда,
Эл ичинда, ягоналикда
Севгил, ортиқ севма имондан!

Имонидан тонган ким бўлар —
Дашномларга умри ем бўлар,
Буткул ҳаёт сўнар, гум бўлар,
Ортиқ севма мени имондан!

Шунда жондан кечиб қўл берай,
Таъзим, таъзим ила йўл берай,
Қалбим эса бир гул, гул берай,
Сен деб кечай шарафдан, шондан
Кечма, мен деб, кечма имондан!

1975

* * *

Ойлаб-йиллаб қалам тутмаган,
Шеър эсимдан чиққан чоғларим,
(Бугун дилга ботгувчи тикан!)
Юрагимда қолган доғларим!

Узун кунлар хаёлга асир,
Ишдан совиб қолган чоғларим,
(Бугун ҳисоб сўрайди бир-бир!)
Юрагимда қолган доғларим!

Хино учун пардозхонада
Навбат кутиб кечган чоғларим,
Ҳол сўролмаёй ёлғиз онамдан,
Дилсизлигим, балки, доғларим!

Балки олиб дўстимдан мактуб,
Жавоб ёзмаёй юрган чоғларим,
Қарзи йўқдай ўзимни тутиб —
Кетганларим, балки, доғларим!

Бу доғларни ювгум амаллаб,
Мен ўзимни шунга чоғладим.
Лек дўст қадрин юрмадим пуллаб,
Йўқдир менинг бундай доғларим!

1976

ЧИРОҒ

Елларин тўзғитиб,
Уфқ четида кун
Ҳансирар пойгада ҳориган отдай.
Навбат, сенга қани, чироғим, бу тун
Олов сеҳри билан сени уйғотай!
Иккимиз тонггача мижжа қоқмасдан
Тириклик ҳақида сурайлик хаёл:
Кўрпа қавиётир минг хил ҳавасда
Тўнғич неварога бағишлаб аёл!
Муҳаббат эртагин тинглар маҳали
Ун гулидан бири очилмаган қиз,
Қайдадир ёнаркан «Ёр-ёр» машъали,
Садоқатдан сўйлар унга ҳар юлдуз.
Ошини ошаган, ёшин яшаган —
Пиру бадавлат чол кетар чоғида:
Дерми: «Минг шукурки, бахтим бор экан,
Кўз ёши қилмадим фарзанд доғида!»
Машҳур олим эса сўнги дақиқа
Ихтиросин ўйлаб қилади армон,
Чала қолган иши, кашфи ҳақида,
Шогирдлари ҳақда куйдиради жон.
Шоир ёнар... Ёнар парвона каби,
Излар битилмаган ноёб сатрини,
Янада теранроқ, ҳис этар қалби
Илҳомсиз кечган ҳар дамнинг қадрини.
«Яхши емадиму, яхши киймадим,
Дунёга келиб не кўрдим?» — дейди ким,
«Бир умр келмади асло омадим!» —
Деган кимсаларга ачинайлик жим.
Сўз бериб сен эрта равшан ёнмоққа,
Мен эса тер тўкиб ишлашга жадал,

Тирмаша бошлагач қуёш ҳув тоққа,
Кўришгунча, дўстим! — дейлик биз дангал!

Қуёш чиқар олтин ёллари чақнаб,
Эгарлаб олади кундуз — чавандоз.
Инсонни шарафлаб, шошириб, алқаб,
Ишга ундаб этар юксакда парвоз!

Чироқ-чи, мизғийди минг-минг симларда,
Тунги меҳнатига йиғади қувват.
Шу чироқ таратган табассумлардан
Қайта туғилмоғи куннинг — ҳақиқат!

1976

ҶИШЛОҒИМГА ХАТ

Табиатнинг нозик жойидан,
Баҳорларнинг бол чиройидан,
Салом йўллаб, жавобинг кутиб,
Ёзмоқдаман, қишлоғим, мактуб.

Лоҳас тортиб шеърларим, руҳим,
Болаликнинг сурон, шукуҳин
Соғинганман, жонажон қишлоқ,
Кел, хотира гулханларин ёқ!

Маст уйқуда ётибди шаҳар,
Уйқум ўчди мана тонг-саҳар...

Шабнамларда товланиб атлас нусха лолалар,
Аравага осилиб қамчи еган болалар,
Ойни, кунни талашиб, маним, деган болалар,
Шўх лапарчи, ҳазилкаш дойрадастлари билан,
Камгап, барно қизларин пок ҳаваслари билан,
Узумзорда қушларнинг тонгги баҳслари билан,
Шеърларимга кириб кел, қишлоқ!

Ёз бўлди бас, сой тўлиб олмалар оққан фасл,
Эртакчи шамоллари менга сир уққан фасл,
Зар-зеварли бекачдай кун кулиб чиққан фасл, —
Шийпонларда тўйларга тузиларди илк режа:
Ким — кимга қуда бўлар, кимлар совчи бу кеча,
Кимнинг тушин омадга йўяр таъбирчи чеча,
Орзуси теран бўлиб,
Ҳар кун минг ранг бўлиб,
Шеърларимга кириб кел, қишлоқ!

Бўйсира инилардай толлар турар қад кериб,
Қай чақнаган қиздир бу — сувга чиқмиш соч ўриб?

Тўлишган ой кетолмас ойдай юзини кўриб,
Чирманда бўлай, дейди,
Мен шунда қолай, дейди.
Йўқ, тўйгача ҳали бор, сеплари тахт турибди,
Далаларда терилмай нақдина бахт турибди,
«Олтмиш йилга — олтмишдан!» чинакам аҳд турибди,
Тўйлари эгиз бўлиб,
Ваъдаси тўкис бўлиб,
Шеърларимга кириб кел, қишлоқ!

Неварасин ухлатиб далага шошар хола:
«Уйда беғам ўтирмоқ шундай кезда увол-а!
Бир-икки эгат, майли ғўзанинг ўтин олай!»
Йўлда икки-уч бўлиб.
Колхозига куч бўлиб,
Гурунглашиб кетишар,
Кўчма магазин жўнар.
Новвойхона томондан хушбўй нон ҳиди урар,
Йўл ҳам пайкал бошида, чамамда, мизгиб турар.
Нон каби азиз бўлиб,
Энг покиза ҳис бўлиб,
Шеърларимга кириб кел, қишлоқ!

Намозшомнинг шамоли хиргойи қилар хуррам,
Йўл чангитган пода йўқ.
Фермада — говмишлар ҳам,
Катта дунё қалбини сезиб тургандай бу чоқ,
Сиёсатдон кексалар бўлишиб гоҳ жуфти-тоқ,
Таъкид, хавотир ила суҳбат қуришар узоқ.
Энг муҳим мавзу бўлиб,
Мардларнинг лавзи бўлиб,
Шеърларимга кириб кел, қишлоқ!

Ҳарбийдан келган ўғлин қўй сўйиб кутган қишлоқ,
Даштларига бахт сўзин гул билан битган қишлоқ,
Келажакнинг қўлидан дил билан тутган қишлоқ,

Қуёш бахтига шерик, эл меҳнати-ла тирик,
Нони бутун, бағри бут, ўйлаганлари йирик,
Замонавий шаҳарлар бошласа агар кўрик,
Уялиб қолмаганим,
Хосиятли Ватаним —
Шеърларимга кириб кел, қишлоқ!

Дунёнинг барча йўли, бурчак-бурчакларига,
Эрк истаган башарнинг хаста юракларига,
Ҳаловатли ҳаётинг, нурли тилакларингдан
Шуъла тушсин, нур тушсин,
Хотиржам умр тушсин!
Олам дардлари бўлиб,
Янги дафтарим бўлиб,
Шеърларимга кириб кел, қишлоқ!

1976

ХОНАДОН

Муаллима дуоном Тамарага

Оддийгина, бежирим уй, беҳашам,
Кенгликларга туташдир бир қаноти.
Бир томонда том бўйи беда гарам,
Унда қуёш ухлаб қолар донг қотиб.
Шўх юлдузлар ҳақидаги қўшигинг
Ўқтин-ўқтин тушиб қолса эсингга,
Кўзмунчоқлар безаб турган бешинг
Ҳумо қушдай кўринади кўзингга.
Оҳ, бу қушлар қанот қоқар қайларга,
Бахту толе чўққиларими мўлжал?
Ҳаддинг етмас бир кун йўлин бойларга,
Ўз дунёси кутар уларни маҳтал!
Бугун эса тўрғай каби чулдирар,
Югуришар ёмғир демай, демай қор,
Подшо улар — айтганини қилдирар,
Уйинг худди шодликка тўлган бозор.
Мактабда ҳам ишларинг кўп -- билишар,
Бир гапириб, ўн куласан хушчақчақ.
Кеч боғчадан «аскарча»лар келишар,
Хона билан битта бўлар ўйинчоқ.
Уччаласи қуриб берса уч шаҳар,
Бой-бадавлат бека бўлиб вақти чоғ,
Сўнг фарзандлар давлатида ярашар
Савлат тўкиб давраларда елпинмоқ!
Гоҳ тўй бўлиб тилга кирса орзулар,
Гоҳ куй бўлиб дилга кирса орзулар.
Ҳар бирининг камолида чарақлаб,
Бўй-бўй бўлиб йўлга кирса орзулар,
Иссиққина қучоғингга авайлаб —
Ўстирганинг тўрт мучаси соғ бўлар.
Ва ҳар бири ўз юлдузини сайлаб,

Эл суянса — уч азамат тоғ бўлар.
Тоғлар туғиб ўзи пастда қолгай ер,
Кунлар келиб тоғдан мадад олгай ер.
Ҳар зарраси қуёш бўлиб қайтажак
Сен уларга берган оқ сут, оқ меҳр!

1976

Ж А С О Р А Т

Шундай жумбоқларга гоҳ келасан дуч:
Уларнинг олдида ақлинг гўрадир.
Саъй ҳаракатинг бари кетар пуч,
Иродангни арпа каби ўрадир.
Тақ тўхтаб қоласан, сўнар иштиёқ,
Ваҳима кўринар олдиндаги йўл.
Баногоҳ жасорат чалар қўнғироқ,
Яна кун нуридай шижоатинг мўл.
Эгарланган отдай орзу бетоқат,
Қўл чўзсанг, бас, бўлди,— «ҳайё-ҳув» учар.
Иккиланиш, ҳадик, ланжлик, аросат
Пиёда қолар-да, аркидан тушар.
Юрган — дарё, дерлар, бекатма-бекат
Манзил яқин бўлар, қадаминг шахдам.
Қуёшга олинган нур тўла эгат —
Каби омадингни ундирар йўл ҳам.
Жўнгина амалдай ечилар жумбоқ.
Йўл унар — қадаминг гўё қирқ газлик.
Ортингдан боладай эргашар ирмоқ,
Тарқаб кетар барча хижолатпазлик!
Юрак! Жасоратга измингни топшир,
Сенга жафо қилмас бу ақлу виждон.
Бу йўлдан топганинг энг гўзал тақдир.
Жасорат фарзанди бахтдир ҳар қачон!

1976

К У Й

**Мен бу куйни тинглагандим қаёнда?
Бунча сўлгин, бунча синиқ баёнда?
Мен зил кетиб, кўнглим чўккан бир онда
Тирикликдан нолишим эмасмиди?**

**Мен бу куйни тинглагандим қайларда?
Қай сеҳргар, қайси дилкаш найларда?
Мен ер-кўкка сиғмай юрган жойларда
Тирикликка олқишим эмасмиди!**

1976

НЕЧУН

Кўкрагингдан итардим рости,
Эшикни тарс ёпдим юзингга.
Хаёлларинг, ажабо, асти
Ухшамайди нечун ўзингга?

Кетсайди-ку ортга қарамай
Ўзинг каби қайсар бешафқат,
Мен ҳам балки паноҳ сўрамай,
Сигинмасдим унга вақт-бевақт.

Хаёлларинг пойимда нечун
Дарё каби ўтади оқиб?
Гоҳ адашиб келар ярим тун
Йўловчидай эшигим қоқиб!

Эшик очмоқ унга кўп оғир,
Эшикни тарс ёпмоқ ҳам ёмон.
Сен хаёлдан жудо бир багир,
Мен гурудан қайсар қайтган жон!

1976

* * *

Оқ чекасан тунлари
Сирли-сирли ва маҳзун.
Мени ўтли оқларинг
Сўзлатмайди не учун?

Юрасан ёниб-яшнаб,
Учиб-қўниб уззукун.
Мени қувончинг гашлаб,
Музлатмайди не учун?

Юрасан беҳуш, лоқайд,
На оловсан, на тутун...
Бу ҳолинг ҳам, нечун, айт,
Дахли йўқдир мен учун?

1976

ШУНДАЙ ЧОҒ БЎЛДИКИ...

Шундай чоғ бўлдики, қорларга ботдим,
Совуқ ўрмалади тож-томиргача.
Муз ўров ичида ўзни йўқотдим,
Дедим: энди тамом ошкор-сиргача!

Ялт этди бир игна кўзича шуъла,
Юрагим айланди ногоҳ оташга,
Куч топдим: ер билан кўкка туташган
Қордан оёқ узиб кетдим бир йўла!

Шундай чоғ бўлдики, осмондай ўраб
Тўрт ёқдан ёғилди куйдиргувчи ўт.
Ногаҳон довдираб, соялар сўраб,
Талвасада қолдим, яшил Ер унут.

Қайдандир шабада эсдию ҳур-ҳур,
Дилим таскин топиб, яйради бир оз.
Қай ҳамдard эдинг сен, сенга ташаккур!
Сенга бўлсин энди мангулик ихлос!

Билдим қаҳратонда олов ёқмоқни,
Жазирада сақлаб қола олдим жон.
Майли, йўлим бўлсин тошли, сўқмоқли,
Мен йўл изламасман теп-текис, равон!

1976

БАХТ

Мен ёниб, интиқиб изладим, эй бахт,
Баъзан шеърда топдим сенинг учқунинг.
Меҳр изҳорида кўрдим бир фурсат,
Изтирөб ёшида очилди ҳуснинг.

Кимдир муз ҳайкалдай чиқди қаршимдан,
Ярамга туз сепди бузмасдан пинак.
Қаҳқаҳа урса у қасос аршида,
Титраган чоғимда бўлдинг бир тирак.

Бир совуқ сўз ногоҳ миямга уриб,
Сабру қароримни тўзғитса пардай,
Бахт, шунда жонимга сен ора кириб,
Яккалаб қўймадинг катта шаҳарда.

Қувонсам, ранжисам сабаб-бесабаб,
Сенга ғойибона сиғинганман, бахт!
Келишингни кутсам лаҳзалар санаб,
Кутмаганда келиш сен учун одат!

Тонготарга етдим мағрур, ёруғ юз,
Бутун чиқдим ажал тегирмонидан,
Табрик, доврүқ бўлиб худди ўша кез
Чарақлаб турдинг, бахт, икки ёнимда!

1976

У М Р

Қишнинг оқ қасрин нуратиб,
Яшил тахтин гулдиратиб,
Гул жиғасин ҳилпиратиб
Баҳор ўтди.
«Хуш бор!» — дедим.

Узун кунлар шуъла ҳўплаб,
Боғлар болу шакар тўплаб,
Меҳнат ва ҳордиқни жуфтлаб,
Ёз ўтганда:
«Хуш бор!» — дедим.

Чаққон-чевар кайвонидай,
Зўр тараддуд ҳар онида,
Офтоб шўнғиб хирмонида
Куз ўтганда:
«Хуш бор!» — дедим.

Ер музлади. Сув музлади,
Қалбларда туйғу музлади,
Лабларда кулгу музлади,
Қиш ҳам ўтди.
«Хуш бор!» — дедим.

Қадамларинг бунча шошқин,
Умрим, жонинг бўлсин тошдин,
Ишим ортиб ётар бошдин,
Қандай сенга:
«Хуш бор!» — дейин?..

1976

* * *

Мен қувондим, гуллар кулди қўшилиб,
Севинчларим чарх урдилар қуш бўлиб,
Мен йиғладим — ёмғир қўшиқ бошлади,
Уртанишим — ёнишларим туш билиб!

Шунда бир чарс журъат топдим ўзимда:
Бахт барқ урди ҳар бир гапу сўзимда.
Ажратолмай қолдим ишонч, ўкинчми
Гавҳар бўлиб қолди қора кўзимда.

* * *

Сен ўтсиз оловда ёнганинг-ёнган
Бирор сўз қотмоққа тополмай журъат.
Сўнгги чўғигача меҳр ҳам сўнган,
Қаттол чўққисида йилтирар ғурбат.

Меҳриму қаҳрим ҳам дилда қамалган,
На чириб кетар, на кирар амалга.
Гоҳи ер, гоҳ осмон бўлганда ўзим,
Ажаб, тамошабин — иккала кўзим!

1976

Т У Н

Тун узун. Кечанинг хаёли узоқ,
Юракда орзулар ҳилоли ухлар.

Қунишиб, мизғийди юлдузлар иноқ,
Осмоннинг кулдиргич-жамоли ухлар.

Мудроқ деразалар юмган кўзини,
Уйқунинг сеҳргар шамоли ухлар.

Дарё ҳам жимликка урур ўзини,
Сукунатнинг бесас саволи ухлар.

Йиллар қулоч кериб ётмоқда карахт,
Таффот ёз, хуш баҳор ҳаволи, ухлар.

Киприк қоқмас соқчи каби дов-дарахт,
Ер билан чамбарчас иқболи ухлар.

Тушида безовта бўлмасин Қуёш —
Борлиқнинг қўли гул кулоли ухлар.

Яна ҳам тўлишиб уйғонмоқ учун
Юракда орзулар ҳилоли ухлар...⁴

1976

* * *

Сен мени маъзур тут ногаҳон маъюс,
Хазин хаёлларга бўлганда асир.
Ранжима, койима, ёлғизим, бесўз
Қалбимга ёп-ёруғ қувонч олиб кир.

Қалбимнинг созланган торларида сен
Ҳаётнинг оташин созин жаранглат.
Кўзимнинг қорачуқ нурларида сен
Офтобнинг энг асил рангини англат.

Ахир, арғамчига, дерлар, қил қувват,
Сен эса бир жаҳон мисли юраксан.
Ёен орзу қадарли суйгун муҳаббат,
Қувонч баҳоримдан келган дараксан!

Сен ахир бир жаҳон мисли юраксан!

1977

ДУСТИМ

Мусаддас

Ким эмас бир-бирдан айру нуру зулмат, эй рафиқ
Шуълайи ишрат қани бедуди меҳнат, эй рафиқ . . .

Навоий

Менга ким ҳам ҳабиб ўлғай, ҳабибим, сиз қадар, дўс-
тим,

Менга ким ҳам зарур бўлғай, рафиқим, кўз қадар
дўстим,

Ким ул субҳи саболардай кетургай муждалар дўстим.
Бу сирли эътимодим ҳам дегаймен шунчалар, дўстим:
Бу янглиғ шамга парвона ёниб ихлос қўяр, дўстим,
Келур кўклам кўзин тутса тақир саҳро агар, дўстим!

Сиза қўл берсаму учсам тилакларнинг қанотинда,
Вафо лангар бўлиб ўтсам ҳажрнинг пулсиротиндан,
Мароҳил манзила етсам териб гул ишқ работиндан,
Агар чекмоқ насиб этса анинг заҳру наботин-да,
Қаро кўзлар китобидан чиқар хатту саводим-да,
Сизингтек меҳри нозук, суҳбати доно агар дўстим!

Масалдирким: умр боғини кечмоқлик эмас осон,
Гулу гулбоқчаси бир ёну бир сўйинда дашт-ёбон,
Қироғи ҳадди йўқ баҳр ул, хатар топгай қаю бир жон,
Гуҳар топгай кими, кимга садаф орзусидир армон,
Гаҳи яйраб қулоч ёйсам, менга кор этмагай тўфон,
Бу мақсуд кемасига дарға — Сиз кубро агар, дўстим!

Менга тушган меҳр роҳи рақибимга гузар эрса,
Илинжлар тиклаган уммед биносин рашк бузар эрса,
Бу киприк нури нақшини қаро ранглар чизар эрса,
Садоқат қасрида нохуш гармееллар эсар эрса,
Менга дорул-шифо бўлмай, бу ишқим дардисар эрса,
Маломат ўқидин ер-кўк бўлур бўрё агар, дўстим!

Юзидан парда олмас кун Заминга эҳтиром айлаб,
Баҳор таъзим бажо этмас наврўздан ассалом айлаб,
Чаманда турфа қушлар сайрамаслар юз мақом айлаб,
Тунимни уйқудан айру, кунимни тийра шом айлаб,
Бошоқ тортганда бугдойга қўйиб ўт, интиқом айлаб,
Куларданким тириклай бир кафан аъло агар, дўстим!

Сизинсиз ризқу рўз бекор, бу ижод, касбу кор бекор,
Бошимни осмон этган ғурур бекор, виқор бекор,
Бу меҳнат пуч, бу заҳмат ҳеч, бу шаҳду бу қарор
бекор,
Йил ўн икки ой ичинда жаъмики йўқу бор бекор,
Тамоми иштиёқ бекор, тирикликка шиор бекор,
Сизинсиз не ҳаёт, не бахт, надир дунё агар, дўстим!

Январь, 1977

ЧАШМА БЎИИДА

«Кўзгу эдим қуёшга асли,
Юзларимда йўқ эди ажин.
Бир қиз келди навбаҳор фасли,
Оқ булутдай қадами майин.
У хаёлчан термулди узоқ.
Гул дудоқлар титради нафис,
Дилидаги интизор ушшоқ,
Сабру соғинч тўла нозик ҳис,
Айланди-ю, бир томчи ёшга,
Маржон каби тушди узилиб.
Сўнг кўрмадим у қизни бошқа.
Кунлар учди қушдай тизилиб.
Баҳор келар, куз чалар ҳуштак.
Қиш келади эғни-боши қор.
Чала қолган сеҳрли тушдак
Хаёлимдан кетмас у дилдор.
Икки қатра нурдай мени ҳам
Нигоҳига кетсайди жойлаб,
Қачон келар дея ул санам,
Йигламасдим йўлини пойлаб».

1977

* * *

Сенга топинганим билди-ю, тоғлар
Деди: «У биз каби басавлат, сокин».
Ёниб улгурмаган қизгин чақмоқлар
Деди: «У биз каби бешафқат, ёрқин».

Йўлимда шивирлаб қолди дарахтлар:
«Ишқи илдизлари бизнингдай маҳкам!»
Бошимда чақ-чақлаб учди қўш каптар:
«Укпар патларимдай майин ишқи ҳам».

Аста пичирлади қай куни шамол:
«Биздай донишманду ақли тиниққан».
Ойнинг шуъласида ўқидим бир фол:
«У сени топгуси, йўлингга чиққан...»

Қишин-ёзин шу ҳол. Шундай эрта-кеч.
Толмадим таърифнинг лол тингламоқдан.
Сени кутгандайман, келгандайман дуч
Ер узра илк қадам қўйганим чоқдан!

1977

М Е Ҳ Р

Бу шундай фаровон, қанотли туйғу,
Сиз парвариш этган боғда очилар,
Ҳам эзгу, чароғон, ҳам тотли туйғу,
Сизни ўйлаганда нурдай сочилар.

Сиз уни англамай ўтар бўлсангиз,
Сиз уни тингламай ўтар бўлсангиз,
Ердан кўтарилмай ётар тош босиб,
Куйлолмас, сўзлолмас қанотин ёзиб.

Биз билан бу олам қушга айланур,
Бўлайлик дунёнинг икки қаноти!
Оламнинг борлиги тушга айланур
Шу азиз туйғуни қўйсак йўқотиб!

1977

* * *

Менга ишон, қаршингда
Баҳор каби очай юз.
Изиллаган қишингда
Меҳримдан гулдаста туз.
Ишон, ташвиш, малоллар
Ҳолингни танг этганда,
Изтиробли хаёллар
Руҳингда жанг этганда,
Шуълаларни беркитиб
Булут тутса ҳар ёқни,
Сен тарк этма, унутма
Қалбимга ишонмоқни!

Куртакларга ишонгин,
Бўстонлар дараги у!
Жилғаларга ишонгин,
Уммонлар юраги у!
Шундай ишон, ҳар сўзим,
Зор нигоҳимга ишон!
Борлигимга, бахтимга,
Ҳар не оҳимга ишон!
Шунда борлиқ ҳаётинг —
Мазмун, таърифи бўлай!
Ишончингнинг ижоди,
Умри шарифинг бўлай!

Сентябрь, 1977

М А Й Л И

Майли, зулмат лашкарин тортган
Тушларингиз ичра мен уйғоқ,
Қалбим ёқиб, қайтайин ортга,
Бошингизда бўлсин шамчироқ.

Боғингизга бевақт ёғиб қор,
Изғиринлар қаҳ-қаҳ урган чоқ,
Қалбим қадаб қайтайин, баҳор —
Умид бўлиб чиқаргай япроқ.

Тутунидан кўнгил бўлиб ғаш,
Ёқмоқ эсам ўчган оловни,
Қисматимга тушганда эплаш,
Толай қорни ёқмоқ қаловин!

Мумкин бўлар Сомон йўлидан
Қутбгача, балки эгаллаш!
Келармикан, аммо қўлимдан,
Парчаланган дилни чегалаш!

1977

БАЪЗАН

Баъзан олқиш, мақтовларимни
Сир тутмоқлик бўлганда қийин,
Қувиаб, айтиб олиб барини,
Мен пушаймон қилмадим кейин.

Баъзан танбеҳ-дашномларимни
Дилда тутмоқ бўлганда қийин,
Бетга айтиб-солиб барини,
Минг пушаймон қилганман кейин.

Тўғри дашном, керакли дакки
Гоҳ дўстликка солганда рахна,
Кўзларимга аччиқ ёш қалқиб,
Жисму жоним қолади музлаб.

«Етти ўлчаб, бир кесгин» деган
Мақол тушар шунда эсимга.
Уйлаб кўрсам, гоҳ ёқмас экан
Тўғри дашном ҳатто ўзимга!

1977

ҲАМШИРА

Л. П. Шиманскаяга

Ҳаётнинг сершовқин қучоғи сари
Ҳар кун отланамиз ғайратли, соғлом.
Гўё бизга етмас дарднинг қўллари,
Бизга буюргани — байрам, хуш айём.
Тиниқиб, тўлишиб зеҳну ақлимиз,
Ижодга, меҳнатга кетамиз шўнғиб.
Ҳар лаҳза қадрли, бахту нақдимиз...
Ҳар кун осмон ранги кетгунча ўнғиб,
Тер тўкиб ишлаймиз, ҳорғинлик унут.
Эсга тушмас сира оғир лаҳзалар.
Эсга келмас табиб. Турмушимиз бут.
Қайда тўй, маърака, ташвиш, азалар —
Гоҳ иш орасида, гоҳ якшанбалаб
Борамиз қутламоқ, кўнгил сўрмоққа.
Соғлик гул эмаски, кирсанг-у боққа,
Керагича узиб чиқсанг дасталаб.
Сарфлаймиз қалб қўрин ҳеч аямасдан,
Қизишиб, тортишиб, бўлишиб тажанг.
Қай бир чорраҳада, ғафлат нафасда
Хасталик соларкан жонимизга чанг,
Беш кунми, ўн кунми «тоқатга тобе»,
Дори-дармонларга қўямиз ихлос.
Инсон қўли, кўнгли, тибнинг китоби
Дилни бетобликдан этади халос.
Бизни кузатаркан, жилмаяр, ана,
Нажот фариштаси кулгандай хушҳол.
Унинг ҳаётида энг муҳим сана
Ҳар куни, ҳар соат бўлар эҳтимол.
Кўз очса бемори оғир дарддан сўнг,
«Ноумид» дегани кирса дармонга,
Қувончга алмашса кўзидаги мунг,

Олам тор келади бу мушфиқ жонга.

Тирикликка меҳр қўйиб қайтадан,
Соғлом юрак билан, шижоат билан
Оламнинг қадрини туйиб янгидан
Юрарканмиз, Сизни офтобдан баланд,
Юлдузлардан баланд кўтаргим келар.
Зероки Сиз нажот тангриси ахир.
Юксаклик аслида Ерда туғилар,
Сиз Ерда туғилган энг олий меҳр!

1977

Б У Р О Н

Бирпаслик бўрондан қўрқамиз гоҳо.
Беркитамиз эшик, деразаларни.
Қалдироқ чалар у бузгун, бенаво,
Тўс-тўполон этиб бутун шаҳарни.

Гулларни юлқилар, симларни узар,
Йўлларни тўлдиранар хасга, хазонга.
Ярадор шер каби ўкиранар, изғир,
Бош урар дуч келган мазгил-маконга!

Гирдибоддай кўкка қилади ҳамла,
Қиличдай кесмоқчи бўлади сувни.
Ерни ҳам ютмоқчи бўлади ямлаб,
Товуши марсия каби ҳув-ҳувли.

Қандай келган бўлса, шундай гум бўлар.
Из олиб бормайди ортидан ҳеч ким.
На зарар, талафот, қарзини тўлар...
Борлиқ энг шимарар ўз ишига жим.

Гуллар бутасидан кўклайди қайта,
Ойна кўзлари ҳам бутунланади.
Йўлар тоза бўлар тонготар пайтда,
Электр симлари учқунланади..

Нечун қулоқларга тиқмаймиз пахта,
Қулфлаб ололмаймиз қалбларни у чеқ,
Дилни жудо айлаб энг азиз бахтдан,
Туҳмат шамоллари чопганда улоқ!
Бирпаслик бўрондан қўрқамиз гоҳо!

1977

М А Д А Д

Кимки, кўксини зах ерга берибди,
Бағрини ҳасратлар этибди қуроқ,
Сиз унга аянчли боқмангиз, бироқ
Айтингки, олдинда келажак турибди!

Кимники кўнглида ушалмас армон,
Узини санабди олам ичра тоқ,
Сиз унга тасалли бермангиз, бироқ
Айтингки, келажакда урмоқда жавлон!

Кимнингдир қурибди силла-мадори,
«Ҳа» деган садога бўлибди муштоқ,
Ғайратни пеш қилманг, уялтманг, бироқ
Айтинг: келажакда энг яхши дармон!

Йўлида ярқираб довон кўринсин,
Интилсин, ошиқсин куч йиғиб чанқоқ!
У ўзин кашф этсин (бу ҳам бир сабоқ!),
Қўлимдан келаркан десин, яшамоқ!

Мадад борми ахир бундан улуғроқ!

1977

СИЗНИ ДЕЙИН

Сизни дейин, сўзим гул бўлсин,
Сайлаб-сайлаб жойлай юракка.
Йўллар тизим-тизим гул бўлсин,
Ундан етай фасли чинакка.

Битта-битта терганим чоқда
Гул уйилсин бўйим баравар.
Остонаю равоқ, пештоқда
Гул уйилсин уйим баравар.

Гулдастага айлансин ой-кун,
Ернинг икки ярим шари-да!
«Гул» сўйласин эртакка бой тун.
Тонг оқарсин гул баргларида.

Сизни дейин, саҳро туш кўриб,
Сийнасида хирмон бўлсин гул.
Қалбингизни беғам, бўш кўриб,
Тўлдиргувчи армон бўлсин гул.

Ўша гул мен, иродамга бек,
Ўша гул мен, виждонимга қул.
Сизсиз яшнаш маҳол бўлгандек,
Сизсиз сўлиб қолмоқ ҳам мушкул!
1977

МЕН ШЕЪР ЁЗСАМ

Мен шеър ёзсам яйраб ёзайин
Бахтим кулган шод айёмларда,
Сўзга меър сайлаб ёзайин
Иссиқ-тансиқ эҳтиромлардан.

Соғинганда баҳорни замин,
Ранглар рақси этганда хумор,
Соғинчларнинг инжу чаманин
Куйламоққа созлай садаф тор.
Осмоннинг нур оғушларига
Сигмаганда олтин юлдузлар,
Илҳомнинг ҳур оққушларига
Айланганда қанотли сўзлар,
Булутларни чаптаст ўнгариб,
Тоғдан ошиб ўтганда шамол,
Мусаффолик рамзи сингари
Ярқираса юксакда ҳилол,
Довон ошиб, омаддан порлаб,
Кузда тиклаб тоғ қадар хирмон,
Карнай-сурнай чалиб, «ёр-ёр» лаб,
Элга тўйлар берганда деҳқон,
Мен шеър ёзсам яйраб ёзайин,
Сўзга фахр сайлаб ёзайин!

Қай дўстимга муносиб олқиш,
Гул ярашгай ташрифларига,
Ақли комил, фазилати хуш
Дўстларимнинг таърифларига,
Бу ҳаётнинг жўшқин, мунаввар
Байрамлари, пок нафасидан,

Минг завқ топиб дилбар, руҳпарвар,
Ёзгим келар шоён қасида.

Сўзлар ҳусни очилсин гул-гул,
Қулф урсин энг нафис туйғулар,
Яйраб-яйраб шеър ёзган маъқул,
Шунда дилдан шуъла тўкилар!
Мен шеър ёзсам яйраб ёзайин,
Сўзларга нур сайлаб ёзайин!
Не эзгулик бўлса жаҳонда
Мен муҳтарам айлаб ёзайин!

1977

* * *

Юрагимда тўкин яшайди осмон,
Тошқин мавжлари-ла гувиллар дарё.
Тўрт тугал фасли-ла бу Ер қадрдон,
Қутблари билан устивор дунё.

Юрагим шуъласи шу азиз ҳаёт,
Ваъдаю висоллар, бахт, ташаккурлар,
Севинчлар, орзулар, тириклик, нажот,
Қўшиқлар сурури, озода нурлар...

Шундан юлдузлари сўнмас самонинг,
Дарё ирмоқлари тинмас ҳеч қачон.
Шунданки, Заминнинг йўқдир поёни,
Дунё қутблари шундан чароғон!

1977

О Л Қ И Ш

Руҳлар қушдай, ниятлар оқ, кўнгиллар хуш.
Дастурхонлар тўкин-сочин, давралар жам.
Борлиқ кумуш, табассумлар, сўзлар кумуш,
Она Ватан бўйлаб кезар файзли байрам.
Вақт ҳақида сўзларканмиз мағрур, жўшиб,
Олтмиш йиллик ғалабалар — нутқлар кўрки.
Бахт қомусин айтамиз сўнг унга қўшиб,
Унда Инсон шон-шарафи, эзгу эрки.
Бизга қўлдош — тилга тушган рақамлардан,
Машиналар қудратидан берсак ҳисоб,
Вақтдан ўзиб кетган ғолиб қадамлардан —
Айтаверсак жонимизда ёнар офтоб!
Истакларим мен ҳам бир-бир этсам баён:
Хандалардан бол томганда бу айёмлар,
Зиёфатда тўрдан ўрин олган боғбон,
Қўли гул халқ, Сизга дилдан эҳтиромлар!
Шиғил-шиғил кўсак тугиб ғўзалари,
Ҳосил чўғин чамаласин пахтакорлар.
Фермаларга сигмай қўю қўзилари,
Гўшту мойни сероб қилсин чорвадорлар.
Бинокорлар ғишт қўяркан пойдеворга,
Қурган уйин тўйхоналар дейин қутлуғ.
Илҳом янги куй келтирсин бастакорга:
Оромижон, фароғатли, хазин, ўтлуғ!
Ланг очилсин кўкнинг етти дарвозаси,
Оқ йўл қутб марра бўлган тик парвозга!
Истакларнинг энг ёрқини, энг тозаси —
Ер остида қаср қурган метросозга!
Рассом, Сизни ухлатмасин ҳаяжонлар,
Сувратингиз ишланг йилнинг зар бобиға.
Янги йилда соврин олган қаҳрамонлар —

Порлаб кирсин Меҳнат, Шуҳрат китобига.
Қўша пирлар — чол-кампирлар тетик, бардам,
Сафимизда юришсинлар тўкиб савлат!
Дуолари, мақтовлари тансиқ байрам,
Гоҳ-гоҳ тергаб қўйишлари ўзи давлат!
Онажонлар, меҳрибонлар ранжиманг ҳеч:
Эга чиқиб қолса кўйлак — рўмолга қиз,
Ювошгина ўгил ишдан қайтганда кеч,
Юрагида илк муҳаббат отса илдиз!
Қудағайлар тезлаштирсин тўйни бу йил,
Тошни оғир қўймасинлар тарозига,—
Муштоқ севги, аҳду паймон, икки кўнгил!
Баҳо берманг сарполарнинг кўп-озига.
Арзимаган бир баҳона билан қай кун
Қалин дўстлар кетган эса араз қилиб,
Янги йилнинг шарофати, хуллас якун:
Қўл беришиб, ярашсинлар кулиб-кулиб!
Аямажиз, сариқ қорлар ўтганида,
Унганида сумалакнинг буғдойлари,
Замин ширин уйқуни тарк этганида,
Қизғалдоқлар очилганда май ойлари,
Коржомасин кийиб баҳор кезар элда,
Табиатда янги меҳнат, янги болқиш.
Яхши ният тилагандай янги йилда,
Ўшанда ҳам ёзганларим бўлсин олқиш!

Декабрь, 1977

* * *

Битта қисмат бизга иссиқда, қорда
Гулда, хазонда ҳам насибамиз бир.
Олқишда, нажотда, роҳат, озорда
Ҳаёт иккимизга бир хилда татир.
Эзгулик шаънига дейлик ташаккур,
Юракларга севги солгани учун.
Вафо чечакларин дасталаб масрур,
Дунёга гулчамбар тақайлик бугун!

Сентябрь, 1977

* * *

Ёлғизликнинг дарди, азоби
Тоғ бошига тушса — дегай дод.
Қувончимнинг ботган офтобин
Топиб берди кўзингдан ҳаёт.

Мен биламан — жонинг ўртанур
Юзларимга соя солса ғам.
Осмонингга сиғмай қолар нур
Шодлигимни бир бошдан айтсам!

Шодлигим сен — тутай десам сир,
Эпложмайман — аён кўзимдан.
Сен — қалбимсан, дардимни ахир
Қандай пинҳон тутай ўзимдан!

1978

* * *

Агар толе қуши қўнса бошимга,
Бахт-иқболим бўлса даврада дoston,
Менинг ҳар ютуғим, эзгу ишимда
Дўстларим ҳиссаси кўпдир бегумон.
Бирор ноҳақ сўздан бўлса бағрим қон,
Маломат тошлари ёғса бошимга,
Ўзим жавобгарман қилган ишимга,
Ҳаргиз ўзгаларни этмасман қалқон.

1978

БАХТ КУЛГАН ЧОҶ

Мен қувончда, мен бахти бекам,
Мен ердас, осмонлардаман!
Афсона қизлардай чинакам
Ишқ битилган дostonлардаман.

Мен бу қадар бахтли бўлгунча,
Бу даргоҳга етиб келгунча,
Пасту баланд йўллари кўрдим,
Қор аралаш дўллари кўрдим.

Гоҳ шом еган ой бўлганим рост,
Гоҳ чим битган сой бўлганим рост,
Товонимга тиканлар ботди,
Бедорликда тонгларим отди.

Шамоллари тўхтатиб сўрдим
Қувончимнинг илинжида зор.
Булутларнинг бағрига кирдим,
Ёмғир бўлиб ёғилдим баҳор.

Дарёларнинг биллур қаноти
Қоятошга урилиб синди.
Ул синиқлар соҳилда ётиб
Кўм-кўк майса-гиламлар унди.

Фақат... қанот бу буғдой эмас,
Синиғидан биз ҳосил кутсак.
Бахт мукаммал орзу, муқаддас,
Бас, маҳкамроқ қўлидан тутсак!

Бахт кулган чоқ,— биз нақ осмонда,
Бахтни излаб қўш қанотлимиз.
Бахт қанотин асраб жаҳонда
Жўшиб ўтсин бу ҳаётимиз!

1978

Ф А С Л

Саргайибди чинор барглари,
Узилмайди чайир бандидан.
Гўё олдда баҳор кунлари,
Яшил либос кияр янгидан.

Қиш нафаси текканда бехос
Сутдай тиниқ, бўлиқ танига,
Қайдасан деб меҳри иссиқ ёз,
Ол мени, деб нур гулханига,

Шивирида ўтинч, илтижо...
Барглар эса чирт-чирт учарди.
Қишга эшик очди кенг дунё,
Мана, учди энг сўнгги барги.

Инсон ҳам шу: тоқатли чинор,
Ҳадеганда қишга бермас тан.
Ғафлат ичра қолганда баъзан,
Бинафшадай мўртлиги ҳам бор!

1978

МУАЛЛИМ САБОҚЛАРИ

Рус тили ўқитувчим, СССР халқ маорифи аълочиси
Л. Н. Денисовага

Қаҳратон қиш чоғи.
Ойналар музлаб,
Нафаслар булутга айланар эди.
Бир кун Некрасовдан бердмнгиз сўзлаб.
Қишлоқ мўрисидан ўрмалаб дуди,
Волгадай аламли тўлқинлар отиб,
Россия турарди армонлари мўл.
Деразадан гўё қарар совқотиб
Деҳқон болалари — ёқалари ҳўл.
Волконская ўтар жасур, вафодор,
Сибирь қаҳратони ичра нур каби.

Ана бир қизалоқ маржонларга зор,
Худди нилуфар гул, маъюс, оқ қалбли.

«Бир кун улғаярсиз, полапонларим,
Луғатсиз ўқирсиз Некрасовни ҳам!»,
Сиз шеър ўқирдингиз ҳаяжонланиб,
Товшингизда синиқ, титроқ бир алам.

Гала қушчалардай ўлтириб қатор,
Танаффусга чиқмай тортишдик роса:
Дердик: «Муаллимнинг кўнглида озор!»
Уйчан, камгап бўлиб қайтдик биз уйга.
Ердаги ҳар кўкат, майса-тошгача
Кўзларга кўринди тамом бошқача.
Йўлда қучоқ очиб тургандай юртим,
Ўзбекистонимни кўнглимда кўрдим!

Бир куни шодланиб, кўзингиз чақнаб,
«Салом» деб кирдингиз қувнаб эшикдан.

Сизни тинглар эдик сукунат сақлаб,
Овозингиз майин, нурли қўшиқдай
Шабададай синфда кезарди енгил.
Бородино жангин сўйларкан жўшиб,
Фахрдан яйрарди қанотланган дил.
Келажакнинг сирли башорат қуши
Россия уфқида ёнган шуълалар,
Шундоқ бошимизда чарх урар эди.
Асал ҳиди тутган ўтлоқ-далалар,
Малиназор боғлар барқ урар эди.

Совуқ эсдан чиқиб, рўмол ўрамай
Уйга қайтарканмиз, илдам, вақти чоғ,
Тиллашиб борардик биз йўл-йўлакай,
Ўзбекистон менман, дерди Боботоғ.

Бугун ўқирканман, сатрлар уза
Тикланади Руснинг мағрур, бўйи-басти,
Ували-жували аёлдай гўзал,
Хушчақчақ, ёр-дўстлик, узундир дасти.
Бугун БАМ ҳақида кетар экан сўз,
Юрий Гагариндан очилганда гап,
Суюниб-суюниб дарс берасиз Сиз,
Фарзанддан ёлчиган Онага ўхшаб.

Бугунги мавзунгиз иқболи порлоқ,
Ўқирқ чироғи ёнган тўкис мамлакат.
Ленин таълимоти йўлида маёқ,
Бахту омад билан эгиз мамлакат.
Қаҳратон қиш чоғи.
Коржома кийиб,
Россия ғишт қуяр, қўллари қадоқ.
Транзистор сайрар овозин қўйиб:
Зикина куйлайди.

Гўёки ирмоқ
Волга қучоғига шошилар мафтун.
Йўл-йўлакай чалиб кумуш қўнғироқ.
У ирмоқ Сиз каби завқланиб бугун
Ватан севгисидан бермоқда сабоқ.

1978

* * *

Ишга отланаман. Сокин, хотиржам
«Яхши ишланг!» — дейди меҳрибон кўзлар.
Менга гайрат берар, куч бўлар бардам
Узингдай беозор, жонажон сўзлар!

Ишдан қайтсам ҳоргин, юрак бетоқат,
«Яхши келдингизми?» — сўрайди кўзлар.
Қадрдон тафтига, илиқ, беминнат
Шуъласига мени ўрайди сўзлар.

Йўқотган севинчим, орзу мададим
Топаман шу икки беғубор сўзда.
Ҳаётим, меҳнатим, юрагим, қадрим,
Севиниб яшайди интизор кўзда!

Бу сенинг кўзларинг — жонажон кўзлар!

1978

ЮРАГИДИР БАЛКИ...

У сукут сақлади, дилкаш дўстлари
Очилиб-сочилиб кулсалар.
Оҳ, унинг ақлли, саркаш кўзлари
Қандай кулар эди, билсалар...

У сукут сақлади ноҳақ даккилар
Қалбига қадалса ўқ бўлиб.
Орзу, умид — барча кўнгилдагилар
Кетар эди шунда йўқ бўлиб.

Кўзга ёш олмади — гўё томчилар
Кул қилиб кетгувчи эдилар.
Жимгина у елка тутган қамчилар
Жон-жондан ўтгувчи эдилар.

Сукутдан топди у матонат, қудрат,
Бугун у кулади нашъали.
Қора тун чекинди этагин судраб,
Ёнди умидларнинг машъали.

Юрагидир балки ўша машъала,
Ишончи, бардоши эҳтимол.
Сукути оловга айланиб яшар,
Ўчиролмас у ўтни шамол!

1978

* * *

Тоғ нимадир — кўнгли тўқ бўлса,
Руҳи баланд бўлса одамнинг?
Кифтларини тап тортмай тутар,
Тоғни қушдай кўтарар кетар!

Жароҳатдан бағри доғ бўлса,
Кўнгли синиқ, шахди йўқ бўлса,
Хасга кучи етмас одамнинг,
Мингта жони қилади камлик!

1978

* * *

Қанча-қанча қорлар тушди, қанча излар босилди,
Ерда баҳор — хаттот қуёш ҳусни хати ёзилди.
Эски издан қолмади ҳеч ному нишон, асорат,
Табиатда ҳукм сурар янги яшил ҳикоят.

Аммо қалбда ўчмас экан совуқ сўзнинг излари,
Йиллар оша у каттароқ очар экан кўзларин.
У зулукдай қалбнинг нозик жойин тишлаб ётади,
Совуқ сўзнинг заҳри ёмон, юрак билан кетади!

1978

ХУШХАБАР

Хушхабар кутамиз нотинч замондан
Ризқу рўзни, нонни, бахтни кутгандак.
Қаттиққўл ҳаётдан, порлоқ осмондан
Хушхабар кутамиз мисоли гўдак.

Муждалар кутамиз шафақ келини —
Этаклари шабнам намозшомлардан.
Хушхабар кутамиз само йўлини
Ер билан улаган соз илҳомлардан.

Хушхабар кутамиз дўсту ёрлардан
Эшик қоқиб келса вақти-бемаҳал.
Кураш қайнаётган эл-диёрлардан
Севинчли муждалар кутамиз маҳтал.

Радио қулогин бурайверамиз,
Хушхабар кутамиз тинмай эфирдан.
Космос асри бўлган буюк эрамиз
Газеталар кўзгу бўлган тасвирда
Онгимизга кирар.

Ер қатламларин
Беш қўл каби билган геологлардан,
Инсоннинг Ер узра илк қадамлари
Топилган ҳар ғордан, қадим шаҳардан.
Хушхабар кутамиз!

Хушхабар кутамиз мақсадли ва қурч
Ҳаёт дарз солмаган ёш юраклардан.
Хушхабар кутамиз ғўру шўрга ўч
Ишқи куртаклаган келинчаклардан!

Хушхабар кутамиз кўнгилда пишган
Ҳар ваъда, ҳар имкон, ҳар бир режадан.
Ҳар бир доктор учун қимматга тушган
Беморга умр бахш этган кечадан.

Хушхабар кутамиз кенг фазолардан
Ерга омон қўнган ҳаво қушидан.
Тонг билан очилган дарвозалардан,
Шамол эсишидан, ой чиқишидан.

Ҳар уй ўз чироғи билан нурафшон,
Ҳар бири хушхабар завқига тўлсин!
Меҳнат, ижод, умру юракдан жаҳон
Тинглагани фақат хушхабар бўлсин!

Ноябрь, 1978

* * *

Агар сўнар бўлса ишқ ёққан олов
Ташвиш шамолидан, кўзим ёшидан,
Заррача ўкинмам, ростин беаёв
Сўйланг, иқроор бўлинг аввал бошидан.

Яширин ноладан ошкор бўлмоқ хуш,
Дарднинг бош-бошидан ҳушёр бўлмоқ хуш,
Пинҳона нафратдан, хуфя ғазабдан
Мардона, юзма-юз озор бўлмоқ хуш.

Меҳрингиз зарраси агар ёлғондир,
Кўзимда тугёндир, рангим сомондир.
Тирик ўлганим ул, рост гапиринг, рост,
Ўлганнинг устига тепган ёмондир.

Ғамзали каломмас, меҳнатлар билан,
Таънаю дашноммас, ҳурматлар билан,
Қайта ёндирмасам ўшал ўтни гар,
Сиз мени ўлдилинг миннатлар билан!

1978

ФУРСАТ ДЕЙДИ...

Мен баҳорнинг кўнглини топдим,
Учирди гул аргимчоқларда.
Кузнинг заъфар либосин ўпдим,
Зар япроқлар тердим боғларда.

Ғиш билан қўл ушлашиб иноқ
Ченаларда гўдакдай учдим.
«Халқимнинг пок қўли» деб оппоқ
Заминнинг бахт кўйлагин бичдим!

Мен ёз билан бўлганда йўлдош,
Там-там боғлар бисотин очди.
Кўрдим: тошда ўлтириб қуёш
Ўтовидан шуълалар сочди.

Дедим: Фурсат, бўлайлик ошна!
Деди: Шартим осонмас, болам!
Қанотларинг учқурмиди ё,
Қизгинмиди қалбинг ўтдан ҳам!..

22 ноябрь, 1978

АРМОН

Муҳаррама ойи хотирасига

«Худо суйган фалончи асли,
Юрагида ҳеч армони йўқ.
Тагли-тугли, орзу-ҳавасли,
Ўғил-қиздан, молдан кўнгли тўқ!»

Ишқ савдоси тушиб бошига,
Жигар-бағри бўлиб лаққа чўғ,
Ошиқ деркан: Ёрим қошида
Жон берсам гар ҳеч армоним йўқ!

Елкалари тоғдай-тоғдай денг,
Йигит ўсиб-улғайса омон,
Она дейди: Бахти келиб ўнг,
Уйлантирсам — йўқ менда армон!

Тўй ҳам ўтар. Йил адоғида
Ширинликлар сочар бешикдан.
Дер: Мункиллаб қолган чоғимда,
Куёв бўлиб кирсин эшикдан!

Қандак ўрик донаси бўлсанг,
Бўйларингдан ўргилай ўзим.
Сенгинанинг тўйини кўрсам,
Армоним йўқ ўшанда, қўзим!

Армон!
Балки яшашга ундаб,
Умримизни чўзган қудрат у!
Жонимизда ёнаркан кунда,
Юракдаги тугамас тафт у!

Юрагида армон қолмаган
Қандай топсин яшашга рағбат?
Армон — бизлар эришолмаган,
Авлодларга насиб этган бахт!

1978

ЛИРИКА БОҒИНИНГ АТРИН ШАМОЛИ

Лирика боғининг атрин шамоли
Бир-бир варақлади кўнгил дафтарин,
Ерқин оҳангларда излади толе
Менинг бахши феълли севги каптарим.

Сипо бўлиб қолди куйлари аста,
Овози толгунча сайрамас энди.
Қоғозу қаламга бўлар-бўлмасга
Сирларини ошкор айламас энди.

Севги ҳам ниҳолдай парваришга зор:
Истайди сув, ҳаво, меҳру қуёшни.
Бўларкан донишманд, тийрак, барқарор
Етганда севгининг камолот ёши!

1978

НУРЛИ ДАҚИҚА

Қайдадир тўй жарчиси —
Карнайлар «гат-гат» лайди.
Анқийди жизза иси,
Кимлардир ёғ дудлайди.
Шамол қанотларидан
Олма тушади «тўп-тўп».
Катта ҳовли барида
Қизлар излашиб нилчўп,
Ойна талашар қий-чув,
Ўсма оқар қошлардан.
Табиат тиниқ, сулув.
Оҳанг учар тошлардан.
Ўзумнинг ширасидан
Нордон бўй ёйилади.
Оқбулут орасидан
Кун нури қуйилади.
Бўйдор оқ теракларнинг
Кумуш бағри шивирлар.
Очилар юракларнинг
Тубида ётган сирлар.
Ва ҳаётнинг меҳрибон
Қўли бошинг силайди.
Қалб йўлларинг чароғон
Кенг дунёга улайди.
Шу лаҳзада фаровон
Кўрку жамоли билан,
Теран хаёли билан
Қалбга жо бўлар жаҳон!

1978

НАВРЎЗ МУХАММАСИ

Сайли хуррамдир бугун — наврўзи оламдир бугун,
Қон-қариндош ёру дўстлар улфати жамдир бугун.
Бу ҳаёт чандон азиз, чандон мукаррамдир бугун,
Ҳам севинчу ҳам тароват барқ урар дамдир бугун.
Катта элда каттакон орзули байрамдир бугун.

Сизга тортиқ бу баҳор ёмгури, тоғлар, қутлайин,
Сизга кўрк дарё суви, кун нури, боғлар, қутлайин,
Қир-адирларда ёнар лола чироқлар, қутлайин,
Майса кокиллар билан Сизни, қироқлар, қутлайин,
Рангу оҳангу уфору мушкка ҳотамдир бугун.

Сизга, деҳқон, қиш бўйи интиқ далолардан салом,
Сизга, боғбон, гул бўлиб унган наволардан салом,
Сизга, осмон, баҳрали ҳам хуш ҳаволардан салом,
Шер булутлар наъраси — аксу садолардан салом,
Ҳасрату нохуш хаёллар бари барҳамдир бугун!

Хушкалом, хушфеъл, чечан, чинни момолар, қайдасиз,
Пири комила, яна эртак-маталга бойда-сиз!
Сумалак деб буғдой ундирган фараҳли уйда Сиз
Қирқ қулоч денг-ла, ўринг қизлар сочини майда Сиз.
Гул келинчаклар саломи бирла тамтамдир бугун!

Дил ўтида қиздиринг чилдирмаларни, қизлар-ей,
Ой бўлинг-да ёрутинг қишлоқ-шаҳарни, қизлар-ей,
Қаҳқаҳалардан сочиб дурри гуҳарни, қизлар-ей,
Барча бедор кутгали оппоқ саҳарни, қизлар-ей,
Майсаларда офтоб ҳам қатра шабнамдир бугун!

Бу муборак она-Ернинг шоду хандон фасли бу,
Жонажон тўйхона юрт ҳур Ўзбекистон фасли бу,

Ялпи меҳнат, севги, ғайратли фаровон фасли бу,
Ҳам саховатли, садоқатли яна жон фасли бу,
Қанча ўйнаб, қанча кулсак, барибир камдир бугун!

Қўшнаю сурнай тилида «Савти чоргоҳ» янграсин,
Ҳар равоту кўча-кўй, ҳар битта даргоҳ янграсин,
Бу базм шавқида ҳар жон бўлсин огоҳ янграсин,
Не учун деб сўрмасин ортиқча изоҳ, янграсин,
Янги дунё, янги кундуз, кўҳна байрамдир бугун!

Апрель, 1978

* * *

Қайғурсам — дарёдир юрагим менинг,
Тош каби чўкади ҳасратлар.
Сокинлигим зарра бузолмайди мунг
Қайғули пайтлар.

Агарда ташвишлар оқартса сочим,
Тариқча қолмаса юракнинг ҳоли,
Биламан, шунда ҳам етар бардошим —
Юрмоққа дардимни ичимга олиб.

Агар насиб этса шодлик бир жаҳон,
Суҳбатингни истаб шошаман.
Зарра қувончимни худди бугдой нон
Сен билан бўлишиб яшайман!

1978

44

САИДА ЗУННУНОВА ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Гул эмас, ул ҳажрида булбул навоси бўлмаса,
Аҳд эмас ул оқибат зарра вафоси бўлмаса,
Умр эмасдир ул кишининг бир фидоси бўлмаса,
Нотавон кўнглим нетарди мубталоси бўлмаса,
Не қилай, бу мубталоликнинг давоси бўлмаса!

Қаҳратон тун-кечаларда ёгду сочган ёзиман,
Орзуси парвозиман, қўлидан учмас ғозиман,
Дўсти содиқман, яна ҳамрўзиман, ҳамрозиман,
Йўлларида беқадр тупроқ бўлишга розиман,
Босиб ўтарга унинг кибру ҳавоси бўлмаса!

Толеи хосим, дея юрган йўлингга тушса ой,
Ғунча очса чиннигуллар, қовжираб қолса ғумой,
Кўчамизда чиқса кун, бўлса рақиб ҳолига вой,
Ўзгаларга ёр ҳамиша хуш такаллуф, хушчиroy,
Не учун бу илтифотлар бир балоси бўлмаса!

Эй, муҳаббат мутриби, сайрат дилимни мисли най,
Созу зебо мавжида маҳбубни мустағриқ қилай.
Икки дунё қийматин мен битта лафзида туяй,
Ўзгалар гул тутса, мен наврўзни қошига қўяй,
Гарчи мен кўзга илинмас бир гадоси бўлмаса.

Ул муборак пойқадамсиз тақдиримда зор бўлар,
Кул босарда остонам, қайғуга бозор бўлар,
Лаҳза ҳижрон шиддатидин қора сочим қор бўлар,
Шунча кенг олам Саида кўзларига тор бўлар,
Васлига ҳар дам илинжу муддаоси бўлмаса!

1978

БАҲОРНИНГ ҲАЁТИ

Тиғиз гулга кирган олма шохида
Исириқ кўрдим мен кўклам чоғида.
Шамол ҳилпиратса боғлар кўйлагин,
Дунё тўлиб кетар олма исига.
Исириқ иларкан, боғбон ўйлаган
Кўз тегмасин дея баҳор ҳуснига.
Баҳорнинг ҳаёти осуда кечсин,
Гул сочиб яшасин кулгуларидан.
Қишларнинг совуғи, сукути ўчсин
Орзунинг сайроқи булбулларидан!
Ниш отса тиниқиб, семирган Ерда
Уруғ тимсолида янги бор ҳаёт,
Ям-яшил нур бўлиб, дон бўлиб қирда
Қанча хонадонни айлайди обод!
Онадай тўкин ёз учрасин йўлда,
Доно қариядай кутиб олсин куз.
Сўнгра қувонч бўлиб, ишқ бўлиб дилда
Бахтнинг таҳсинидай баҳор очсин юз!
Баҳор умр сурсин ноннинг таъмида,
Гўдакнинг бахтиёр қийқириғида,
Орзулар ёндирган умид шамида,
Кўпни кўрган дўстнинг йўл-йўриғида.
Баҳор умр кўрсин яшнаб-улғайиб,
Унинг чиройига етмасин путур,
Сенсиз етим қолар боғлар мунғайиб,
Дунё баҳорини ўзинг асраб юр!
Унга камол йўқдир, агарда боғбон,
Меҳру мурувватинг бўлмаса қалқон!

1978

ИШОНЧ ЮЛДУЗЛАРИ

Хонада тун.
Ҳовлида тум.
Кўчада тун.
Кўкда тун.
Худди чексиз бу дунёни
Кезмагандай сира кун.
Юксак вольтли лампочкалар
Порлатаркан зиёни,
Ёритолмас шу лаҳзада
Кўнгил деган дунёни.
Кечагина бу ҳовлида
Бола-бақра чувлашиб,
Бир-бирини қувлашиб,
Чақалоқнинг сочқисини
Талашарди беғам, шўх,
Катталарнинг изтиробин,
Саросима туйғусин
Англаб тийран бир қалб билан
Ўйинларин шахди йўқ.
Маросим ҳам тугар-кетар.
Эл оёғи тинади.
Болакайлар чеҳрасига
Кулгу-қушлар қўнади.
Чиқар экан дарвозадан,
Эсдан чиқар бор мунги,
Кўча бўйлаб гоҳ варракда,
Гоҳи каптарда кўнгли!
Синфларни тутар бирдан
Еш юраклар янгроғи:
Пучуқ қизнинг сочларидан
Тортиб қочар шўхроғи!..

Бўлмасайди балки шу шўх,
Парвоси йўқ гўдаклар,
Йўқотишлар, ҳижронларга
Дош бермасди юраклар!
Ва ишончининг жондан севган
Юлдузлари кулмасди,
Ҳовлилардан тунни қувган
Кундузлари бўлмасди,
Юракларга шодлик деган
Туйғу қайтиб келмасди!

1978

МЕН ШОДЛИК ЯРАТСАМ

Нимага берилган ахир бу юрак?
Нечун ғурур билан деймиз: ор, виждон?
Биров қайғусидан қайғуролмасак,
Биров омадидан яйрамаса жон?!

Қай кун юрагимга тушди бир титроқ —
Демакки, дўстимни озурда кўрдим!
Қай кун кулиб-яйраб, ишим унган чоқ —
Дўстимни омадли, ҳузурда кўрдим!

Юрак! Сен яратган шодликдан озор,
Қайғунгдан бировлар туйганда шодлик,
Тириклигим, умрим, ишларим бекор.
Бу хил яшаш, юрак, сенга бедодлик!

Мен шодлик яратсам, ўзимдан кўпроқ
Дўстларимнинг боши етса осмонга,
Шунда ҳаётимдан розиман мутлоқ,
Шунда гард юқмайди ғурур, виждонга!

1978

* * *

Биз вақтни қувамиз
Пиёда, отлиқ,
Бекатларда шошиб, нафас олмасдан
Ушламоқ бўламиз қанотларидан,
Вақтнинг қанотлари эса олмосдан!
Тутқич бермайди Вақт,
яқриаб учар
Толиқтириб оловимизни.
Дилда истак сўнмас,
Йўлда ўт ўчар,
Сусайтириб ғайрат оловимизни.
Етгандай бўламиз қай бир маррада,
Узглади вақтнинг таранг торлари,
Вақтнинг қанотидан учган қировлар
Чеккамизга қўнар,
Қалбимизга тушар дард бўлиб,
Борган сари англай бошлаймиз:
Бой берилган омадларни,
Бекор ўтган фурсатларни,
Отга қамчи босмоқ ўрнида
Пой-пиёда ўтганимизни,
Вақтдан ютсак, мудроқ босиб гоҳ
Ўзимиздан кетганимизни...
Сўнгра ён дафтарга
Бесамак кунни
Армон билан битганимизни
Билмай қоламиз!
Вақт эса тақаланган отдай

Бир маромда йўрғалар.
Аслида-ку унинг жилови
Қўлимизда турар...
Биз эса Вақтни қувамиз.

1978

* * *

У интизор кутганди бахтни,
Йўлларга тикканча жонин.
Бахт келди-ю, айлади тақдим
Унга бир йўл еру осмонни.

У шод эди. Бахтиёр эди.
Тақдиридан мингдан-минг рози,
Умри тўқис, барқарор эди
Бахт боғида яшнаб, гул ёзиб.

Шуълалардан тинди-ю кўзи,
Бош айланиб доврўқ-шонидан,
Билмай қолди ўзини ўзи,
Бахт жимгина кетди ёнидан.

Бўм-бўш қолди ҳаммаёқ бирдан,
Бўшлиқ ичра йўқолди юрак.
Ўша бахтни адашиб кирган
Йўлларида айлади дарак.

Ҳассасини йўқотиб бир бор,
Кўзи мошдек очилгани чоқ
Тавба қилди, чорлади — бекор,
Бахти овоз бермади бироқ!

1978

УЛҒАЙИШ

Гўдакликда ҳукми равон эдим мен:
Ярашарди ҳар қанақа эркалик.
Менкидир ҳатто осмон, дердим мен,
Ҳар нарсага қилар эдим эгалик.

Чаманларни олсам, дея, қучоқлаб,
Қулоч ёйсам, етмасди ҳеч қаёққа.
Сув оқаркан гоҳ вазмин, гоҳ ўйноқлаб,
Айлансайдим, дердим, мен ҳам ирмоққа!

Юлғунзорда бола очган қушларнинг
Сергаклигин кўриб, қолсам лол, ҳайрон,
Истар эдим: қушлар билан теппа-тенг
Парвоз этсам сайраб, яйраб, беармон!

Қизлар билан бўй ўлчашиб неча бор,
Истакларнинг дунёсида чарх уриб,
Қадам-қадам кезиб чиқдим бахтиёр —
Жаҳонгашта кун ортидан югуриб!

Тиллақўнғиз оёғига ип бойлаб,
Визиллатиб, бўлганимда роса шод,
Содда кўнгил кўрганмиди ҳеч ўйлаб,
Йўлларимда учрар, дея, гирдибод!

Мен улғайдим, мен билан топди камол
Ўша орзу, қуёш, дарё, чаман, қуш.
Гоҳ қизимга боқарканман тилим лол:
Зиммасида кўпроқ хаёл, кўп юмуш!

Саволлари мушкул, фикри қанотли,
Қадамлари тезкор, тетик, салмоқдор!
Улғайибди гўдакликнинг ҳаёти,
У ҳам дунё тақдирига дахлдор!

1978

* * *

Меҳнатдан ўлмаган дунёда ҳеч ким,
Ширин нарса борми меҳнат нонидан?
Эртанги буғдойдай, ҳосилдай кечки —
Барака бўлар у эл хирмонида!

Кимга дур, кимга нур, кимларга шуҳрат,
Кимга омад учун очар дарвоза.
Меҳнатнинг болидан тотинар фақат
Кимнинг кўнгли тоза, нияти тоза.

Бир кичик тош билан беркилар булоқ,
Олиб ташламаса ҳамиятли қўл.
Жиндай танбаллик-ла узилар мутлоқ
Меҳнату садоқат оча олган йўл.

Меҳнатим, хулқи хуш фарзандим бўлиб,
Халқимнинг корига ярагин бир кун.
Мен ҳаёт шодлигин меҳнатда билиб,
Унинг роҳатида қалбимни кўргум!

1978

* * *

Мажнунтоллар ширин уйқуда,
Эртақларин туш кўрар бу чоқ,
Чироқларнинг сояси сувда —
Ёнаётган шам каби порлоқ.

Ойна каби ярақлайди сой,
Мавжларида шўнғир шабада.
Кеча сирли, малоҳатга бой,
Бир ҳарирлик бордир ҳавода.

Нозанин ой чиқар жилмайиб,
Хаёлларга ташлайди қармоқ.
Хаёлни ўз эркига қўйиб,
Керак жим-жим айланиб юрмоқ.

Тилақларнинг чашмаси қайнар,
Ваъдалар ҳам муқаддас бу кеч.
Ҳилпираган ҳавоси яйрар,
Салқин, сарин, хуш нафас бу кеч!

Осмон дарахт — ерга эгилган,
Мевалари тарам-тарам нур.
Қўл узатсанг, роса етилган —
Юлдузлари дув-дув тўкилури!

1978

* * *

Ой қўшиқ айтади.
Эштаман жим.
Ойнинг қўшиқлари — чароғон нурлар.

Қуёш қўшиқ айтар.
Еришар кўнглим.
Офтоб ғазаллари — чароғон нурлар.

Замин қўшиқ айтар.
Мен маҳлиё, лол.
Заминнинг куйлари — ризқу рўз, иқбол.

Боғлар қўшиқ айтар.
Атир сочилар.
Боғларнинг хониши — гуллар, лолалар.

Булут қўшиқ айтар.
Баҳрим очилар.
Булутнинг нағмаси — селлар, жалалар.

Дарё қўшиқ айтар,
Кўнглим тошади.
Дарёнинг навоси — тошқин тўлқинлар.

Умр қўшиқ айтар.
Қалбим шошади:
Қўшиғидан бир наф кўрармиканлар?

1978

* * *

Онда-сонда туғилади шеър,
Зор кутилган фарзандга ўхшаб,
Шукуҳидан тўлиб кетар Ер,
Фақат қалбинг қолади бўшаб.

Кимларгадир чироқ бўлар у,
Кимларгадир бўлади паноҳ.
Қай мушкулга яроқ бўлар у,
Севгисига кимнингдир гувоҳ.

Кимнингдир у айта олмаган
Тил учида турган гапидир.
Унда кўрар ҳеч ким билмаган —
Шифосини қай хаста бағир.

У кимнингдир дил осмонида
Офтоб каби кўргазур жамол.
У деҳқон-чун дала тонгида
Қалдирғочдай чарх урган хаёл.

Шеър қадами қутлуғ ва хушдир,
Ҳаётингга кирар шарофат.
У парвоздан яйраган қушдир,
Ул қушингга «Оқ йўл!» де фақат!

1978

СИЗ ДУНЕ ЭГАСИ

Ленин комсомолининг 60 йиллик тўйига атаганим

I

Ғўру думбул эдик, кўйлак тикмоққа,
Сочимиз ўрмоққа эпи келмаган,
Умид деб аталган сирли чироққа
Ақл кўзи билан ҳеч тикилмаган.
Ўйинқароқ эдик: сергак тортдик биз.
Онгимизга кириб келди ҳур туйғу,
Комсомол нишонин тақдигу ҳар сўз
Ватан даъватига айланди мангу.
Унинг шуъласида қаҳрамонликлар,
Садоқат, меҳнатнинг суврати кулиб,
Ўзимизни атаб биз — бўстонликлар,
Юрдик ҳар биримиз бир дунё бўлиб,
Қаршимизда пайдо бўлди катта йўл:
Бизнинг қадамларга интиқ-интизор.
Бир ён — Чўли Малик, бир ён — Ўртачўл,
Кутмоқдайди биздан хуш насим, баҳор!
Бекинмачоқ ўйнаб ўтган кечалар
Қолди балоғатнинг илк манзилида.
Йилларни опичлаб толзор кўчалар
Туташиди Ватаннинг улуғ йўлига.
Матросов кирарди тушларимизга:
«Жангга!» — деган кўйи тирик, диловар.
Мазмун, маъно кирди ишларимизга,
Мақсадларга эса қатъийлик, қарор.

II

Пойтахтда борар қутлуғ анжуман:
Рапорт бераётир комсомол ботир.
Қозонган зафари, режаси улкан,

Тоғу тошни талқон этмоққа қодир.
У ҳисоб беради мағрур, ёруғ юз
Энг қизгин, энг ўтли дамга айланиб,
Таймир қаърларини ёритган юлдуз,
Норак, Туямўйин, БАМга айланиб!
Сўйлар у оқ олтин хирмонидай чўнг,
Турсунойнинг меҳнат кунлари бўлиб,
Эркин шеърларининг уфқи қадар кенг,
Ҳамзанинг ҳайқириқ унлари бўлиб,
Саҳнада оққушдай кезган хиромон
Дилафрўзнинг нозик мақоми бўлиб,
Жиззах даштларида кезган Улфатхон
Онасига ёзган саломи бўлиб!
Сўйлар у бунёдкор авлод доврўгин
Жонибеков бўлиб кўкка битганин,
Гаванага экиб тинчлик уругин,
Дўстлик чаманини обод этганин!

III

Ўткинчи дунё деб мунғайган кимдир?
Гоҳо дақиқалар мангулик туғар.
Комсомол яратган яшил иқлимдир—
Фарҳоду Ширин деб номланган шаҳар!
Дунёда нима бор нураб-тўзмаган?
Нима бор абадий, навқирон, шўх-шан?
У сенсан — боғида хазон кезмаган,
Ватаним ёшлиги — комсомолимсан!
Бугун давраларда кўрган-билганин
Шавқ ила сўйларкан Чиннихон она,
Комсомол шарафин, ёшлик гулханин
Шогирдлар дилида кўрар ростмона!

IV

Комсомол авлод бу — норғул ёшида,
Ватан юрагининг сўнмас тафти бу!

Чўлларнинг гарди бор кўзу қошида,
Тарихнинг ўнг келган ҳақиқати бу!
Енги шимарилган, кўкраги баланд,
Майна каби мерган, бир сўзли авлод,
У деҳқон, меҳнатга жон-дили пайванд,
Буюк партиямга мустаҳкам қанот!
Севимли Ильичдек камтарин, содда,
Ватаннинг меҳнаткаш, содиқ ўғлони,
Шонли Октябрнинг гултож ижоди —
Шавкатли комсомол, яшнат дунёни!

1978

АВГУСТ КҮНЛАРИ

Саратоннинг дами кесилар,
Тиниқ тортар дарё ирмоғи.
Токзорларда саҳар узилар
«Шакаранг» у «Келин бармоғи».

Ёз боғларда чордона қуриб
Йўловчини чорлар меҳмонга.
Хаёлларда ўз аксин кўриб,
Бир шайдо ҳис тушар осмонга.

Анжирларнинг хушбўй баргида
Дилдирайди дурдона шабнам.
Тоғлиқларда, водий гирдида
Айланади салқин шамол ҳам.

Дарахтларнинг тепа шохида
Кўзни олар тилларанг япроқ.
Бутун меҳрин гул дудоғида
Тутқзади инсонга тупроқ.

Учиб кетар хушхон зарғалдоқ,
Қанотида офтоб излари.
Кўк тоқида нақ олтин бошоқ
Чиқа бошлар куз юлдузлари.

Асад ойи сеп-анжоми бут
Бахти кулган ҳур қизга монанд.
Она каби кўрар тараддуд
Тўй олдидан эпчил табиат.

Август, 1978

ОРЗУЛАР

Соғинчдан парт бўлган ўтли шеърларим,
Порлоқ тасавуриим, умид сирларим,
Шабада нафасли майин тушларим,
Мени қишда ташлаб кетмас қушларим —
Орзуларим, мадад бўлинг юракка!

Ҳар тонг нур ўчоғин ёққанда офтоб,
Кунлар қанотини қоққанда шитоб,
Умр сарлавҳали саргузашт китоб —
Ғурбат қўллари-ла очилса боб-боб,
Орзулар, йўл берманг асло кузакка!

Кўнгил кўчасида от чопса шубҳа,
Ёрқин уфқларим кўринса мубҳам,
Ҳаёт деган гавжум, шодумон жабҳа,
Ўтиришмай қолса ройимга кўп ҳам,
Орзулар, қолдирманг сиз мени якка!

Мен сизга сиғинган илоҳий дамлар,
Ялпи турмушимга кирган кўкламлар,
Тўхтатинг Сиз хаёл арғимчоғини,
Гўдакдай қийқириб, қувнаб, соғиниб,
Ўзимни сезайин бир зум фалакда!

Қайда томир отса зулмат беркиниб,
Қолсин оловлардан кўзлари тиниб,
Қирон келсин ҳийла-найрангларига!
Севинчу гул, иқбол байрамлар ила
Орзулар, Сиз мадад бўлинг юракка!

1978

* * *

Зирапчани олмагунча то
Жароҳатдан зириллайди жон.
Зирапчамас айрилиқ, аммо
Бирдан халос бўлмоқ даргумон.

Бардошсизнинг кўзларида у
Айланади икки чашмага.
Тоҳатлига тутунсиз қайғу —
Бўлиб пинҳон дилин ғашлаган.

Идроки суст бўлса — бермай дош,
Йўқотади аён йўлини.
Қалби маҳкам, иродаси тош
Топиб олар гумон йўлини!

1978

* * *

Хаёлимнинг майин осмонларида,
Кўнглимнинг гулдайин маконларида
Менинг меҳримга зор, сеҳримга маҳтал
Юрагинг қуш каби чарх урган маҳал,
Кафтимни тутайин жонимни солиб,—
Қўнса — патларига етмагай озор!
Майли, қанотида жонимни олиб —
Учсин гар кетмоқни этса ихтиёр!

7 январь, 1979

НАСИМИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Сенга толе шафиқу ҳотам ўлсун,
Насибинг то узилмас байрам ўлсун,
Сенинг ҳаммақдаминг хуш кўклам ўлсун,
Шаҳо, кўнглунг ҳамиша беғам ўлсун,
Қўлингда доимо жоми Жам ўлсун!

Қизил гул бағрида осмон қизилдир,
Юраклар қаърида туғён қизилдир,
Баҳор чодрасида хирмон қизилдир,
Гулу лола жамолингдан хижилдир,
Узоринг навбаҳори хуррам ўлсун!

Агар ҳасрат бўлурса сенга монё,
Бўлиб ҳамшира, даф айлай жафони,
Ситамга — ўқ, карамга — бахт нишонн,
Сенга айшу нишоту комирони,
Ҳасуднинг дарди мўл умри кам ўлсун.

Олиб олам жамолингдан фараҳ, нур,
Зиё оғушида кўнгил-да балқур,
Сурурим ҳам навосозим бўлиб юр,
Дафу чангу чағона, най ва танбур
Тузулсин доимо зилу бам ўлсун.

Қани, кел, кўнглими эт мисли дарё,
Бу олам бир тараф, биз ўзга дунё,
Агар ишқдур, меҳрдур бизга кимё,
Сени севганлара айшу тамошо,
Сени севмаслара ғам ҳамдам ўлсун.

Агар кўнгилга ёдинг жон берурса,
Шаби рўзимни васлинг ёритурса,

Меҳр — тахт қурса, қаҳринг дор қурса,
Мени гар жаври ҳуснинг ўлдурурса,
Сенинг умринг таноби маҳкам ўлсун.

Сўрарлар: ишқ аро боринг нечук деб?
Суянган тоғу ҳамкоринг нечук деб?
Вафо мулкида гулзоринг нечук деб?
Рақиб мендан сўрар, ёринг нечук деб?
Азизимдир, умидим, не ҳам ўлсун!

Не ҳосил бўлса — бор имкондин ўлди,
Темир ҳам лаққа чўғ сандондин ўлди,
Қачон пайванди дил осондин ўлди?
Насимий хаста дил ҳижрондин ўлди,
Қўй ул бемориингни то маҳрам ўлсун!

1979

БИР КҮНИ

Бир кун чўпдан ва ипакдан
Ясаб олдим қўғирчоқ.
Кўйлак тикдим чин юракдан,
Кийинтирдим вақти чоқ.
Мен ухлаган кезларимда
Ухлар эди қўғирчоқ.
Мен йиғласам, назаримда
Йиғлар эди қўғирчоқ.
Мен у билан бўлишгандим
Йўлни, Ерни, Осмонни,
Бўлишгандим қувончимни,
Болалигим ва нонни.
Қўғирчоғим бир кун бехос
Сойга тушди қўлимдан,
Зир югурдим сой ёқалаб
Қутқарай деб ўлимдан.
Оқарди у, кўйлаклари
Қизил гулдай кўриниб,
Бўялганча ипаклари,
Тўлқинларда суриниб.
— Олиб бер,— деб жавдирадим
Томошабин қуёшга.
Сой бўйида довдирадим
Кўзларим тўлиб ёшга.
Шамолларга ялиндим сўнг,
— Қўлим йўқ,— деб учди ул.
Дарахтларга илиндим, сўнг,
Гирдобларга чўздим қўл.
Оқиб кетди, тутолмадим
Овунчоғим қўғирчоқ.
Шу, шу... сокин ўтолмадим

Кўприкка дуч келган чоқ.

Шундан бери орзуларни
Қўлимда маҳкам ушлаб,
Ўтар бўлдим кўприклардан
Юрагимни ҳовучлаб!

1979

* * *

Калава ўрайди боғларда шамол,
Дарахтлар туришар қорайиб, юпун.
Энг сўнгги манзилда эриниб беҳол
Куз ҳам эски зангин чалмоқда бугун.

Юлдузлари сўнган осмон каби тунд
Қирларда ниш урар кузнинг арпаси.
Саҳарда қунишган кексадай сокин
Тоғлар елкасига тортар кўрпасин.

Бу кезлар табиат камгап бир аёл,
Қаҳратон олдидан йиғмоқда бардош.
Қалбимдан жой сўраб турар кўкда лол
Пилла нуқрасидай сап-сариқ қуёш!

1979

* * *

Селдан ҳурккан бевош сурувдай бехуд
Олатасир ҳар ён югурар булут.
Чақмоқ қамчи солиб кўкка устма-уст,
Осмоннинг кўзидан чиқиб кетди ўт.

Ялаб кетди чақин осмон юзини,
Ёмғир тинди.
Балқди хушранг камалак.
Сутдан тўйган гўдак каби ўзини
Хушчақчақ кўрсатиб жилмайди фалак.

Бу соғлом жилмайиш кўнглимга оқди,
Ҳаётга боғланди мөҳрим маҳкамроқ.
Қалбим меҳробида янгидан ёқди
Зангори пиликли баҳор шамчиरोқ.

24 май, 1979

ДУНЁ

Биз гўдак эканмиз, Онадир дунё,
Бошимиз силайди, тилайди омад,
Зарра ёмонликни кўрмайди раво,
Бағрида ўсамиз кўрмай талофат.

Биз ўсмир эканмиз, ҳар бир қадамда
Қаттиққўл отадай тергайди дунё.
Биз оқу қорани таниган дамда
Ҳаммаёқни гулга буркайди дунё.

Қизлар сочи каби хушбўй ва майин,
Йигитлар сўзидай сирлидир дунё.
Созандадай қўлга олар-да найин,
Қайга борсак чалар шунда юз наво.

Кун келар, қўлларда ноёб гулдаста,
Лол турсак янги бахт остонасида,
Оқ кўнгил бободай бу дунё аста
Ўлиб қўяр шунда пешонамиздан.

Биз аччиқ-чучукни тотиб ўсамиз,
Қийин-қаттиқларга топиб қаноат,
Дарёдек оқамиз, елдек эсамиз,
Мустаҳкам заминда тиклаб иморат.

Фарзанд ўстирамиз дуркун ниҳолдай,
Топган-тутганимиз ташмалаб уйга.
Юракларда чарчоқ сезган маҳалда
Соглом, янги авлод етади бўйга.

Энди биз дунёнинг кўнглини топиб,
Дардлари тинглаймиз хаёлчан, вазмин.

Даврон-чи, шўх бола мисоли чошиб,
Қиздириб юради ёшликнинг базмин!

Дунёни ўйлаб биз койитганда жон,
У боғда капалак қувлаб юради.
Кемшик тишларини кўрсатиб шодон,
Девордан мўралаб кулиб туради.

Юрагимга ларза тушар дафъатан:
Ям-яшил турарми шу боғу бўстон?
Отилиб кетмасми Ер меҳваридан,
Дунёнинг юраги бўлмасми вайрон?

Нишонага кирган барра ниҳоллар
Офат шамолида бўлмасми хазон?
Дилдаги орзули, эрка хаёллар,
Ўқ теккан қуш каби бермасмикан жон?

Нафас олармикан дунё хотиржам?
Болаларин иссиқ бағрига босиб!
Фарзандлар ўсарми бахтиёр, беғам,
Юксалиб, осмонга қанотин ёзиб...

Бизга берганидан тотли ва кўпроқ
Шодлик келтирарми уларга кўклам!
Гуллай берармикан шу она тупроқ,
Ризқу рўз берарми инсонга бекам?!

Юрагимда ларза, ташвишли туғён:
Дунёнинг юраги бўлмасин вайрон!

1979

ЕЗНИНГ ЕРУҒ КҰНИДА

Осмон ёнар эди.

Ёнарди замин.

Созига дам берган сўфитўрғайлар.

Қалқитиб муаллақ булут ғарамин

Хивич тутган шамол соҳилда ўйнар.

Девор соясида кавшанар сигир.

Чипта салқинида тизилган қўйлар.

Қамиш попугини сидириб бир-бир

Қиз боладай шамол кўл ичра ўйнар.

Якка тол тагида бир парча салқин.

Чанқовуз тилига бармоғим босдим.

Олис осмон шундай бўлди-ю яқин,

Замин бургут каби қанотин ёзди.

— Кел! Кел!— дея аста чорларди оҳанг

Она қучогидай майин, беғубор.

— Баҳор элчисидай кел, келар эсанг,

Кел, кўзни қувнатиб ёққанда илк қор.

Сулув келинчакнинг сочида чўлпи

Шундай жарангларди соллангани чоқ.

— Кел, менга сигингил, боғларнинг зулфи

Атрин гунчалари ёйганда япроқ.

Кел, агар боғларнинг тилсимидурсан,

Чашма бўл, жилдира, ҳузуримга шош.

Кел, агар дарёлар иқлимидурсан,

Кўнглим ўзанида минг тармоқдай тош!

Чулдирарди ошиқ чанқовуз «вуз-вуз»,
Қачон бошландию куй, тинар қачон!
Олэм тинглар эди лол, ҳайратомуз,
Гул бўлиб қолганди тошлар бу замон!

Бунча жон куйдириб недан сўйларди?
Ишқдан роз айтарди хушкалом қушим!
Ватан таърифини яна куйларди!
Тинглардим учганча ихтиёр, ҳушим!

Яна тоза дилга кўкрак сутидай
Сингиган эътиқод ҳақда айтарди.
Худди қизиб турган тандир ўтидай
Унинг тўқигани қизгин байтларди...

Чорларди куй ҳамон зориллаб, титраб,
Чопарди пойгага кирган от мисол.
Ўтлоқ этагида ётарди мудраб,
Учиб кетмоқчийди гўё якка тол.

Кун қайтди. Пода ҳам ёйилди қирга.
Минг хил кўкатларни чимдиб яйрашиб.
Хушбўй майсазорни тўлдирди нурга
Сайроқи қушларнинг кечки сайраши.

Пода қайтар маҳал изладим узоқ,
Бийрон чанқовузим топмадим бироқ.
Адашиб кетдими мисли қўзичоқ,
Тош бўлиб қолдими, билмадим асло!

Дорбоздай қанотин этганча лангар
Сўфитўрғай сайраб юборса ёзда,
Чанқовузим, дея излайман хабар!
— Мен қушман, — дейди у тиниқ овозда.

Ишонмайман җаргиз,
Боғланар кўнглим.
Ошиқ чорловлари солар туғёнга.
Уша чанқовуз у!
Мен чалган куним
Сўфитўрғай бўлиб учган осмонга!

Июль, 1979

ДАРАХТ ҚАЛБИ

Гул ташлади. Ҳосил тугмади дарахт.
Болалар орзиқиб кутишган эди.
Одамдай боши хам, кўнгли хижолат:
«Ўтган йил... чодирлар тутишган эди!»

Соғлом илдизида жўшарди меҳр.
Ҳосил тугар омон ўтса қорлардан.
Ундан ризқ кутмоқда одамзод ахир.
Мурувват кутмаслар феъли торлардан!

1979

ШАРБАТЛИ ФАСЛ

Қушларнинг сайроғи босилган бир оз,
Юки оғирлашиб ҳансирар боғлар.
Қирчиллама ёшга кирмоқдадир ёз,
Кун Ерни тобора қизгин қучоқлар.

Сутга тўлиб дони бош тортар буғдой,
Тўр боғлаб қовунлар қирда сувсаган.
Салласининг печин тугиб бир бобой,
Сувнинг қулоғини очар гўзага.

Томорқада пиёз келар ўтоққа,
Қизлар сирғасидай олчалар ол-ол.
Бир кафт салқин сочиб катта қишлоққа,
Сой оқар ҳоримас йўловчи мисол.

Бир шохин силкитса — дўл ёғди дейсиз,
Оқ олма кўрпадай тўкилар ерга.
Ёзнинг чилласи бу — оташи тенгсиз,
Юраклар айланар ҳарорат, қўрга.

Табиатнинг сахий, шод нафаси бу,
Тоғу тош қўрада ёнар чоғидир.
Кузнинг қазноғига мой, дон фасли бу!
Бу — қиш декчасининг ўт, ўчоғидир!

Боғу боқчаларнинг ҳавоси атрин,
Сониялар гулга айлангувчи дам!
Шундай тўкие ярат камолот сатрин,
Шарбатли сўз айтгил ёзингда, қалам!

Июль, 1979

* * *

Икки бўлсанг, омадинг ҳам
Қўша-қўша кўринар.
Асли азал сенга олам
Жигаргўша кўринар.
Икки бўлсанг, дарёларнинг
Қуяр жойи юрагинг.
Хушнуд-хушон наволарнинг
Ияр жойи юрагинг.
Икки бўлсанг, кўзларингдан
Нурга ботар коинот,
Изларингда, сўзларингда
Куйлаб ётар коинот.
Икки бўлсанг, юрар йўлинг
Доим бахтга ўнг бўлар.
Доим узун бўлар қўлинг,
Юрагинг ҳам кенг бўлар.
Иморатга тоқа устун
Бўлганмикан ҳеч асос,
Қўш устундан қолган бутун
Кўҳна дунёмиз мерос.
Иккиликдан яралмиш бу —
Борлиқнинг буюклиги!
Икки устун елкасида
Укпар бўлар тоғ юки!

1979

* * *

Аёз чимчиласа қулоқларни гоҳ,
Пўстин ахтарамиз, иссиқ яхши деб.
Ёзнинг жазираси тоқатимиз тоқ,
Салқин ахтарамиз, совуқ яхши деб.

Гоҳ арзон мақтовдан димоқлар шишиб,
Босар-тусаримиз билмай қоламиз.
Жиндай аччиқ сўздан руҳимиз тушиб,
Тилни куйдиргувчи баъзан ноламиз.

Бировни шу алпоз кўрсак мабодо,
Писандага юз хил сўзлар топамиз.
«Қўл синса — енг ичра» — дегандай доно,
Айбу хатомизни нега ёпамиз?

9 июль, 1979

ДЕРЛАР...

Ишқни гул атарлар хушбўй ва хушранг,
Гул кўзни қувнатар, маст этар яна.
Гулдан чинорликни кутмоқлик, яланг,
Шакарга туз солмоқ каби бачкана.

Аммо ўша гулнинг ёнмоғи керак
Зимзиё тунларда ўз юлдузлари.
Мушкулингда бўлмас соябон, тирак,
Бўлмаса чинордай чўнг илдизлари.

Бахмалдан юмшоқроқ бўлмаса у гул
Дилни юмшатоғмас, қўлга олоғмас.
У тошдан қаттиқроқ бўлмаса — мушкул,
Бўштоб ер ҳам сувни ушлаб қолоғмас.

Юрагингда илдиз отмаса агар,
Унга бўлоғмасанг меҳрли Ватан,
Сариқпалак бўлар, очилмай сўзлар,
Гул ўз мавсумида яшнағ одатан!

1979

Т У Р Т Л И К

Бемаза қовуннинг уруги кўпдир,
Хатони оқласанг — йўриғи кўпдир.
Кимки шоҳ бўлди-ю, эртасин кўрмас,
Билинг, асли унинг чориғи йўқдир!

16 август, 1979

ГУЛНИНГ ПУШТАСИДА

Гулнинг пуштасида бегона ўтлар
Эркин тутар доим ўзини,
Ўз вақтида юлмасанг агар
Очирмайди гулнинг кўзини.
Юрак ҳам гул.
Гина-кудурат
Чирмаб олса унинг поясин,
Мусаффолик, эзгу соф хислат
Илдизини
Кекнинг сояси
Кемиради,
Вақтида агар
Ўтамаса бешафқат
қўллар!

16 август, 1979

ТУКИСЛИК

Шафтолининг елкаси букик,
Ғадир-будир танаси, кафти.
Терак ўсар қоя каби тик,
Юк кўрмаган бежирим кифти.

Шафтолининг ҳосили шиғил,
Кўтаролмай шохлари ларзон.
Сават-сават мевасин ҳар йил
Териб олар мириқиб боғбон.

Шовуллайди девор олдида
Мовий кўкка шохлари ботиб,
Оппоқ терак баҳор олдида
Япроқларин куй-ла уйғотиб!

Балки, боғда басавлат ва тик
Бўлмасайди шу кўркам дарахт
Қаеридир бўларди кемтик,
Тугал бўлмас эди табиат!

18 август, 1979

Э Ҳ Т И Е Ж

Табиат ўлчови гоҳ ботмон-ботмон,
Тоғлар туғиб ташлар гоҳида бир йўл.
Ерни галвир қилар гоҳида вулқон,
Гоҳи тома-тома пайдо бўлар кўл.

Ёнар қушдай парин силкитиб офтоб
Борлиқ хонадонни ёритар, аён.
Гоҳ бир чироқ ёқмоқ биз учун азоб,
Пуфлаб ўчирмоқлик осондан-осон!

Агар жаҳлимизга эрк қўйиб берсак,
Шу чексиз оламга ўт қўямиз, рост.
Гоҳда парвонадай жонимиз ҳалак
Муштдай қалбимизга истаб эҳтирос.

Ўлчовсиз, ҳадди йўқ шу чўнг буюклик
Заррадан, жузъийдан бўлгандир пайдо,
Қайдадир тугайди калава ипдек,
Деган хаёл эсга келмас мутлақо.

Бизга онадир шу яхлит, қурч олам,
Борлиғича берган кули, ўтини.
Кўзлардан ёғдую диллардан малҳам
Бериб оқлолмасак унинг сутини,

Ботмонга мисқоллар бўлмаса эгиз,
Ҳар икки ўлчов ҳам яшашга ожиз!

18 август, 1979

* * *

Бойқуш сайрамоқда.
Қичқирғидан
Тун дарз кетади.
Шамол игна тутиб
Туннинг дарзини
Тиккани ўтади.
Уйқуси бузилиб
Турар аллаким,
Бойқуш овозидан кўнгли хит.

Шамол игналарин
Туширар қўлдан,
Кўзларини уйқу босади.
Дарахт панасига
Беркинар шамол
Иўловчи мисол.

Биров хушхон.
Биров ўз достонин ёд билган бахши.
Хунук деб бойқушни этмангиз таъқиб
Табиатга ёт эмас
Унинг сайраши,
Туини қайраши!

19 август, 1979

КУЗ ОСМОНИ

Кузнинг осмонига ярашар булут,
Ярашар аргимчоқ солган турналар,
Кузнинг осмонига сокинлик унут,
Осмон қуббасига тоғлар ўрмалар.

Каркулдак кур-курлар полиз айланиб,
Туршак меваларни чўқир зағизгон.
Кузги дастурхондан оғзи мойлашиб,
Йўлда пилдирайди жибилажибон.

Беҳилар олтиндай товланар ҳай-ҳай,
Анорлар тарсиллаб ёрила бошлар.
Худди илга тизиб олиб таққудай
Сойда ялтирайди антиқа тошлар.

Ким беда ғарамин босади томга,
Мўрконларин кўздан кечирар биров.
Сеҳру фусун қўшар кузги айёмга
Майса-кўкатларда дур қатра қиров.

Ерга қулоқ тутса -- теран қаърида
Қандайдир шағиллаш, уйғоқ ҳис кезар
Уфқнинг кунгурадор этакларида
Поёнига етган хаёллар сузар.

Дов-дарахт кўклигин елкадан ташлаб,
Узоқ қиш хобини хотиржам ўйлар.
Инсоннинг юраги турганда яшнаб,
Кузнинг осмонига ярашар тўйлар!

22 август, 1979

КИТОБЛАР

Китобларда гуллаб ётар севинчлар,
Китобларда чўллаб ётар орзулар.
Китобларда занглаб ётар қиличлар,
Китобларда кўллаб ётар қайғулар.

Китобларда Ғиркўк отлар кишнагай.
Эртак айтар китобларда чинорлар.
Китобларда тоғлар қадам ташлагай.
Китобларда ишқ битилган туморлар.

Игна билан қудуқ қазган донолар,
Йўқ нарсани бордай ёзган донолар,
Фикрларнинг уммонида тап тортмай
Мангуликдан базм тузган донолар...

Яхшиямки, китоблар бор оламда,
Кўкка учсанг, оёғингдан тортади.
Тарки дунё қилиб гоҳи аламдан
Ерга кирсанг — қулоғингдан тортади.

Китобларга берсанг инон-ихтиёр,
Тоғлар ошиб, боғлар бунёд этасан.
Идрокингда жонланади йўқу бор,
Қўл узатсанг, орзу қушин тутасан.

Оддий қоғоз эмас, асли китоблар —
Тафаккурдан туғилган ҳур офтоблар!

26 август, 1979

КЕЧКИ ШАБАДА

Шабада эсаётир япроқларни қитиқлаб,
Ниҳоллар қулоғига шивирлаб сирли-сирли.
Боғ белида оқади йўрға ариқ қиқирлаб,
Мўйсафид чинор қолар эргашолмай узрли.

Қайдан келар бу шамол, ким чорлади, кел, дея,
Учоқдаги ўтинга тутантириқ бўл, дея.
Боғлар беланчагини тебратиб қочгил, дея,
Олма тўкиб қизлардай жаранглатиб кул, дея!

Балки хирмон бошида чорлади уни деҳқон:
«Ҳайдар, Ҳайдар, болангни оқизди сув!» — дедими!
Шамол гўдагин излаб йўлга тушди намозшом:
«Қайдасан, эркатоим, чопқирим, ҳув!» — дедими!

Гул-чечаклар уруғин экиб ўтар боғбондай,
Кўкатларнинг бўйидан димоқлари чоғ бўлар.
Қайдадир боғ тўрида назокатли жувондай
Соч тараган ёз учун шабада тароқ бўлар.

Намозигар шамоли ошиб ўтар ўмбалоқ,
Этагида гул иси, лабида сут таъми бор.
Уфқ этагида офтоб липиллаб турар чарчоқ,
Шамол пуфлайди уни болакайдай бахтиёр.

Ана, қуёш думалаб кетди каттакон шардай,
Унга изма-из келар тўполончи шабада.
Қош қорая бошлайди, кун тушади эгардан,
Шабада иси қолар кечки салқин ҳавода!

1979

176

НИГОҲ

Деразам ёнидан чопқиллаб ўтар
Бир бола, оёғи тошдан ҳам қаттиқ.
Ернинг қовурғаси қарсиллаб кетар,
Менинг юрагимга киради санчиқ.

Деразам олдидан меҳрибон, дилсўз
Шуъласин ўйнатиб ўтади офтоб.
Шунда тутаб ётган туйғулар чирс-чирс
Олишиб гуриллаб ёнади шитоб.

Деразам олдидан вижирлаб ўтар
Сувларга қанотин қайраб қалдирғоч.
Юрагимга гўё бир қанот битар,
Учиб кетар, қалбим қолган каби оч.

Дераза кўзидан ошиб тушар тун,
Баландлаб ўрлайди «Етти оғайни».
Гўё капалакка айланиб гардун,
Чироқ теграсида бошлайди сайрин.

Чорбоғ шовуллайди денгиздай нотинч,
Пахмоқ ҳайкалларга ўхшар дарахтлар.
Деразам олдидан ўтар шошилинич
Ҳар бири олтиндан қиммат фурсатлар.

Деразам — ҳаётга очилган дарча,
Кўринар энг тоза шеър каби умр.
У ҳали бўёгин топмаган парча,
У ҳали тасарруф қилилмаган нур!

Шундай, бир дераза олдида гоҳи
Умримга тўйгунча боқса нигоҳим!

1979

КАМПИРЛАР

Ҳангома

Ҳовлида самовар турар шақиллаб,
«Келин чорлади» да хеш-ақрабо жам.
Йигилмиш маҳалла, узоқ-яқинлар,
«Меҳр — кўзда» деган қадимгилар ҳам.
Дастурхонлар тўкис, давра — аломат,
Келин-кеват деган қилмоқда хизмат.
Ейиш-ичишдан ҳам суҳбат қизиган:
Кимнинг тўйи, кимнинг — ҳовли-тузидан...

— Утнинг қалови ҳам тутантириқда!—
Қотмагина кампир кулиб мийиқда,
Еш-ялангга меҳру ихлос-ла боқар,
Ешларда иззату андиша уқар.

— Сизлар ҳам юрибсиз!
Завқингиз йўқми?
Бундоқ тушсангиз-чи даврага, қани!—
Сипо кампирларни чимчилаб, «чўқиб»,
Камгап келинларни қитиқлаб, «яниб»,
Бармоқ қарсиллатиб тушар ўртага
Тишлари ярақлаб Марҳамат амма.

Баҳри хола кулиб сўйлар жўрттага:

— Хола —

гули лола,

Амма —

эшикка тамба!

Лов этган оловдай ёйилар кулгу.
Олишиб кетади суҳбат гулхани.
Ҳазилни дўндирад Улмас опа қув,
Сўнг Қумри хеланинг хандон кулгани*

Чинни идишларни қалқитар худди.
Қайноқ чой ҳовури, кабобнинг дуди,
Гоҳ-гоҳ хиргойи ҳам саз бўлар эди.
Енглари шимариб, қувноқ, хушовоз
Баҳри хола дурдай терар сўзларни:
— Айланайин Сиздан, қоракўзларим,

Қивил гулинг қатма-қат,
Қиз боққанга минг раҳмат.
Тўққиз-тўққиз қўй берган
Куёв болага раҳмат!

Исириқ келтирар иримли қуда,
Холанинг суҳбати эса авжида:

Қудачилик минг йилчилик,
Доимо бир кўнгилчилик.
Қудаларнинг қийиғи бор,
Гоҳо аччиқ-тизиғи бор.
Айтмаганлар ахир бекор:
Урвоғига чидасанг —
юпқа бўлур,
Қовоғига чидасанг —
қуда бўлур!

Бир уй кулгу, қаҳқаҳа, ҳазил,
Тўйхонадай файзли бу манзил!

Энди келинлардан кетар гап-баён;
— Нимасин айтасиз, ахир, овсинжон,
Бизлар келин эдик, ясан-тусан зўр,
Худди хом ипакдай эдик роса ғўр.
Бир этак болаю уйни билардик,
Бир рўзгорни зўрға уdda қилардик!

— Секин айтасизми, — қўшилар гапга
Юзлари анордай Жўраҳон опа. —

Бир келиним кечки мактабга қатнар,
Яна рўзгорнинг ҳам эпини топар.
Чинни-чироқ дейсиз ҳовли, йўлакни,
Болам бир саришта, ширин тилакли!
Барака топгурнинг қўли ҳам ширин.
Аммо, айта қолай Сизга бир сирин:
Кўнгли тусаб қолган шекилли бир кун
Ҳолвайитар учун элар экан ун,
Сўраб қолди.— Ойи, қанча туз солай?..
Ўзимдай содда-да, дардингни олай!

Бир даврада эса қизлар ғийбати:
Сўйлар Қумри хола босиқ, савлатли:
— Айтсам тилим куяр, айтмасам — дилим,
Бир орқа сочларин қирқибди Гулим.
— Болам-ей кўзгинанг қандайин қийди,—
Десам, қиз тушмагур нималар дейди:
— Ҳар кун тарайвериб қўлларим толди,
Узун сочлар бугун урфдан қолди.
Койиб берай десам яна кўнглим бўш,
Қиз бола меҳмон-да, бир учирма қуш!

Баҳри хола қувнаб гап ташлар яна:
— Паранжи ёпсинми биздай дейман-а!
Майли ёққангани кийсин-да юрсин,
Фақат иззатида, қадрида турсин!
Шу ёшлар бор экан оғиз тўлдириб
Мақтаниб қўямиз тўрда ўлтириб,
Замонга ярашиқ бўлган ҳам яхши,
Вақтида ўйнаган-кулган ҳам яхши!
Қизил гуллар очилар
Қизлар кулган кечада,
Мушуклар пойга қилар
Кампирлар кулган кечада!
Типирчилаб қолар Жамила хола:
— Бечора чолгинам мисоли бола

Кампирим келар деб йиғиндан қачон,
Утиргандир, борай! —
Кўтарилар у,
Гур этиб шифтларга урилар кулгу.
— Сизлар — гап машина! Қулоқ керакми?
Косиб бсрай шун! —
Олов юракли
Марҳамат амманинг шўхлиги қўзиб,
Янги келинчакдай даврада сузиб
Қошларин қоқади қизлар каби шўх!
Саксон ёши билан асло иши йўқ!
Тўққиз фарзанди бор уйлик-дунёлик,
Бири-бирига эш, меҳригиёлик!
Уйда қарқарадай еттита келин
«Ҳа» деса, «лаббай» деб боғлайди белин!
Палакнинг гулидай невараси кўп,
Чинор илдизидай шажараси кўп.
Чорлади баҳона, дийдор ғанимат,
Қизигандан қизиб борарди суҳбат.
Шу суҳбат чўғида исиниб бирпас
Саксонга кирай деб қилдим мен ҳавас!

1 декабрь, 1979

ИСТАКЛАР

Меҳнат қилсанг, офтобдай беминнат бўлсин ишинг,
Оқар эсанг, дарёдай тўлиқ бўлсин оқишинг.
Юрар эсанг, йўлларда шахдам бўлсин қадаминг,
Ёзар эсанг, тилсимлар топа қолсин қаламинг!

Истак дегани гўдак, чиниқтир аввал бошдан,
Ҳаёт йўли холимас паст-баланд, тикан, тошдан.
Истак — нимжон ниҳолдай синмасин бўронларда,
Тиз қалтираб чўкмасин қайрилма доvonларда.

Учирилган лочиндай тўғри олсин мўлжални,
Шиддатин кўриб кимлар тан берсин, десин, балли!
Бу дунёда истаклар бўлмаса дадил, ўтруҳ,
Кўзларда ғурур бўлмас, дилларда бўлмас шукуҳ!

1979

ҚИЗЧАЛАРНИНГ УЙЧАЛАРИ

Қўшнилар қатори ишга шошаман,
Гавжум зиналардан
Хаёлчан тушаман.

Бир лаҳза тўхтайман:
Кўз ўнгим кетади ярақлаб,
Диққатим тортади чарақлаб
уйчалар:

Оқ бўрда чизилган,
бежирим.

Ана, остонада аста куй чалар
Болалик аталган
эрка тақдирим!

Уйчаларда ёзув:
«Юлдуз» ва «Шахло».
Бирида — «Ҳилола».
Яна — «Озода».

Иккитаси эса бўм-бўш, мусаффо
Орзулар Ватани бу ҳур дунёда.

Оппоқ чизиқлардан ўтаман ҳатлаб,
Ҳамма уйчаларда бўламан меҳмон.
Ҳозир қизалоқлар кетишган мактаб,
Чулдираб қайтишар кун оққан замон.
Мириқиб ўйнашар

то оналари

«Ҳай-ҳай»лаб ўйинни бўлмагунича,
Улар гап уқишмас,

то хоналари —

Митти юраклари тўлмагунича.
Ишдан қайтарканман тажанг ва ҳорғин,
Қалбимга қувончлар қуйилар ёрқин,

Мени руҳлантирар сеҳрли бир куч,
Яна уйчаларга келганимда дуч.

Гўё остонада қувноқ куй чалар

Болалик

беозор,

беғубор,

хушвақт.

Қизчалар!

Сиз қурган порлоқ уйчалар

Орзуларга Ватан бўлсин то абад!

Декабрь, 1979

ЁМҒИР ЁҒАЛОҚ

Шундоқ йўл томонда
Юқори қаватда
Очиқ балконда
Қўшиқ айтар икки қизалоқ:
«Ёмғир ёғалоқ!
Ёмғир ёғалоқ!»

Жажжи бармоқларда
Сирғалар ёмғир,
Ёмғир эмас
Бир нур —
Оламча сурур,
Севинчли баҳор...
Бижилдоқ қизчалар
Куйлайди такрор:
«Ёмғир ёғалоқ,
Ёмғир ёғалоқ!»

Ёмғирпўш ёпинган,
Шамсия тутган
Бекатга бекинган
Одамлар, қаранг,
Шу мурғак қалбларга,
Шу тийрак кўзларга
Ёғдудай таралмоқда
Осмоннинг зарраси,
Офтобнинг зарраси,
Жаҳоннинг зарраси:
Ёмғир ёғалоқ!
«Ёмғир ёғалоқ»...

Декабрь, 1979

ҚҰШИҒИНГИЗ БИЛАН

Қарзларим кўп Сиздан, асли, онажон,
Уни узмоқ учун етмас бир умр.
Юрагимга жойлаб меҳрдан тугён,
Кўзимга бердингиз порлаб турган нур.

Сеники, дедингиз, шу она тупроқ,
Офтоб уйигача сенинг маҳрингда,
Узинг ҳам унасан ерни этсанг боғ,
Яшагил умиднинг иссиқ бағрида!

Бир кун даричадан қўшни қизидай
Ҳовлимизга кирди қуёш «Салом!» деб,
Этагидан тутиб, кетдим изидан,
Шу-шу англадимки, кун оламга зеб!

Уйқум қочиб кетди ёз кечасида.
Бошимда ўлтириб чиқди тўлин ой.
Сизнинг камзулингиз тугмачасида
Юлдузлар чарақлаб очарди чирой.

Гоҳ оппоқ рўмолин елкага ташлаб,
Қўйни-қўнжи тўла гулу чучмома,
Меҳримни тортарди тоғ Сизга ўхшаб,
Сўйлаб берар эди эртак, ҳангома.

Сиз ширин уйқунинг кечиб баҳридан,
Нонуштага иссиқ нон ёпардингиз.
Хаёллар бағридан, ором бағридан
Юлқиниб, бизни деб иш топардингиз.

Янги соғилган сут сават тагида
Сопол товоқларда чашмадай қалқар.

Гўё ҳовлимизнинг теваратида
Қуёшдай айланиб меҳрингиз балқар.

Баҳор саховат-ла сеп сочган дамда
Етаклаб ўтсангиз яшил боғлардан,
Мен борлиқ сеҳрини сезиб қадамда,
Қучоғим тўлганда қизғалдоқлардан,

Ажиб чечакларнинг юмшоқлигини
Таърифлаб учганда сарсари еллар,
Оламнинг азалий жумбоқлигини
Менга шивирларди сертармоқ йўллар.

Баҳорнинг меҳнати, ёзнинг неъмاتي,
Кузнинг ҳикматидан симириб илҳом,
Ҳар тонг дилга қамраб дунё сувратин,
Қўшиғингиз билан яшайман мудом!

1980

ДУСТИНГ БЎЛСА...

Баъзида дунёга сизмай қоласан,
Яшамоқ кўринар оғирдан-оғир.
Беҳуда ўйлардан тамом толасан,
Елкангда чўяндай бошинг ҳам оғир.

Ногоҳ таниш чеҳра.
Иссиқ табассум.
Бирдан йўқолар-да қора соялар,
Сени юксакларга кўтарар шу зум
Қандайдир кўринмас пиллапоялар

Яна булоқ каби қайнайди кўнглинг.
Яна аниқ бўлар борар манзилинг.
Аста бош ирғайсан: «Дўстим, ассалом!».
Йўлингда шахд билан этасан давом.

Барча мушкулликлар қолади ортда.
Сенга суянчиқдай ҳар битта инсон.
Лоақал бир дўстинг бўлса ҳаётда,
Яшамоқ кўринар жуда ҳам осон!
1980

КУРСДОШЛАРИМ

Курсдошларим менинг, отилган ўқдай
Баҳсу тортишувга ўч тенгдошларим,
Деҳқон ҳаёт бизни худди уруғдай
Паст-баланд ерларга сочиб ташлади.
Биздан нима унди ҳаёт саҳнида?
Аччиқ данак бўлиб қолдик қайсимиз?
Катта умидларнинг чорлов-махрида
Учдикми лочинлар билан изма-из?

Эгарга оққушдай қўнган Ўғилжон,
Оқсаб қолмадими йўлда ғиротинг?
Ҳазилқаш Озодам, айтгил, хуш-хандон
Гуркираб ўтарми бугун ҳаётинг!
Шеърпараст Саодат баҳср тунида
Навсийни ўқиб сурарми хаёл!
Бердақ шеърларидай бир завқ жонида
Ҳимралиб юрарди Ойжон баркамол.

Келинчак Муяссар, сипо Матлуба,
Билимдон Заҳрою Лутфи хушовоз,
Бугун манглайдан балки бахт ўпар,
Уларнинг умрида авжи тўқин ёз!
Файласуф Тоҳиру теримчи Комил,
Ҳозиржавоб Қутби,
Зеҳни тез Санжар,
Уларнинг онгида ёнган гулханлар
Илм ошёнларин ёритган омил.

Силлиқ лекциялар,
Сайрлар, тўйлар,
Туғилган кунлардай эмаскан ҳаёт.

Умрининг мустақил кўчасин бўйлаб.
Қалбимизга кирди шодлик, ютуқ, дод.
Кулолнинг лойидай пишдик меҳнатда,
Сандонда темирдай тобландик рости,
Гоҳ мудраб қолдик ҳам қай бир бекатда,
Офтоб семурғ каби қанотин ёзди.
Бизда йўқ хислатлар йил сайин ўтиб,
Кўм-кўк майсалардай уна бошларкан,
Гоҳ она бургутдай қўлингдан тутиб,
Ҳаёт чўққилардан ерга ташларкан...

Ризқу насибани термоқ учунмас,
Инсонча меҳнатга ўргатган бизни,
Она каби эслаб, соғиниб бирпас
Йўқладикми азиз даргоҳимизни!
Бирорта юракда ўстирдикми гул,
Уйғота олдикми эзгу туйғулар!
Қанчаки шарафга тўлса бизнинг йўл,
Жонажон даргоҳим, сеники улар!

Қани, сен жамлагин қайтадан бизни,
Мушкул саволларинг бергил бирма-бир.
Қайта имтиҳон-ла ҳар биримизни,
Биз сенинг учирма қушларинг, ахир!
Баҳомиз ошириб қўйма бу сафар,
Қаттиққўлроқ бўлгил, зукко муаллим!
Инсоний бурчимиз, виждон, орзулар —
Софлигидан бизни сина, бер таълим!

Балки, шундай қилсак яна ҳам тезкор,
Шиддатли бўлади одимлар, ўйлар!
Курсдошларим, янги тўнгдай бегубор,
Ҳали мен битмаган энг ўтли куйлар!

Апрель, 1980

У Ш Ш О Қ

Бир тутам ипакка айланди тоғлар,
«Пуф» деса ҳавога кетгудай учиб.
Гулдираган дарё, жўшқин ирмоқлар
Оппоқ булутлардай борарди кўчиб.
Йўллар чўзилдилар уфққа қадар,
Туташди қаттиқ ер ва олис осмон.
Юлдузлар каптардай учиб тушарлар
Ва ерда «ғу-ғу»лаб ўқирлар дoston.
Шамолга айланди кўм-кўк ўрмонлар,
Кўллар айландилар кумуш кўзгуга,
Овозга айланиб ёнарди туғён,
Борлиқни маҳв этиб тамом ўзига.
Бир лаҳза тинди куй.
Боқсам, улғайиб
Аввалгидан юксак кўринди тоғлар.
Ўрмонлар қайтадан яшил барг ёйиб,
Жўшқинроқ оқарди дарё, ирмоқлар.
Хаёлимга тушди қадим бир ҳикмат:
Тоғлар ҳам,
Дарёлар,
Ўрмонлар,
Боғлар
Оҳангдан яралган деган ҳақиқат!

Апрель, 1980

УСТОЗ ИЛҲИЧ

Владимир Ильич, устози аъзам,
Сиз битган сатрлар энг фаол, илдам,
Инсоннинг ўзидай буюк ва содда,
Энг бахтли ижодкордирсиз дунёда!

Сиз битган дostonнинг ҳар оташ байти
Шуълалари қутлуғ Инқилоб пайти
ГЭСлар томирига оқди қон бўлиб,
Деҳқон кулбасига кирди нон бўлиб.

Шиддатли, суронли «Ҳужум» йиллари
Гулхан бўлиб ёқди паранжиларни,
Айланиб Озодлик деган қўшиққа,
Офтоб каби кирди ҳар бир эшикка.

Сўнгра малҳам бўлиб кўзларни очди,
Дилларга маърифат ёғдусин сочди.
Тортинчоқ қизларга журъат бўлди у,
Курашларга сабот, суръат бўлди у!

Янги мазмун берди кўҳна замонга,
Янги юрак берди ҳорғин жаҳонга.
Жўшқин шиорларга айлана борди,
Метин қаторларга айлана борди.

«Шушада, Саяннинг этакларида»,
Келажакнинг сирли этакларида,
Онангизга ёзган хатларингизда,
Ленада сургунда пайтларингизда,
Бу қутлуғ дostonни ёзгансиз балки,
Ўша дoston — менинг бахтиёр халқим!

Мен ҳам ўқиб чиқдим ўша дostonни,
Сиз меҳрибон бўлган Ўзбекистонни!
Ўша Сиз айлаган буюк кашфиёт —
Коммунистик замон, мунаввар ҳаёт!

Бугун юрагимда туганмас икxос:
Шогирдлик меҳри-ла атайман Устоз!

Апрель, 1980

ЧАҚМОҚЛИ КЕЧА

Эгардан тушмайди момақалдироқ,
Осмонда кўпкари чопар тун бўйи.
Вужуд-вужудида асабий титроқ,
Табиат гувиллар жалалар қуйиб.

Бодроқдай сапчийди қўзиқоринлар,
Урмонзор, ўтлоқзор, анҳорлар бўйлаб.
Ажриқзорда тўзғиқ чумоли инлар,
Осмон кия бошлар оқ бўздан кўйлак.

Ваҳший қалдироқлар, гумбурлаш, сурон
Майин наволарга айланди гўё!

Тонгги бешигида кун кулар хандон,
Кўзи ёригандай маъсума дунё!

Апрель, 1980

МАЙ МАНЗАРАСИ

Палак гулидай қуюқ
Чиннигул чаманзори.
Кўз олгудай тиниқ кўк
Укпар булут бозори.

Гулдонларда соллона
Чўгланади атиргул.
Боларига баҳона
Изламоққа татир гул.

Чайир ток бағазиди
Чумоли қора жилға.
Кабутар парвозиди
Раққоса монанд жилва.

Симёғоч қулочида
Варрак иплари мезон.
Акасларнинг сочида
Шилдирайди оқ маржон.

Уйда катта даҳага
Уйғонади ипак қурт.
Айланади шоҳига
Варги таранг балхи тут.

Чўлга кетар гувиллаб
Ёшлар янтоқ ўрмоққа.

**Йўнғичқазор шовуллаб
Келади илк ўроққа.**

**Қуёш нури — бол, қаймоқ,
Эрир борлиқ танида.
Май ойи — бу гулгун чоқ
Фасллар гулшанида!**

Май, 1980

ИУЛДАГИ УЙЛАР

Лена Раҳматовна Худойқуловага

Тикка довон бўйлаб ўрмалар «Газик».
Ток зангидай ётар тоғлар қалашган.
Ирмоқлар чулдирар, куйлари нозик.
Унгирда шамоллар овоз талашган.

Қисқариб боради йўлнинг таноби.
Хаёл йўли эса узундан-узоқ.
«Қиз учган» ҳоясин сирли китоби
Ҳар қандай юракка солади титроқ.

Кабинадан тушар оҳудай сапчиб.
Эртақ тинглагандай боқар маҳлиё.
Булоқдан ҳовучлаб муздай сув ичиб,
Яна йўлга тушар у Ойқизнамо.

Парча-парча булут чиқар осмонга.
Синчиков термулар кенгликларга қиз:
Кун қайтмай бормоқ шарт олис районга.
Авжи долзарб пайт. Ишлари кўп тигиз.

Серёмгар йил бўлди. Барака ёғди
Қирга бугдой сочган ғаллакор учун.
Тунов кунини қор юракка ёғди.
Ташвиш орттирди-да чорвадор учун!

Чўпонман деганни қўйди шошириб
Эгиз қўзилаган қўш қўра совлиқ.
Қўйчивон уйига файзу қут кириб,
Кўнглини ўстирсин мукофот, доврўқ!

Бардошли бўлар-да чўпон-чўлиқлар,
Ўтовиди ёзда офтоб мизғийди.

Гоҳида сурувга бўри йўлиқар,
Қўйлар ҳар томонга патдай тўзғийди.

Минг чоғлик сурувни қайириб кўр-чи,
Буга ҳам аслида санъат керакдир!
Чўпонлар бўлишар бахши феъл, жирчи,
Чўлдай чидами зўр, нозик юракдир!

Секретарь ўйларин йўқдир қирғоғи.
Осмон каби кенгдир хаёл қучоғи...

Бугун қайтса керак ўғли шаҳардан.
Бугун ўчоғида гурлайди олов.
Ҳар кун шу. Отланар эрта саҳардан,
Алла-палла қайтар дил алғов-далғов.

Дастурхонда қолар ўроғлиқ таом.
Синчалакдай мизғир бир-икки соат.
Қайсидир ютуқлар бахш этар ором,
Қайдадир сусткашлик бермас ҳаловат.

Деҳқонга ўхшар у — вақти қисталанг.
Эртанги ишини бугун қилар тахт.
Гоҳида хуш-хандон, гоҳ андак тажанг.
Митти юрагида мардона бир шахд.

Табиатга ошиқ. Шеърларга ошиқ.
Кўпнинг қувончида кўрар умрини.
Шундай бетинч қалблар этарлар етук
Коммунист деган сўз тасаввурини!
6 май, 1980

НАЪРАЛАР

Янғирар Ватаннинг шод наъралари...

Кўчалар оғзида,

томлар бошида,

Ҳаяжони қалқиб ичу тошида

Бонг билан басма-бас

қийқирар,

Ҳайқирар

урушда ўт-лов кечган,

Ном-нишонсиз кетган,

кўксин ўқ тешган,

Уруш қурбонларин набиралари...

Москванинг кенг-мўл кўчаларидан,

Рангин юлдузлардай сочилар лава,

Тошкентдан то олис Братислава,

Овулларнинг жимжит гўшаларида,

Кремлнинг нуқра гумбазларида,

Ўрмонларнинг яшил атласларида

Краснодоннинг шовқин шахта қаърида —

Янғирар Ватаннинг шод наъралари.

Унда келинчакнинг изтироб дуди,

Унда оналарнинг севинч ёшлари,

Ўттиз беш йил излаб қуролдошларин

Топмаган жангчининг сўнмас умиди,

Ота кўрмай ўсган сағирлар оҳи,

Қора хатдан куйган бағирлар оҳи,

Гумбурлар Ватаннинг дод наъралари...

Ҳайқиринг,

қийқиринг жону жаҳд билан

Юртим келажаги, шўх полапонлар!

Ёшлик, орзу, қувонч, муҳаббат билан
Шуълаларга чўмсин бу кеч жаҳонлар!
Ҳайқиринг шодумон,

бирдам

ва бардам

Тинчлик болалари,

бир жон, жамулжам!

Ҳайқиринг

Ватаннинг шод наъралари —

Ғалаба

Тонгининг

Набиралари!

9 май, 1980

ЧЎЛ ВА ЧЎПОН

Кун ёйилган.

Чошгоҳ. Бамайлихотир

«Курт-курт» майса чимдиб яйрар қўй-қўзи.

Тўнин икки буклаб ёнбошлаб ётир

Чўпон

Чексиз чўлда сурув ва ўзи.

Бир чимдим нос чекар.

Юмар кўзини.

Чўл билан сирлашар тенгқури мисол.

Эллик йил татибди чўпон тузини,

Эллик йил кўргани саҳро ва шамол.

Ун кундами ва ё ўн беш кундами

Бола-чақани деб Хомработ жўнар.

Кампири деярди: «Вой, бу бандани,

Топилмай қолганми бошқа бир ҳунар!

Бундоқ болаларни суюб, эркалаб,

Томорқанинг тоби-рўйин кўрсангиз!

Кеча тўнғичингиз кетди ўпкалаб,

Эл қатори бундоқ тўйда юрсангиз!»

— Хотин деган асли тергайди пича,

Она мерос унга эрни тергамоқ.

Ёғу гўштдан тортиб мошу унгача

Ғамлаб қўйган бўлсам...

Уч кун ўтмаёқ

Яна гармселли шамолдара, чўл.

Сурувнинг «бағ-буғи» янграган қўра.

Шўрва биқирлайди декчада мил-мил,

Гоҳ фанор, гоҳ чироқ чўпонга жўра.

— Кимсан — Араб чўпон!

Ўтган йил колхоз

Мен чолга «Жигули» берди мукофот.

— Уғлимга, ол дедим, бу — ёшларга мос!

Менга шу эшагим — толиқмас Ғирот!

Ўрганиб қолганман оёқларимга,

Ер кўксига тунлар соламан қулоқ.

Суяниб шу содиқ таёқларимга,

Ғимирлаб юрсам бас — вақтим бўлар чоғ!

Қору ёмғир демай қадрдон чўлда

Карвон каби ўтган ёшлиги унинг.

— Улан-тўшагим шу яйлов маъқул-да!

Чўлнинг ҳикмати кўп, чўл осмондай кенг!

Фарзандлар ҳам тиниб-тинчиган бари,

Касби баракали, манзили боғ-роғ!

Энди мен ҳам кетсам кампирим сари...

Безовта маърайди эрка қўзичоқ.

Қоплон ҳура бошлар.

Ирғиб турар чол.

Белин ушлаганча ташлайди қадам.

Машина тўхтайдди.

Улоқча мисол

Ирғишлаб келишар набиралар жам.

Ўн ёшга яшариб кетади чўпон.

«Ўзингга шукур» деб кўзга ёш олар.

Кекса юрагида ёниб ҳаяжон,

Бўм-бўш чўл бир зумда тўлар-да қолар!

Қайноқ ёшлигига айланиб чўл ҳам

Бобонинг бўйнидан қучади маҳкам!

Май, 1980

МАЛИК ЧЎЛЛАРИДА

Пешанасин тангиб,
офтобда пишиб,
Чаптаст йигитлардай чўл ишлаётир.
Шийпон тарновига хас-хашак ташиб,
Қалдирғоч ҳам чўлни олқишлаётир.

Похол шляпалар кўринар ойдаи,
Кўк, қизил дурралар мисли лозазор.
Қўллари заминга ёққанча мойдай,
Макка экишмоқда қизлар саф қатор.

Юмшатишган ернинг бағрида гўё
Орзулар шовуллаб унар бир текис.
Бетон ариқчада салқин мусаффо
Сув ўтар шошилиб инсонга эгиз.

Тинмай ўкиради қуёш тигида
Экскаваторлар ер тирнаб девкор.
Янги онланинг қорачигида
Кулади илк севги келтирган баҳор.

Шоҳи пардалари силкиниб елда,
Автобуслар ўтар одам лиқ тўлиб.
«Комсомольск» деган янги манзилда
Қуёш ҳам яйрайди ишга жўр бўлиб.

Вир эмас, бу ерда минг-минглаб Фарҳод
Меҳнат тешасини сайратар моҳир.

Бу жўшқин чўл шаҳрин кўрганда устод
Битарди «Хамса»дек янги жавоҳир!

Чўлдаги хўп ажиб, чинакам дoston,
(Унинг ҳар сатрида жасорат, сабот!)
Халқим ижодидан доврўқли нишон
Малик чўлларида қайнаган ҳаёт!
Май, 1980

БАҲОРГА ЖЎР

Ер кўпчиб боради осмон остида,
Илдизга айланар ҳар қатра ёмғир.
Гул қавиқ қилади баҳор фаслида
Бахмал каби ерни табиат моҳир.
Аввал бинафшалар бўртади, сўнгра
Тийрак кўзларини очар бойчечак.
Ундан орттирганин хилма-хил ўраб,
Осмонга чизади рангдор камалак.
Дарахтдан дарахтга абрбандлардай
Оқ-пушти ўрамлар юборар ёйиб,
Кучала ташлаган толларни бирдай
Зангор бўёқларга олади чайиб.
Осмоннинг чодирини эса минг қуроқ.
Ранглар тошқинидан лолдир рассомлар.
Гулдурак бобо гоҳ чалар қўнғироқ,
Баҳор тўйбошидай сергак айёмлар.
Офтобга ярашган иссиқ табассум
Азиз чеҳраларга кўча боради.
Ариқ бўйларида диркиллаб маъсум
Ялпиз ифорини соча боради.
Юраклар айланар яшил куртакка...
Лол бўлиб шу ёмғир айтган эртатка
Бир ёғи осмонга, бир ёғи ерга
Илдиз отар менинг ҳаётим
Жўр бўлиб баҳорга,
нурга,
ёмғирга!

Апрель, 1980

АПРЕЛЬ ЭДИ ХУШБҮЙ, МУСАФФО...

Дунёга устун бўлармидим, болам
Онамнинг сўзлари

Манзума

Яшил куртакларга айланиб борлиқ,
Навдаларда титраб уйғонган замон,
Бу не уйқу эди, бу қандай ҳордиқ,
Нега кўз очмайсиз қайтиб, онажон?
Жуда хушбўй эди апрель кунлари,
Заррача губор йўқ баҳор ҳуснида.
Қўзғалди-ю ногоҳ ғам қуюнлари,
Омоч суриб ўтди жоним устидан.

Осмон юмшоқ эди она бағридай.
Она нафасидай ҳаво беғубор.
Ер билан осмоннинг гулшанларида
Руҳингиздай гўзал покизалик бор.

* * *

Тегирмонга дон тортгани кўп борардингиз,
Мен эргашсам бошим силаб ёлборардингиз.

«Офтоб билан сўйлашиб тургин,
Гуллар билан бўйлашиб тургин.
Еллар билан қувлашиб тургин,
Ойлар билан сирлашиб тургин!..»

Овунардим, қолар эдим ҳовлида ёлғиз,
Бугун нечун овутгувчи сўзлар айтмайсиз?
Фурсат деган парраклари тинмас тегирмон
Ўмрингизни уқалади мисли бир кафт дон.
Жимсиз. Сизни маҳв этдимиз азал сукунат!
Йўқ эди-ку жимликларга Сизда тоб-тоқат!

«Қизил гул бандидай бойланайин мен,
Сенга балогардон сайланайин мен.
Униб ўс кўзимнинг қорачўғида,
Атрофингда кундай айланайин мен!..»

Сиз куйлаган бу қўшиқнинг қадри бунча билинди,
Кипригимга соғинч мезон уқасидек илинди.
Гўдак эдим парвоси йўқ, бир лаҳзада улғайдим,
Юрагимга тўлқин-тўлқин ўй-хаёллар чулғанди.

* * *

Онам ётган шу тупроққа масъуллигим ҳиссиими?
Оналикнинг бурчин ўташ мушкуллигин ҳиссиими?
Энди интиқ ўтарманми бўтакўзлар олдидан? —
Улар худди онам каби бўйлашса йўл ёнида!
Тоғлар кифтин кўтарганда кузак чоғи оқ рўмол,
Мен онамнинг иссиқ юзин эслагайман эҳтимол!
Оқистароқ қадам босгум бу йўлларга авайлаб,
Бунда сокин ухлаётган онажонимни ўйлаб!
Кечалари чарақласин боши узра ҳиллоллар,
Уйқусини бузмасин ҳеч талотўплар, шамоллар!

* * *

♦ Дунё қизил гул барги,
Саргаяр хазон келса.
Сўнмайди она қалби,
Фарзандлар омон бўлса!..♦

Шундай қўшиқ куйлар эди мунис Тошбиби кампир.
Хосиятли умр кўрди салкам тўлиқ бир аср.
Дарё каби тўлиб оқди, беҳаракат турмади.
Умрида у салқин излаб, иссиқ тусаб юрмади.
Бешиқларга сочқи сочди, келинларга сочди гул,
Алла айтди, эртақ айтди, пахта терди мўлу кўл.
Яширмоқ не — музтар бўлди гоҳ бир қошиқ иссиққа,
Бизлар учиб боролмадик боши етса ёстиққа.

* * *

Мен биламан, меҳнатимни ота каби ардоқлаб,
Онам каби пешонамдан ўпгувчим бор дунёда.

Яхши-ёмон кунларимда алқаб, суяб, сўроқлаб,
Паноҳига олган халқим, умринг бўлсин зиёда!
Менинг тоғдай мусибатим бўлишган зарра-зарра,
Эвазига таскин, яна қувват берган бир жаҳон,
Қанотингда, қаторингда ёғду топдим минг карра,
Онамга ҳам она бўлган Она халқим, бўл омон!

Май, 1980

ГАНЖИРАВОН ҚИЗЛАРИ

Сулув қизлар кўрдим Ганжиравонда,
Бир олам ҳаяжон балқиди жонда,
Саёҳат қилганлар Қўқон томонда
Нафосат сеҳридан ҳайрон эканлар.

Пахта пишаётир жавзо чоғида
Ишқ кўрдим қизларнинг кўз қароғида,
Меҳнат, муҳаббатнинг яшил боғида
Қизлар меҳмоннавоз мезбон эканлар.

Жийдалар ифори дилни этар маст,
Бунда табиат ҳам офтобнафас,
Булбуллар тилида ошиқона сас,
Бунда қумриқушлар бийрон эканлар.

Тизим дурдай асил тоқзорлар юрти,
Камалак ипакли тутзорлар юрти,
Қорақош, чин сўзли дилдорлар юртин
Кўрмаган юраклар — армон эканлар.

Мен бунда гўзанинг гулини кўрдим,
Бахту саодатнинг мўлини кўрдим,
Қизларнинг чашмадай кўнглини кўрдим,
Сўйласам — ҳар бири дoston эканлар!

Июль, 1980

О Л М А З О Р Д А

Бу ер олмазор эди.
Қўйнида баҳор эди.
Уй қурмоқчи бўлдилар.
Арра билан келдилар.
Пўлат арра тишлари
Кемирганда олмани,
Титради иссиқ тани,
Учиб кетди қушлари.
Чакиллаб шарбат оқар,
Ерни қучар илдизи.
Кесма, деб маъюс боқар
Боғнинг сермева қизи.
Сим арқон боғладилар,
Тортдилар бульдозерда.
Сўмгра булоқладилар
Олмани пайхон ерда.
Ариқ бўйида бир саф
Чаман гулли тоғолча
Қолди бу ҳолга йиғлаб,
Қўлида оқ рўмолча.

19 июль, 1980

У ДАФТАР

Мен опамдан беркитиб,
Шеър ёзгандим бир дафтар.
Пала-партиш, бетартиб
Баён эди у гаплар.

Қўғирчоғин сир тутиб
Юргандай дугонамдан,
У дафтарни беркитиб
Юрдим ҳатто онамдан.

Бир кун онажоним
Бордилару районга,
Намозигар қайтдилар
Тушганча ҳаяжонга:

— Ола келдим мен сенга
Дафтар-қалам,— дедилар.
Ёзганларингни бунга
Кўчир, болам!— дедилар.

Кўзларида қандайдир
Бор эди изтироб, мунг.
Ёзганим чизиб бир-бир
Уша мунгни ёздим сўнг.

Опам бир кун дафтарим
Олиб қочиб ўқиди.
Ҳар гал мунис кўзлари
Оҳ, ўшанда ўқ эди!

Маҳмадана,— деди у,—
Ўзбошимча, эси йўқ,

Бу дардларни ёзма,— деб,
Андаккина қилди дўқ.

Онам қора сочлари
Бора-бора бўлди оқ.
Кўп аскарлар сингари
Акам қайтмасди бироқ.

Бир кун онам ҳижжалаб
Дафтарим ўқибдилар.
Яна акамни ўйлаб,
Кўз ёши тўкибдилар.

Қайдан ҳам шу дафтарни
Қоралаган эканман!
Билсам онам кўнглини
Яралаган эканман.

Гўллик ва қаҳр билан
Ўчоққа отдим барин,
Гўё ёндирган эдим
Онамнинг азобларин!

Ўшанда кўз ёшининг
Тошдай оғир бўлишин,
Одамзод бардошининг
Бир кун охир бўлишин
Онамнинг оҳларида
Англамасам, ҳеч қачон
Шеър қийноқларида
Ўртамасдим балки жон!

Умр бўйи сир тутиб
Ўтсайдим у дафтарни,
Юрагимни ёндириб
Кул қиларди гапларим...
Бўлармикан ёндириб
Юракдаги гапларни,
Юрак деган дафтарни!

19 август, 1979

ҚАЙНОҚ ПАЛЛАЛАР

Қилт этган шамол йўқ,
Экинлар баргин
Найча қилиб ўраб олган пешин чоқ.
Оромгоҳ бўлибди ишкомлар таги,
Салқин сўриларда суҳбатлар қайноқ.

Иссиқдан эгилиб кунгабоқарлар
Бошини қўйнига яширмоқ истар.
Маккажўхорининг сочида зарлар
Укпар таққан каби баркамол қизлар.

Сап-сариқ олтиндай товланар томда
Қоқиға солинган хил-хил нав ўрик.
Офтобнинг ўзи ҳам айна қиёмда:
Ҳар зарраси порлоқ, зарраси — тирик!

Чумчуқ излаб топмас ўтлар ичида
Маст уйқуда ётар машшоқ чирилдоқ.
Тикка теракларнинг учи-учида
Кечки салқин ҳатто бекинган бу чоқ.

Қайнаган даштларда қазиб ертўла,
Кун қайтгунча мизғиб олади чўпон.
Саратон қўлида оташ зангўла
Ҳар чалганда тўзғиб кетади осмон.

Умри сўқмоқларни опичлаб ўтган
Тоғлар бағри гавжум, сойлар — тўполон.
Шаҳар боғларини бир зум тарк этган
Роҳат-ҳаловатга ташна ҳар инсон.

Далада кетмонин ташлаб елкага,
Сувга келган ерни чамалаб бу он,
Қалб бўлгудай чексиз, беҳад ўлкага,
Эгат оралайди миришкор деҳқон.

Сувнинг ҳикматини, куннинг заррасин
Шонага, гулга жо этмоқдадир у.
Кузги қўшиқларнинг увертюрасин
Шу қайноқ дамларда битмоқдадир у.

Йўқса, эй, дўстларим, оғиз тўлдириб,
Ваъда берган билан битибди қай иш!
Тонгда далаларга кун билан кириб,
Офтобдай ботгувчи деҳқонга олқиш!

Июнь, 1980

ҲОВЛИМ, ҲАЎТИМ...

Мўъжазгина ҳовлим бор.
Атрофим — қўни-қўшни.
Элак кўзидай тиғиз
Мевали дарахт шиғил.
Якка-ёлғиз эмасман,
Бадавлат, элу хешли,
Қўша-қўша тўй бўлар
Қариндошларда ҳар йил.

Жиянлар тўпланишса
Бир боқчага етгуси.
Эртадан-кеч тинмайди.
Қўшиқ ва қувлашмачоқ,
Зарғалдоқлар «биёв»и,
Қумриларнинг «ҳу-ҳу»си
Саҳармардон беминнат
Уйғотувчи қўнғироқ.

Бунда осма беланчак
Бўшаб қолмас бирор ёз.
Момиқ булутдай ўйнаб,
Тебранади арғимчоқ.
Тутатқимас, варракка
Сарф бўлар бунда қоғоз,
Болаларга овунчоқ
Домино, соққа, ёнғоқ!

Меҳмон-измон бир талай,
Қизлар ҳам меҳнатга шай,
Дилларидай чарақлар
Майдон каби кенг ҳовли.

Совчилар келса шошиб,
Қолар гапдан адашиб,
Бу ҳовли пир-бадавлат,
Қизли, келин-куёвли!

Қўлида катта тугун
Баҳри хола келар гоҳ,
«Тўй яқинми?» — деб келар
Қумри хола сухандон.
Қош қораймай ёқилар
Олтин нок каби чироқ,
Биқиллаб қайнаб турар
Баракали тўрт қозон.

Дастурхон тўйдагидек,
Терилар турфа таом,
Давра қуришар хил-хил,
Ешба-ёш, жўра, дилдош!
Ҳовлим, жажжи Ватаним,
Умринг бўлсин бардавом,
Тарк этмасин сени ҳеч
Аҳиллик деган қуёш!

7 июль, 1980

МАҚТОВ

Маълума опага

Бугун тутун чиқди тандирхонадан.
Тандирнинг жонини қиздирди олов.
Бизларга нон чиқди жуфт-жуфт донадан,
Ҳаммаёқни тутди нон иси дарров.

Бир ёнда Дилмурод кафтлари куйиб,
Кулчани туширар ишларин қўйиб.
Бир ёқда ипакдай Моҳи кеннойи
Дейди: «Нон ёпибсиз бунча чиройли!»

Сўзга қўшилади поччамиз шу тоб:
— Чумчуқ сўйса ҳамки, сўйсин-да қассоб!
Мен ҳам лутф қилай деб қаламни олдим,
Ушбу сатрларни қоғозга солдим:

Бу нонлар новвойнинг юзидай иссиқ,
Суҳбатадай ширин, сўзидай тансиқ.
Қутлуғ хонадоннинг соҳиб жаҳони
Нондай азиз бўлсин Маълумахоним!

Июль, 1980

ТУН МУСИҚАСИ

Сутдай кеча. Тиним билмас
Тун ҳофизи — чирилдоқлар.
Қулоқларга келар элас
Хаёл чалган қўнғироқлар.

Туннинг сокин нафаслари
Ипакдан ҳам майин-майин.
Чирилдоқнинг хуш саслари
Жаранглайди лаҳза сайин.

Уйқусираб бир қуш гоҳо
«Чурқ» этар-да, тинар овоз.
Намозшомгул барги аро
Бир хуш овоз тинмас бир оз.

Юлдузлар ҳам оғиб кетди.
Қуюқ нурлар ёғиб кетди.
Кўнглим эриб оҳанглардан,
Юрагимнинг доғи кетди.

Эсдан чиқар бу жаҳонда
Тўплар, ўқлар қалди роғи.
Ҳоким эрур ер-осмонда
Митти жоннинг ҳур сайроғи!

Гарчи оламга сен йўлдош,
Ардоқлисан нон-туз қадар,
Бирпас шошмай тургил, қуёш,
Сайраб олсин чирилдоқлар,
Табиатга қўнғироқлар!

Июль, 1980

* * *

Мен сени изладим булутсиз, бедоғ,
Кўклам тошиб юрган ҳур чоқларимдан.
Изладим энг ширин тушимдай қайноқ
Ёшлик баҳорининг қучоқларидан.

Мен ердан, осмондан изладим хабар,
Баҳрдан изладим ишқ деган гавҳар.
Баногоҳ топдиму тушдим ҳайратга:
Айланди у қувонч, қайғуга, дардга,
Висолга, қўшиққа, юз машаққатга,
Мангу ҳайратга...

11 июль, 1980

* * *

Столим устида ётар сочилиб
Оққуш патларидай тоза қоғозлар.
Эшикдан синглимдай келсанг-чи кулиб,
Илҳом лаҳзалари, қилмайин нозлар.

Эгачи- сингилдай, соғинган дўстдай,
Кўнгил тўлгунича қурайлик суҳбат.
Оғиз очмайлик ҳам биз каму кўстан,
Орага суқилиб кирмасин ғийбат.

Ана, оёғида хироми этик,
Гурсиллаб кетмоқда тош йўлда жувон.
Қўлда кенжатоёи бургутдай тетик,
Тамшаниб маммасин излайди бу он.

Чинор салқинида мавсумий шийпон.
Сут иси анқийди беланчаклардан.
Машина гувиллаб келар, сут ва нон,
Ширгуруч, мой олиб челақчаларда.

Тиззага урилар тошдай кўсаклар,
Шабнам тўкилади оёқларига.
«Жўжа санар» кези, қизгин кузаклар
Пахта малҳам бўлар чарчоқларига.

Туш маҳал шийпонга қайтади аёл.
Сийнасига маҳкам ёпишар гўдак.

Томоша қиларкан бу ҳолатни лол,
Қўйиб берса кун ҳам бола бўлгудак!

Қоғозга не ҳожат! Бу завқни, юрак,
Меҳр қатларига ёзгил бирма-бир!
Шабада элтиб мизғир у андак,
Аёлнинг ороми ўзи мингта шеър!

Август, 1980

ОДАМЛАР БОР...

Одамлар бор: тегирмондан чиқади бутун,
Оғзидаги тайёр ошни олдиран биров.
Биров эпчил — нарра шерга уради тўқим,
Сичқон кўрса — бири эплаб тутолмас жилов.

Ажриқ каби яшовчану чайири кимдир,
Ёғ ичида яйрамаган буйрак қайсиси.
Бири — мўрт тол, бири пишиқ танли гужумдир,
Бургут каби кўзи ўткир, тийрак қайсиси!

Дарё каби жўшиб ётар қай ҳимматли қалб.
Чўққилардай юксак эрур бирининг шаъни.
Табиатнинг ўзи каби сирлидир, ажаб,
Ҳар одамнинг хислатида кўрдим юз маъни!

11 июль, 1980

БАЙРАМДАГИ ГУЛ КАБИ

Отам каби насиҳат қил,
Онам бўлиб тергагил,
Гўдагимдай хархаша қил,
Майли, ором бермагил!

Каптар бўлиб ғу-ғулагин
Тонг чоғи том бошида,
Бўлиб орзу инжулари
Порла денгиз тошида.

Осмонимда қур-қурлагил
Турналардай тизилиб,
Бойчечакдай мўралагил
Қаттиқ ерни қазилаб.

Ҳеч бўлмаса бирор марта
Шеърим, қалбим парчаси,
Бойчечакдай зумрад Мартда
Бўл навбаҳор жарчиси!

«Бойчечагим бойланди» деб
Айтиб ўтса болалар,
Кўзларига сурсин сени
Ҳамалга ўч далалар.

Сўнг улашиб дона-дона
Олиб кетса кекса-ёш,
Ҳовучингда олиб боргил,
Ҳар хонага бир қуёш.

У қуёшни эрта тонгда
Қора кўзларда кўрсам,

Чеҳраларда, дилу жонда,
Сара сўзларда кўрсам!

Ўзимда йўқ шод эдим мен
Дунё топган қул каби,
Азиз бўлсанг агар, шеърим,
Байрамдаги гул каби!

1980

Т Ү Р И Қ

Ел ұйнаған кенгликларда туғилди,
Елларини тараб эсди тонгги нур.
Кунботарда у дарёга интилди,
Кишнаб, терлаб югурганда шўх уюр.

Дашт тошида чиниқди туёқлари,
Кўзларида уфқларнинг ёйи бор.
Сон минг юлдуз, овулнинг чироқлари
Юрагига жо қиларди эрк, виқор.

Узоқ йўллар чанги димоқда эди,
Бедазорлар чайқаларди чеки йўқ.
Қанча кўзлар чопқир тойчоқда эди,
Ҳеч ким унга уролмас эгар-жабдуқ.

Қанотларин олганди бургутлардан,
Сағрилари кумушдан ҳам кумушроқ.
Чавандозлар келди бир кун шаҳардан,
Қолди саҳро, кенглик, дарё ва тошлоқ.

Сув сипқарар тўриқ мўъжаз охурдан.
Кишмиш ейди кўк бедалар ўрнида.
Тушларига кирар уюр. Бу ерда
Булоқидай садаф уқа бурнида.

Тўйиб-тўйиб дашт, офтоб нафасига
Уюр учар дарё сари ҳар кечда.
Укпар тақиб Тўриқ пешонасига,
Рақс этади ҳар кун гавжум манежда!

12 июль, 1980

* * *

Сенга қўрқинчимас ҳорғин намозшом,
Хонадон қалбини иситса олов,
Ёнса шамчироқлар, қадрю эҳтиром,
Ёру ошноларинг бўлсалар иноқ,
Ғамхўр, серқатнов.

Ўртада севинчу омадли меҳнат,
Изтироб, қайғулар, завқ ила сурур.
Сен севиб, ардоқлаб қўйсанг муҳаббат,
Эвазига кўрсанг вафо, бахт, ҳузур.

Шунда сен оламнинг эгаси рўй-рост,
Сен Ернинг таянчи, шунчалар зўрсан.
Ҳаёт — сен уқув-ла созлаган бир соз,
Истаган мақомда чертасан хурсанд.

Қадрдон ўчоқни кул босса агар,
Уйингдан топмасанг қалбингга зиё,
Қурби қувватинг ҳам кетгай муқаррар,
Зулматга айланар сен учун дунё!

20—21 июль, 1980

ЛУЛИ ҚИЗ

Товусдай бар ёйиб, ярақлар, сузиб
Саҳнага киради қувноқ лўли қиз.
Денгиз сукутини тўфондай бузиб,
Дилларга ташлайди қармоқ лўли қиз.

У рақсга тушади, шолпар рўмоли
Бургут қанотидай солади соя.
Чақнаган нигоҳи, соғлом жамоли
Бир қарашда сўйлар минг бир ҳикоя.

У қўшиқ айтади ҳазин, оташин —
Бир музлаб, бир ёниб тинглайди ҳар жон.
Ям-яшил дарахтга тушгандай яшин,
Гулхан шуъласида чарсиллар жаҳон!

Кафтингиз синчиклаб боқар паришон,
Маст қилади Сизни ичирмай бода.
Бош чайқаб сўйлайди гоҳ рост, гоҳ ёлгон,
Бир ҳижрон, бир висол қилади ваъда.

Ой каби ярақлаб кумуш балдоғи,
Тангалар шилдирар гарданларида.
Сочида ҳилолдай ялт-юлт тароғи,
Гармсел тафти бор баданларида.

Севги келса унга, қилиб турмас ноз,
Тошқин бўлиб кирар ёр ётоғига.
Жонини гаровга қўяр ишқибоз,
Пилик бўлар қалби ишқ чироғига.

Ишқ деса тап тортмас ханжар тиғидан,
Нони, ватани йўқ севгидан дигар!

Енмай ўтар олов чиғириғидан,
Пинак бузмай кетар дуч келса хатар!

Ўзгага ортмайди лекин юкини,
Бировнинг юкини юрмас ортмоқлаб.
Қон билан ювса ҳам кину кекини,
Юрар эътиқодин доим пок сақлаб.

Бир жойдан изламас ризқу рўзини,
Йўллардан теради мисқол-бамисқол.
Баҳор билан йўлдош билар ўзини,
Унинг йўйганлари кароматли фол.

Саҳнага ўхшайди унга бу ҳаёт:
Муҳаббат, эҳтирос, тантана, байрам!
Қўшиқ, рақс, чирманда лўлига қанот,
Ҳаётдан нолимас сўнгги дамда ҳам...

24 июль, 1980

* * *

Гўдак эдим, кўп нарсага етмасди ақлим.
Билганларим бекинмачоқ ва тўптош ўйин.
Қўлоғимга чалинарни кексалар нақли:
«Фалончими, пуч ёнғоққа тўлдирар қўйин!»..

«Сув қуяр ким бировларнинг тегирмонига,
Ғирромликда тулкига чап берар фалончи!»
Англаб етмай бу гапдаги теран маънига,
Кўзларимга кўринарди улар ёлғончи.

Бошдан ўтган табиб дерлар. Улғайдим букун.
Ҳикматларнинг мағзин чақиб бўлмасман ҳайрон,
Кексаларнинг айтганлари экан чиппа-чин:
Бошда ёнғоқ чақар экан баъзи бир инсон!

24 июль, 1980

КУРАШДА

Даврада икки полвон
Курашар қўчқор каби.
Иккисининг бир жаҳон
Хусумати бор каби.

Бири арслондай эпчил,
Фил каби кучли бири.
Тутқазмайди сира бел,
Рақибга бермас сирин.

Жиндай ғафлат. Ногаҳон
Рақиб қаддини эгди.
Енгилмаган қаҳрамон
Кураги ерга тегди.

Кеча унинг шаънига
Гулдираган қарсақлар
Бугун юзи, танига
Тегар худди тарсақлар...

Оғримасди заррача
Ерга теккан кураги.
Бўлганди парча-парча
Паҳлавоннинг юраги!

24 июль, 1980

УФҚЛАРДА КЕЧКИ НУР

Арғувоннинг шохида
Уй солган куйчи ғуррак
Қуюқ барг паноҳида
Узлуксиз чалар ҳуштак.

Муштдаккина жонига
Тиним билмайди чумчуқ.
Зўрга топган нонига
Эга чиқди чуғурчуқ.

Тонг билан қора майна
Ин талашиб чағиллар.
Олча шохида ўйнаб
Ола ҳакка қағиллар.

«Хушxabар» деб қўяди
Полиз оралаб боғбон.
Сувда тумшуқ чаяди
Мусичалар қадрдон.

Чайлада аҳён-аҳён
Бедана дер: «Битбилдиқ».
Денгиздай тиниқ осмон.
Шамол эсади илиқ.

Кўлдай сокин жимирлар
Уфқларда кечки нур.
Куни ўнгарган қирлар
Уюр бўлиб туюлур...

26 июль, 1980

ЭККАНИМИ ҰРАЙИН

Керак эмас менга асло
Арзон-гаров бахт,
Сохта обрў — мурувват.
Нон-тузимни ҳалоллаб
Майли, топайин ўзим,
То очиқ экан кўзим!

Майли, қўлим қаварсин,
Толиқсин оёқларим,
Кўпайсин қадоқларим,
Омоч сурган деҳқондай
Тушайин жиққа терга,
Меҳрим сингисин ерга!

Экканими ўрайин —
Пучми, сарами дони,
Ҳоли қудрат хирмоним!
Лекин ўзга пайкалдан
Қўшилмасин бир бошоқ,
Ҳатто ҳовуч сомони!

Майли, шамолу қушлар
Олсинлар ундан улуш,
Бўлмасман сира нохуш!
Ўроқда, машоқда йўқ,
Аммо хирмонда ҳозир,
Ёвлардан асра, тақдир!

Июль, 1980

УН САККИЗ ЕШДА

Шоир бўлгинг келар ўн саккиз ёшда.
Унда ҳамма нарса қофиядошдир.
Тилиннга келмайди севгидан бошқа.
Қалбингда қуёшдир, кўкда қуёшдир.

Сувлар куйлаб оқар нурли бир дoston,
Жўшқинлик кўрасан сокин кўлларда.
Елкангга бош қўяр булутсиз осмон.
Югурсанг қизиган тупроқ йўлларда.

Челаклаб қуйганда ёмғир, бош очиқ
Чопасан, сочларинг ивир қамишдай.
Қалбинг бир завқ билан тўлади лиқ-лиқ.
Орзу уфқларига учасан қушдай.

Бир ботмон тош билан тариқни қўшиб
Берсалар лаҳзада қилгунг айирбош.
Эртакларга кириб айтасан қўшиқ,
Тилсимин очади тоғда «Ёрилтош».

Баҳор кўз ўнгингда сўзана бошлар,
Ранг оча боради гул, япроқ, куртак.
Кўнглингда дарёлар тўлғана бошлар,
Сўзлар тизилади мисоли дурдак.

Энг асил, энг ноёб не бор оламда,
Ўзлигин кўрсатиб сени этар ром.

Лекин ғўр идрокда, мурғак қаламда
Тасвир эта олмас уларни илҳом.

Ўша манзаралар юракка чўкар,
Оқизиб кетолмас тошқин довуллар.
Ғоввос бўлиб бир кум изласанг агар
Марвариддай қўлга илинар улар!

Июль, 1980

ДЕВОРДАГИ ЁЗУВ

Улар довдир ўсмир эди шўх-хандон,
Севги нима — билмасдилар тотини.
Бир қизалоқ ёзиб кетди ёнма-ён
Севги плюс иккисининг отини.

Лола каби қизарганча уятдан
Қиз ўчирди девордаги ёзувни.
Не тонг, севги эшик қоқдию бирдан
Икки дилга солиб кетди ғулувни.

Тил учида такрорланар битта ном,
Тунлар мижжа қоқмай чиқар эрка қиз.
Йигит учун байрам эди бу айём:
Қайга борса, назарида, бирга қиз!

Айтинг, нечун ҳазиллашиб ёздингиз,
Жажжи сингил икки номни ёнма-ён?!
Юрагида ёнар энди битта ҳис,
Ўчиролмай оворадир икки жон!

Август, 1980

ҚИБРАЙДА ОҚШОМ

Қўшиқ айтиб ўтар Қибрай қизлари
Япроқлари зумрад тутзор оралаб.
Қамашиб уфқда куннинг кўзлари
Ошиқ йигитлардай қарар мўралаб.

Ҳали йўл устида эсар иссиқ ел,
Ҳали эгатларда чувалган нурлар.
Губор йўқ дилида, кулиб йўлма-йўл,
Ишдан қайтган қизлар яшнаб борурлар.

Чипор шлагбаум ёпилар бир зум.
Вагонлар қувлашиб ўтишар узум.

Янги келинчакка недир шивирлаб,
Ҳазилкаш қизалоқ қочар қиқирлаб.

«Поезд панд берди-да, бўлмаса, Гулнор!..»
Лўппи қиз бидирлаб беради такрор:
«Тегманозик бўлманг, поччамга қийин!»
Деб яна қаҳ-қаҳлаб кетади кейин.

«Келинлик бошингга тушсин илойим!» —
Деб сулув келинчак кулар мулойим.
«Ўзингиздан бери келмасин бу дард!» —
Дейди қиз, дилида лекин бошқа гап...

Аста ўпиб қўяр дугонасини.
Эҳ, кўргиси келар парвонасини.
Бир йўл қиз бормоқда кун ботар чоғи
Қалбида нур сочиб севги чироғи!

Август, 1980

Я Ш А Р И Ш

Авраб-авраб табиатни куз,
Япроқларни тердию олди.
Мўйсафид Ер паришон, маъюс
Узоқ-узоқ хаёлга толди:
Баҳор, яна гулдуросинг бер!
Ёз, оташим эҳтиросинг бер!
Тизза бўйи қор бер менга, қиш,
Токи яна кўрай бахт, олқиш!
Она каби кўксим сут тўлиб,
Дон-дун бўлиб, қўру қут бўлиб,
Умр фаслим келсин, ал-омон!
Ер хаёли учди тўрт томон!

Айланди у ўтроқ қушларга,
Шудгорларда қолган тушларга,
Шамолларга шўх дутор бўлди.
Чўққиларда иссиқ қор бўлди,
Остоналар покланди қордан,
Куи қиздирди чиқиб хумордан.
Шаршаралар камалак туғди,
Тарновларда «сумалак» туғди,
Чуволчанглар тушди ўйинга,
Майна сайрар ариқ бўйида.
Қўраларда ёнди гулханлар.
Ўнгирларда лола гулшанлар.

Ернинг кузги заъфар хаёли
Ўсди кўм-кўк майса мисоли!

1978—1980

* * *

Қадам тушган сари гуркирайди ер,
Кафтингдан туғилар боғу чаманзор.
Меҳнатинг қувончи — кўнгилда меҳр
Ва эрка қўшиқлар яралар наҳор.

Қақраган ниҳолга томчи сув қуйиб,
Эгилган шохларга қўёлсак тиргак,
Бутун бўлар олам — шу инсон уйи,
Жаҳондай кенгайиб кетади юрак.

Ниҳол пайвандидай кетсин туташиб
Меҳнат билан юрак, ҳаёт — жонажон.
Сенга олам муштоқ — яшагил тошиб,
Бир лаҳза сўнмасин муборак имон!

1980

МЕНИНГ ТҮКИС ЖАҶОНИМ БОР...

Менинг тўкис жаҳоним бор,
Сенсиз — чала-яримдир.
Сенсиз — қоғоз юзин кўрмай
Йитган қўшиқларимдир!

Менинг зумрад жаҳоним бор —
Таровати сен билан.
Ҳаётимга келган баҳор
Ҳарорати сен билан!

Менинг ёруғ жаҳоним бор,
Зулмат бўлур сенингсиз.
Бу кенг жаҳон қафасдай тор,
Кулфат бўлур сенингсиз!

Менинг гавжум жаҳоним бор —
Сенсиз унда ўзим йўқ.
Сенсиз менга жаҳон бекор,
Сенсиз айтар сўзим йўқ!

Тахту бахтлиқ, ўз нуфузлик
Бўлганидек ҳар Аёл,
Сен биландир бу тўкислик,
Кўнгли жамлик, бу иқбол!

1980

НОЯБРЬ ЧИЗГИЛАРИ

Кунлар шитоб қисқармоқда,
 туннинг хаёли
Юлдузларнинг бешигини
 аллалар бегам.
Игна тўнин кия бошлар
 аёз шамоли,
Каштанзорда зағча қушлар
 қуради байрам.
Зар дўппининг попугидай
 астра гуллари,
Ер — танчага оёқ чўзар
 бўйчан анжирлар,
Қўйворади толорларнинг
 чайир қўлларин
Бағазларда ушлаб турган
 пишиқ кандирлар.
Намхуш боғлар тўлиб кетар
 сариқ ҳашамга,
Сандиқлардан олинади
 плашч, ёмғирпўш.
Тиним билмай олқиш айтар
 Ерга, Оламга
Кўк арчалар этагида
 жибилажибон қуш!

1980

БУХОРО ЙЎЛЛАРИДА

Бу йўлларнинг поэзиясини Сизга туҳфа қиламан.
Дўстимнинг сўзи.

Бугун иссиқ даврангизга меҳмон бўлгим бор
Юрагимда бозиллаган олов сўз билан.
Апоқ-чапоқ болалардай шодон бўлгум бор
Ҳаёт қадрин азиз билган ёру дўст билан.

Қиш чалмади ҳали бийрон дўмбирасини,
Аёз бобо ҳуштагини қўлга олган йўқ.
Қор босмаган ҳали тоғлар кунгирасини,
Бетон йўлда мусичалар донлайди тўп-тўп.

Тол-терақлар бутоғида турар бесаноқ
Меъмор дидли қушлар қурган уялар ихчам.
Йўл четида боришмоқда суҳбати қайноқ
Ясан-тусан келинчаклар суҳандон, чечан.

Машиналар текис йўлда гувиллаб ўтар,
Пахта, чигит иси анқир прицеплардан.
Куннинг ёрқин пилиги ҳам пасайиб кетар,
Ёзги меҳнат кунларига ҳордиқ тўпларкан.

Яйдоқ чўлнинг ел қувлашган кенгликларига
Ёзи бўйи сув ташиган бетон тарновлар...
Кеч кузакнинг игна бўйли экинларида
Булдуруқдай живиллайди юпқа қировлар.

Тоғ тўшига ёйилганча силжийди сурув,
Ёз-яйловли диёримнинг тўкис зийнати.
Чексизликда шамчироқдай ёришиб сулув
Бир қизил қиз юрар отда қамчи ўйнатиб!

Йўл югурар нур ирмоқдай довонма-довон,
Кўз ўнгимда манзаралар чизар бу ҳаёт.
Тоғ бағридан ўтаётиб энтикади жон,
Харсангларни мойдай кесиб ишлайди озод.

Тоғ келбатли машиналар карвони йўлда.
Тепа-тепа уюлибди сарғимтир тупроқ.
Бу манзилдан ўтаётиб Янги йил, қўлда
Қўнғироғинг жаранглатиб кетгил баландроқ!

Ойнакўлдай ярақлаган шудгорлар кўрдим,
Сув қасрида зилолланган баҳор бу дедим!
Тизмаларда булут йўртар туркум ва туркум,
Қишбибининг чархига бу оқ виқор дедим!

Йўл бўйида кўринади том бўйи беда.
Ғарам-ғарам ғўзапоя тигиз йўлларда.
Йўл-йўлакай борар эди кўзим қувнатиб
Болакайлар катта сумка тутиб қўлларда.

Зарафшоннинг минг тармоққа бўлинган суви
Сямоб каби ялтирайди довон пастида.
Симёгочга тизилишган қушлар қий-чуви
Узоқ йўллар сафаридан гурунги аслида!

Бу йўлларнинг дилга яқин ҳар бир лавҳаси
Ҳаётимнинг парчасидай бўлғай мукаррам.
Она юртим йўлларидан кел, хуш нафаслим,
Халқ қалбидан ўтиб келгил, Янги йил сен ҳам!

19—20 декабрь, 1980

Гўзал инсон, юксак эътиқодли шоира Саида Зуннунова хоти-
расига

Агар кўкдан қалдирғочлар вижирлашиб ўтеалар,
Сув бўйига чилвирсочлар шивирлашиб ўтсалар,
Тоғу тошни ирмоқларнинг чулдираши тутсалар,
Сайхонларда, ўтлоқларда бинафшалар битсалар —
Шу — ҳаётнинг Саидаси, райҳон сўзли сози шу!

Гулхан каби ловулласа арғувоннинг гуллари,
Куртаклардан бол изласа шоир дидли болари,
Кўйлаклари атир исли, олам мовий бир пари,
Ғунчаларга тўлса қуёш — кўкнинг тилло каптари,
Шу — ҳаётнинг Саидаси, дармон сўзли сози шу!

Маъшуқалар сайр этганда бир гулузор кўринса,
Садоқатдан сабоқ айтиб булбули зор кўринса,
Кўнгли нозик, меҳри иссиқ гулшанда ёр кўринса,
Ҳам ғамзали, ҳам иболи, ҳам устивор кўринса,
Шу — ҳаётнинг Саидаси, алвон сўзли сози шу!

Тушларини сувга айтиб мажнунтоллар эгилса,
Тўлин ойнинг чашмасидан оқ хаёллар тўкилса,
Келинчаклар саломидан сурур, висол ўқилса,
Оналарнинг алласидан нур, истиқбол ўқилса,
Шу — ҳаётнинг Саидаси, жонон сўзли сози шу!

Шоирамни изладим мен арғувонлар бағридан,
Хаёл сурган қоялардан, ломаконлар бағридан,
Пиру устоз, шогирдлардан, қадрдонлар бағридан...
Фариштадай кўринсангиз шеър чаманлар бағрида,
Шу — ҳаётнинг Саидаси, даврон сўзли сози шу!

14 февраль, 1981

* * *

Сигиндилар ўтга, самога,
Мен Сизга сигинганман.
Кўнглимдаги мутлақ худога
Мен Сизга сигинганман.
Топиндилар эҳромлардаги
Қалби сукут тўла ҳайкалга,
Топиндилар мақомлардаги
Оҳанги ўт тўла ғазалга.
Сигиндилар яна дарёга —
Баҳорларнинг порлоқ сўзига,
Офтобга — қутлуғ зиёга,
Тирикликнинг уйғоқ кўзига.
Ўз-ўзимнинг дил Ватанимда
Пирпираган шамчироғимга,
Мен бахтлиман юкинганимда
Сизга, яъни таянч тоғимга!

1981

БАҲОР ҒАЗАЛИ

Бул кун баҳор адашмай бизнинг томона келди,
Бахмал ўтовларинда зумрад тўёна келди.

Офтоб табассумидан ёнғарди тоғу тошлар,
Ёр кезганида боғда, булбул забона келди.

Байрамга чиққан қиздай бодомзор ҳилпирар шўх.
Шафтолузор, ўрикзор унга дугона келди.

Чимтол бўлиб ҳар майса, илдиз отар оқ буғдой,
Сумалак сайл учун хўп яхши баҳона келди.

Меҳнат баҳоридир бу иш қайнаган қишлоқда,
Юлдуз унар чигитдан — олтин замона келди.

Деҳқон кўчат экаркан, боғ ишқида бўлар маст,
Дилларга эк сўзингни, ойдин нишона келди.

Қизлар эди меҳрсоз, суҳбат борарди мумтоз,
Қўлда — гул, дилда ихлос, дўсти ягона келди!

1 март, 1981

* * *

Мендан — вафо, сендан — мурувват,
Мендан — қўшиқ, сендан — ҳамият!
Шунда бизга қўлдош муҳаббат.
Шунда бизни тарк этмас ният.

Мендан — араз, сендан — кечирим,
Маънос тортсам — таскиним сендан.
Борлигингча менинг тақдирим,
Еру кўкда масканим — сендан!

Илк бор баҳор ҳайратин сезган
Юракдай мен меҳрингга ташна!
Севинчдир бу жонимда кезган —
Сувсизликда топгандай чашма!

Бир олманинг икки палласи,
Бир узукнинг кўзу қошидай,
Кун кўрсак ишқ ярлақасин,
Юракдаги гавҳар тошидай

Йўлимизни ёритсин у ишқ,
Дардимизни аритсин у ишқ!
Ёритгандек шу кўҳна ва ёш
Кенг оламни биргина қуёш!

11 апрель, 1981

* * *

Мен Сизни жон ичра жон деб суйибман,
Сизга — ёлғизимга бино қўйибман.
Мен Сизни аябман ёмғирдан, қордан,
Бемаҳал шамолдан, ранжу озордан.

Осмонни яшартиб янги ой чиқса
Сизга омад тилаб дуо қилдим мен.
Қай сўзда эзгулик, азизлик уқсам,
Таърифингиз учун раво кўрдим мен.

Ўзимдан ортина олмаган кезде,
Бўлолмасам гоҳ-гоҳ Сизга меҳрибон,
Қор ёғмасми шунда қовоғингиздан,
Тушмасмикан ерга узилиб осмон!

Мен Сизни жон ичра жон деб суйибман,
Сиздек ёлғизимга бино қўйибман...

1981

ЯШИЛ МАЙ

Агар менга Май сувратин чизгин десалар,
Порлоқ яшил сўзлар билан қиларман иншо.
Гул узорли тупроқ узра яшил майсалар —
Яшил қушлар сувратини чизгум аввало.

Битар эдим сайллари забаржад ой деб,
Биродарлик қўшиқларин кашф этган сана,
Ғалабадан дарак берган қутлуғ хумой деб,
Хосиятли қадамига — офтоб кўрмана!

Айланибди куртаклаган яшил навдага
Оғушимда гулдастадай чиройли Замин.
Юраклар най авжлаётган байрам савтига
Тўлдинг тинчлик шукуҳига Май ойи, замин!

Боғлар — беҳишт!.. Гуллаб ётар явшонлар чўлда,
Тун қўнжидан тўкилгандай юлдуз напармон.
Ер ва баҳор ижоди бу — ям-яшил йўлда,
Яшил лавҳа, яшил лаҳза, феруза осмон!

Қизғалдоқдай қизчаларни хандон кўрдим мен,
Бўйларига гуллар ўлчаб ўстирмиш Ватан!
Йигитларнинг нигоҳида бўстон кўрдим мен,
Бу муҳаббат байрамидан иншолармикан?

Саҳармардон айвонида гимирлар аёл,
«Ширингуруч» уйқусига кирган ипак қурт.
Унинг ишчан қўлларида топади камол
Меҳнат деган улуг байрам, жонга туташ юрт!

Эгатларда маржон каби учқулоқ ғўза,
Чигит иси кетгани йўқ юмшоқ ҳаводан.

Этикчаси, коржомаси ярашган гўзал
Далаларнинг илоҳидир Момо Ҳаводай!

Вақтнинг моҳир чилангари сен, улуғ Инсон,
Сен яратдинг бу ҳаётда шодлик ва байрам.
Сен бор экан — байрамларга бўлмагай поён,
Сен бор экан — яшил тахтда яшнайдим Май ҳам!

28 апрель, 1981

ОНАЖОНИМ...

Онажоним....
Кўзларингизда
Куннинг нафаслари бор эди.
Онажоним... юзларингизга
Ойнинг ҳаваслари бор эди.
Онажоним... Сиз билан жаҳон
Беҳигулдай ифорли эди.
Тунлар ойдин, кунлар шодмон,
Шабадалар дуторли эди.
Тушларимга кириб чиқасиз,
Сочларимни ўриб чиқасиз.
Енгларингиз елпиб бир майин
Оромимни қўриб чиқасиз.
Талпинаман, қучсайдим қани?
Соғинчлардан қочсайдим қани?
Кўз ёшларим гулга айланар,
Пойингизга сочсайдим қани?
Онажоним...

3 январь, 1981

* * *

Не боғ, ҳатто қоя устида
Ўрик оппоқ бўлиб гуллади.
Зулфия

Иссиқ ўлкаларга учиб кетгандек
Ёшлик турналари қайтмайди гарчанд,
Давом этаётган ширин тушлардек
Шоир умри мангу ёшликка пайванд.

Офтобга юкинган оқ сочли тоғлар —
Этагида гулхан ёқилгай баҳор,
Гулхан зарралари — ол қизғалдоқлар
Ёшлик сепи каби яшнайдиган такрор.

Гар тунаб қолмайсан бирор бекатда
Ёшликнинг қаноти толмас карвони,
Шошилма, бу тансиқ эзгу фурсатда
Шоирнинг дилида ҳаёт тугёни.

Ҳаргиз бу гузарда чалма зангўла,
Йлҳом қушчаларин чўчитма зинҳор,
Сен боқ, бу юракда ишқ — қўшиқ тўла,
Ўрик гулларига чулғанган баҳор!

1 март, 1981

ДАЛА ШИЙПОНИДА СУҲБАТ

Шеърӣй репортаж

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони М. А. Ковалевага

Оқ сурп дуррача. Қорайган юзлар.
Деҳқонча самимий, содда табассум.
Бахтдан чарақлаган феруза кўзлар.
Ҳаммаси гўзалдир. Ҳаммаси маъсум.

Ишлардан сўраймиз қизиқиб ғоят.
Деймиз: толмайсизми далада тун-кун?
Жиндай сукут сақлар аёл, ниҳоят
Сўзлайди:
Ҳаққим йўқ чарчамоқ учун.

Шусиз ҳам озгина кечикдик ўзи.
Минбарда айтганим бўлмади, афсус.
Шувит бўлса ёмон деҳқоннинг юзи.
Беш кунга кечикдик, панд берди-да куз.

Қанотим — машина. Оддий одамлар.
Сувчию ва яна Ўрозгул қизим.
Шуларнинг қалбидан унди рақамлар.
Авалло шуларга қиламан таъзим.

Ғўзанинг гулидай нозиккина қиз.
Уч йил бўлди холос рул тутганига.
Ҳайратга тушаман қараб баъзи кез
Иш деб бу қиз ўзин унутганига.

Уни кўрсам ёшлик тушар ёдимга...
Ғаллазор ёнгани, тупроқ куйгани,
Дарахтлар ёнгани, ер фарёдига
Чидаб бўлмас дамлар... қора кийганим...

Бошпана, нон излаб кўплар қатори
Тошкентга келгандик бизлар рости гап.
Нонмас, бунда топдим мен дўсту ёрим,
Пахтазорни севдим ошиққа ўхшаб.

— Бутун нон — бутун ном, — дейди ўзбеклар,
Ер ҳайдаб, кузларда пахта ҳам тердим.
Туғишганим бўлди қорақўзликлар,
Бригадир сайлашди, нима ҳам дердим?..

Қишин-ёзин завқли, машаққатли иш.
Ишдан қўл совуса — юрак ҳам сўнар.
Омадимми, ёки меҳнатга олқиш:
Депутат сайлашди.

Хуллас, ҳар ҳунар
Бахтнинг дарвозасин очаркан бир кун.
Палак ёзиб шунда тиндим, ёлчидим,
Юлдуз ҳам тақишди меҳнатим учун,
Бошимни силади меҳрибон элим!

Менга оқ сут берган Россия, лекин
Меҳр сутин берган шу Ўзбекистон.
Жиндай енгил қилсам шу ўлка юкин,
Шунда юрагимда қолмайди армон.

Ярақлаган шийпон — нақдина жаннат.
Оқ райҳон, қўқонгул, жамбилгул яшнар.
Инсон қўлларидан ер топиб рағбат,
Полиз оралаган боғбонга ўхшар.

Шоирона лутфу, одамжонлик ҳам,
«Мои дорогие» деган шеваси,
Меҳмоннавозлиги, ҳаммаси кўркам,
Дўстликнинг тимсоли, ёрқин меvasи!

ЎЗБЕКИСТОН ДАЛАЛАРИ БУ

Кузнинг олтин қуши кезар ўлкада,
Оқ пахта — орзулар болу пари бу!
Миллион тонналарни тутган елкада
Она Ўзбекистон далалари бу!

Эгатда ярқирар олмос шудринглар,
Офтобнинг нашъали хуш саҳари бу.
Қўриқларга кўчди қўшиқ, кўринглар,
Она Ўзбекистон далалари бу!

Чойи совиб қолса пайкал бошида,
Тунлари кўзига келмаса уйқу,
Деҳқон сажда қилса меҳнат қошида,
Билинг, Ўзбекистон далалари бу!

Йўлларда оқарган асло қор эмас,
Пахта хирмони у — қуёшга кўзгу.
«Бўл-ҳо, бўл» тинчимас, карвон узилмас,
Она Ўзбекистон далалари бу!

Не йўллар босади бу пахта-тойлар,
Дўстлик тилакларин тоширган туйғу.
Ватанга тутмоқда қалбини жойлаб,
Она Ўзбекистон далалари бу!

Бармоқлар тафти бу, қизлар кулгуси,
Меҳнатнинг мунаввар лолалари бу.
Жаҳон юрагига қувват бўлгуси —
Она Ўзбекистон далалари бу!

Октябрь, 1981

РАЙҲОН

Шийпон бўйида гул раста райҳон,
Ер каштасида нур даста райҳон.

Қўл куйдирар чўғ мисли қўқонгул,
Ҳамсоя ўсмиш пайваста райҳон.

Ғир-ғир шабада баргин тароқлар,
Жамбил ичинда ораста райҳон.

Тушликда гур-гур селпийди қўллар,
Ҳавода райҳон, нафасда райҳон.

Исирға бўлмиш қизларга ёзда,
Бугун пахтага ҳавасда райҳон.

Хушбўй заминнинг малоҳат қизи,
Юргил шаҳарга бир даста райҳон.

1981

САФАРБАР КУНЛАР

«Пахта» дея кўзин очар саҳархез деҳқон,
Меҳнат билан қайнаб ўтди баҳору ёзи.
Чеккасига пахта тақиб жилмайди мезон,
Далаларда эсиб қолди кузнинг аёзи.

Бемаврид бу ёмғир қалбга ёгди-ку ахир,
Парча булут осмоннимас, тўсди дилларни.
Ҳар чаноққа манглай тери тўкилган ботир
Оз кўрганми бундай ташвиш тўла йилларни?

Жанговар тун. Жанговар тонг. Шундай манзара:
Майдонларда сурон солар Инсон. Машина.
Хирмонларда пахта гўё олтин шаршара.
Ҳар бир чаноқ меҳнат топган ноёб хазина.

Ўзбекистон далалари қийғос оқ чаман,
Одамлар-ку эгатларда балқиган офтоб.
Тоғдай юксак юракларда юксалар Ватан,
Шу Ватанга деҳқон халқим берар сарҳисоб.

Орзуларнинг тансиқлиги, тўйларнинг файзи,
Хонадонлар иссиқлиги, меҳру оқибат,
Фидойилик, дўстлик бурчи, йигитлар лафзи —
Пахтанинг ҳар толасига нур берган хислат.

Ҳозир бўлинг тушлик чоғи хирмон бошида
Хонандаю навозанда, шоирлар, Сиз ҳам!
Ҳаммадан бир ҳисса бўлсин хирмон чошида,
Жасоратнинг жабҳасига айлансин ўлкам!

Табиат-ку ўз умрининг минг-минг ёзида
Мисқол улуш олтин йиғар сарфлаб ҳарорат.
Прометей оловига тенгдир аслида
Миллион тойлаб олтин туққан буюк Жасорат!

1981

КУЗДА ЎЗБЕКИСТОН

Яшил далаларнинг бағри оқарди,
Бугун пахта бўлди дунён дардинг,
Қошу кўзларингда хирмонлар гарди,
Фахрим, хаёлларим ҳам ҳаяжоним —
Ўзбекистоним!

Турналар кўкинда аргимчоқ солиб,
Кетмоқда бир маҳзун қўнғироқ чолиб,
Ҳаво авзойидан хаёлга толиб,
Далага ошиққан безовта жоним —
Ўзбекистоним!

Қаҳрабо бошоқлар дурдай ярқираб,
Шолизорлар турар ўроқчи сўраб,
Етилибди, дейсан, маккага қараб,
Беҳизор, узумзор кезган боғбоним,
Ўзбекистоним!

Беда гарамларин ташимоқ даркор.
Ахир қўраларда минг-минг туёқ бор.
Ғафлатда қолдирар уриб берса қор,
Ҳар ишни режалаб топган имконим,
Ўзбекистоним!

Қайси Чотқол тоғу, қайси — Боботоғ,
Пахта хирмон қайси — адаштирар чоғ,
Штабда лаҳзалар санаган уйғоқ,
Хушхабар рақамни кутган оқ тонгим —
Ўзбекистоним!

Марказкомга рапорт берган мавсумлар,
Ҳурмат тахтасида ёнган исмлар,

Раислар, райкомлар — тўзмас тўзимлар,
Теримчи, ҳашарчи, тарозубоним —
Ўзбекистоним!

Сувратингиз кўрдим қўшчаноқларда,
Вўзага эгилган кўз қароқларда,
Баҳорги жалада, қатқалоқларда,
Оташ саратоним, салқин мезоним —
Ўзбекистоним!

Дўстлик минбарида қадди баландим,
Пахтасига қайноқ қалби пайвандим,
Бухором, Фарғонам, сўлим Тошкандим,
Юлдузи кулганим, бахти шоёним —
Ўзбекистоним!

Октябрь, 1981

БЕЗОВТАЛИК

Инсон паноҳида оҳулар, қушлар.
Мевали, мевасиз тирик дов-дарахт,
Бронза ҳайкаллар кўрган ҳур тушлар,
Шу курраи замин, яшаш деган бахт.

Она бағри каби шу юмшоқ осмон
Қушлар чаппар уриб учмоғи учун
Керакдир! Сайрашиб, дон ташиб, бийрон,
Уя қуриб бола очмоғи учун!

Инсон паноҳида ороллар, кўллар,
Замин иқлимининг мангу кўклиги,
Тоғларда — гиёҳлар, ўрмонда — гуллар,
Кўлларда сўналар рақси, шўхлиги!

Жанггоҳларда ётган шаҳид жонларнинг
Табаррук руҳлари — Мангу оловлар,
Ениқ қалби бўлиб қаҳрамонларнинг
Қутб музлигида қолган яловлар
Инсон паноҳида!

Келажак, гўзаллик, эрку ҳақиқат,
Қўшиқларни асраш Инсонга ғоя...
Кечалар уйқусиз ўйлайман фақат:
Инсон ўзи кимдан сўрар ҳимоя?

Шу нотинч оламда, нотинч асрда
Нейтрон балоси чалса қасирға?!

1981

БҮЗТҮРГАЙ

Шеърӣ қисс а

Тўйчи Ҳофиз ва Мукаррамахонимнинг порлоқ хотирасига бағишлайман.

Муаллиф

ДЕБОЧА УРНИДА

Намозшом.

Офтобнинг нурлари юмшаб,

Боғларда шабада қилпираган чоқ.

Полиз тепасида ҳофизга ўхшаб,

Муаллақ бўзтўрғай чулдираган чоқ.

Кўкатларнинг ранги,

Терак сояси

Кутар мусаввирнинг мўйқаламини.

Тўрғайнинг бўзлаши,

Ёниқ ноласи

Эслатди бахшининг дард-аламини.

Бўзларди оҳангдан адашмай ул қуш,

Шамга ўхшаб эриб борарди қуёш.

Ҳаёт тўла завқу эзгулик, олқиш,

Ерга илдиз отар ҳатто тоғу тош.

Балки Шакар Булбул руҳи, овози

Дала юрагида чарх урган ул қуш,

Балки Тўйчи Ҳофиз шукуҳи, сози

Ватан боғларида ҳар бир булбул қуш.

Чайладан бир ҳалим, ёқимли овоз

Эфир мавжларида жаранглар баланд.

Тўйбека эди бу — куйларди на саз!

Халқим юрагига қўшиғи пайванд!

Бўзтўрғай, бедана қайрар товушин,

Машшоқ чирилдоқ ҳам чолғусин созлар.

Сувнинг шилдираши,

Қизлар кулиши —
Тириклик қўшиғи бу хуш овозлар.
Биз елиб ўтамиз.
Тамошабин Вақт
Қўлимизга берар минг пардали шай.
Мангулик топгуси,
Топгусидир бахт
Бўлса ким халқига лойиқ бўзтўрғай!

ХАЁЛ ДЕГАН СЕҲРЛИ ҚУШЛАР

Ҳаёт қондай оқар томирлар аро,
Домна печлардаги темирлар аро.
Ҳаёт — чевар қизнинг игна учидан
Ёрқин кашталарга айланар бўзда.
Муҳандиснинг оддий бир чизигидан
Тушган белгиларда баҳордан сўзлар.
Ҳаёт — чарчоқ енгиб уйқуга кетган,
Бешик қучиб мудраб қолган кўзларда.
Ҳаёт — илдизлари ер қучиб ётган
Чинорлар пичирлаб айтган сўзларда.
Ҳақиқатни туққан баҳсларда — ҳаёт,
Ўтмишдан келгувчи сасларда — ҳаёт.
Етти ухлаб тушга кирмаган ҳоллар,
Амалга ошмоғи жумбоқ хаёллар
Кўз очиб юмгунча рўй берар гоҳи,
Тасодифга кондир ҳаёт даргоҳи.
Тун. Кўкдан қараса мисоли гавҳар
Ер узра ярақлаб ётар шаҳарлар.
«Ил» учар кумушранг наҳангдай шитоб.
Кимдир — шахмат сурар. Ким — ўқир китоб.
Тўйбека ёдида жонланар фақат
Саҳна. Муҳожир чол. Кўзлардаги дард.
Сўнгра отажони қуриб чордона
Бетимсол авж билан жўшқин, дурдона
Танбурин бағрига босганча, оғир

Мақом йўлларида куйлайди. Ҳозир
Аниқ-тиниқ бари эсига тушар.
Сайранг, хаёл деган сеҳрли қушлар...
«Забонингни кетургил, эй шакарлаб, тўти гуфтора,
Нечукким марҳамат ўлсун неча мендек дилафгора.
Нигоҳинг ташлағил, лутф айлабон; эй шўҳи бепарво,
Йўлингда интизор ўлгон мани бул ошиқи зора...»

ШАКАР БУЛБУЛ ҚИССАСИ

Қўшиқ!

Қўшиқ қалбнинг эмикдоши-ку!
Мавриди келганда сўйламоқ яхши:
Яшаб ўтган эди исми бошукуҳ
Овози булбулни сеҳр этган бахши.
Қўшиқ эди унинг учқур қаноти,
Наинки қаноти — ҳаёт-мамоти!
Баҳору ёзи ҳам, субҳу шоми ҳам
«Қўшиқ» каломида эди жамулжам.
Қишлоқда бирор тўй ўтмас унингсиз,
Қишлоқда бирор иш битмас унингсиз,
Оҳанг тортиб қўшиқ бошласа борми,
Сел бўлгувчи эди дунёнинг ярми.
Ёниб, сўнг тирилган самандар қушдай,
Гоҳ хазин, қизгин гоҳ, гоҳи беҳушдай
Авжига чиққанда, дердингиз, ҳозир
Дарё тошиб кетар куй суруридан,
Тоғлар қалтираркан овозга асир,
Отлар адашарди ўз уюридан.
Одамзоднинг дарди, қалб муҳаббати —
Ҳофиз куйларининг эди қудрати.

Бахши ошиқ эди. Мажнундан баттар,
Тоҳирдан ортиқроқ кўнгил берди у.

Ишқ йўлида кимлар хазина сарфлар,
Ёлғиз овоз билан ишққа кирди у.
Чўкка тушди маҳбуб остонасига,
Танбури бўзтўрғай, қалби сирли най,
Уч кеча, уч кундуз парвонасига
Атаб ғазал айтди шавқидан тушмай:
«Эй пари, раҳм этки, кўнглум зор эрур, бечора ҳам,
Ишқу савдо даштида Мажнун эрур, овора ҳам.

Тандағи пайконлари ашким ёрутмас уйниким,
Дуди оҳимдан қорормиш собиту сайёра ҳам.

Захми кўп бағримни тикмак мумкин эрмас, эй,
рафиқ,

Ким эрур юз порау мажруҳ эрур ҳар пора ҳам.

Васли иқболию мен, ҳайҳотким, рухсорини
Тоқатим йўқтур йироқтин қилғали наззора ҳам.

Уйла сув қилди бало кўҳсорини оҳи ўти,
Ким олиб кўксумга урғунча топилмас хора ҳам.

Телбараб иттим Навоийдек жунун саҳросида,
Қилмади ёдимни ҳаргиз бир пари рухсора ҳам!»

Одам оқиб келди етти гузардан,
Ким тўн, кимлар эса қўй боғлаб кетди.
Ҳаттоки Бухоро деган шаҳардан
Қушбегининг ўзи сўроқлаб кетди.
Қоп-қоп гуруч келди, хумчаларда — ёғ,
Кимхобу адраслар бир тўйлик бўлди.
Ёлчиб нон кўрмаган бир ялангоёқ
Уч кунда давлатли, қирқ қўйлик бўлди.

Юксак қояларда очилгандай гул
Ун саккизда эди ўшанда Нозгул,
Ўттизни қоралаб қолган Шакархон
Қизнинг ишқи билан оттирарди тонг.
Тунлари илтижо қиларди торга,
Оҳанглардан излар эди бахт, нажот.

Тонггача суяниб пахса деворга,
Урганарди усул, нағмаю баёт.
Шошқин шамоллардан, тошқин селлардан,
Майин кулгулардан, доду фарёддан,
Куй ахтарар эди йироқ йўллардан.
Изламай ким қўшиқ топибди зотан?
Шакархонга ишқ бир тарона бўлди,
Созининг доврўғи фасона бўлди,
Авваллар ҳам уни севардилар эл,
Лекин ишқни куйлаб ягона бўлди.

Нозгул ҳам бир қўшиқ эди ул учун,
Унингсиз бу жаҳон бўм-бўш чўл эди.
Санъат дунёси йўқ йигитга бу тун
Энг сўнгги чораю сўнгги йўл эди.
Ёмон кўринмай деб элнинг кўзига,
Сўнгра оқ фотиҳа тортиб юзига,
Ичида йигласа ҳамки хуш-хушон
Қизини узатди савдогар Султон.

ИЛК КУРТАКЛАР

Олтита қиз кўрди улар кетма-кет
Бири биридан шўх, севимли, гўзал.
«Тангрим, мушқулимни ўзинг осон эт,
Ўғил бер меросхўр, чироқчи азал!»
Шундай ният унинг дилида эди.
Оташин қўшиқлар тилида эди.

У Машрабдан куйлар тўлганиб,
Ғарқу ғарқоб эди одамлар.
Ёнғин каби борар чулғаниб
Еру кўкка соҳилсиз ғамлар:

«Агар ошиқлиғим айтсам, куюб жону жаҳон ўртар,
Бу ишқ сиррин баён қилсам, тақи ул хонумон ўртар.

Кишига ишқ ўтидан зарраи етса бўлур гирён,
Бўлуб бесабуру бетоқат, юрак-бағри чунон ўртар...»

Созин ғилофлади ҳофиз, қисталанг
Дамланган қозоннинг қошига борди.
«Қани, икки капгир насиба...» — Дилтанг
У чопон барини тутиб турарди.
Ошпаз эса бўлмади ҳайрон,
Ошдан сергўшт қилиб бостирди.
Шакар ҳофиз шамолдан чаққон,
Қушдан учқур уйга югурди.
Қўшиқ эса эрка боладай
Эргашарди ортидан қолмай:
«Тўйлар муборак бўлсин!
Фарзанд саломат бўлсин!
Тўйчи саломат бўлсин,
Тўйлар муборак бўлсин!»

Уйга кирди. Хиёл бодакайф.
Чакиллаб ёғ томар баридан.
Бирдан кайфи ҳам кетди тарқаб:
Хотинининг этакларида
«Инга»ларди яна қизалоқ.
«Ношукурлик бўлмасин, эгам,
Берганингга минг шукур қилмоқ
Одат бўлсин бу бандангга ҳам!»

Ўша кеч тўн баридан тутиб
Келган тийрак, патила соч қиз
(Бу — Тўйбека, мисли ярқ этиб
Ўз тўпида порлаган юлдуз!)
Ота қалбин эзгу, мулојим
Орзуларга тўлдирарди у.
Отасининг пинжида доим
Зийраккина ўлтирарди у.
Ота қўшиқ айтганда мунгли

Хўрсинарди кийикдай сезгир.
Чашма бўлиб оқарди кўнгли,
Чарх урарди кўкларда гир-гир.

ТОНГОТАР ЙИЛЛАР

Йигирманчи йиллар. Ёришарди тонг.
Эсиб келмоқдайди хушбахт шамоллар.
«Кураш», «Қасос» дея урар эди бонг
Минг йиллаб мудраган сокин хаёллар.
Худди ёш гўдакдек тетапоялаб
Оёққа босмоқда эди ҳур ҳаёт.
Кўз очмоқда эди янги ғоялар,
Чиқармоқда эди эркинлик қанот.
Бир парча ер олиб ўшанда деҳқон,
Баҳорда илк бора сочганда уруғ,
Илк бор англагани: уники — осмон,
Энди бўйнида йўқ зил бўйинтуруғ.
Энди қадам босса — ўзиникидир,
Нафас олса — энди ўзига тегиш,
Супраси ун кўриб, хумчаси — мой-жир,
Иссиқ уйда ўтди ўшанда илк қиш.
Шакар Булбул энди кун кўриб бироз
«Қизил бурчак»ларда қатнашар фаол.
Ва лекин изгиган оч бўри мисол
Ёт унсурлар пусиб чекка-чеккада
От суриб юрарди нотинч ўлкада.

БУЛБУЛНИНГ ЧАМАНИ

Колхознинг сердарахт, баҳаво боғи,
Дарёга туташар битта адоғи.
Анжиру шафтоли, беҳидан тортиб
Ёзда мева пишар инсонга тортиқ.
Қайрағоч тагида қўш сўри доим
Меҳмон-измон учун ясоғлик қойим.

Шу боғда яшарди Шакархон фирқа.
Қуни туғиб қолган камбағалга эш.
Кўршапалак нурдан қанчалар қўрқар,—
Бой-боёнлар уни шундай кўрмас хуш.
Ўрта бўй. Шоп мўйлов. Ғайратли, қувноқ.

Ҳазил-ҳангомада йўқ унга тараф.
Шакар Булбул билан тирикдай қишлоқ,
Унинг умри эди қишлоққа шараф.
Йиғинми, мажлисмни ё бирор тўйми,
Иззатли меҳмонлар вақт топиб бирров
Зиёрат қилишар ҳофизнинг уйин,
Дошқозон қурилар, гурлайди олов.
Яна қишлоқ бўйлаб учарди қўшиқ,
Дилларни эркалаб янграр патефон,
Кўкни камалакдай қучарди қўшиқ,
Тўйчи Ҳофиз бўлар ғойибдан меҳмон.

Булбул ҳовлисида олам гуллардан,
Ранглардан порлаган нурга ўхшарди.
Тонгги хонишлари не манзиллардан
Баҳорни чорлаган сирга ўхшарди.
Чойхонага кириб, деса: «Биз келдик!»
Ғийбатчи, ялқовлар қалтирар эди.
Оёғида доим қайтарма этик
Кун нуруни қайтариб ялтирар эди.

Қизларин хуржуннинг кўзига солиб
Олиб борар эди мактабга ҳар кун.
«Замона келибди, билимдон бўлиб,
Қизларим ўқишсин келажак учун!»
Хомработ ва Бўстон унга бир қадам.
«Шунчалар ҳимматли эдингиз, отам,
Бизлар занжир бўлдик оёғингизга.
Севардингиз бизни қўшиқ билан тенг.
«Тўй» сўзи кирса бас қулоғингизга,
«Фалончининг кўнгли тўлгунича денг,
Овозимга мадад бергил, ё пирим!»

Шундай қилардингиз ҳамиша ирим.
Тўну сарпо учун, пул учун деб ё
Қадам босмадингиз тўйларга асло!»
Хаёлу фикрлар гирдоби ҳамон
Тўйбека қалбини тортар беомон...

БУЛБУЛИГЎЕЛАР БАЗМИ

Тахти равонидан тушади қуёш.
Қора соч тун кирар оламга йўлдош.
Қутб юлдузига гирдикапалак
«Катта айиқ» бирдай айланар ҳалак.
Қизлар сочи каби гажим, жингала
Кўзга ташланади нозик «Сунбула».
«Оққуш» аталувчи тўрт улфат юлдуз
«Сомон йўл»ларидан излар ризқу рўз.
Фозингар ҳиндудай куй чалар осмон.
Чариллар чирилдоқ, куйчи саратон.
Эсида. Қўқондан келган ҳофизлар,
Қўшиқ санъатида ноёб, ёлғизлар.
Абдулла Андалиб, Умархон бахши —
Мақомчилар гули, нажиби, нақши.
Базм қуришганди тонготаргача.
Тоғу адирликдан ўру жаргача
Ўша кеч, дердилар, гулзор бўлганмиш,
Йиғламаган йиғлаб, дардли — кулганмиш.
Дердилар, эртақдан булбулигўё
Учиб келмиш бундан тергали наво.
Бундай сел қилгувчи хониш, навозиш
Жаннат қушларига буюрган эмиш.
Яхшиям осмон олисдир, олис!
Йўқса нола гирён этганда ҳофиз
Эриб битармиди коинот шамдай...
Энг сара мақомлар янграб ўшанда
Худди маталдаги тилсим шаҳардай
Қишлоқ тош қотганди. Субҳи саҳарда

Тирикликнинг ёруғ нафаси кезиб
Қолганди қишлоқни жодудан узиб.
Садақайрағочли ҳовуз бўйида
Ҳофизларнинг муштоқ, сирли куйидан
Қирғоққа чиққанмиш сув парилари,
Эзгулик, сирлилик муштарийлари.
Оёғи шол бўлиб ётган Қулжон чол
Қўй судраб келганмиш базмга хушқол.
Дунёни, борлиқни унутиб тамом,
Қўшиққа сиғиниб у файзли айём
Тўйбека тингларди лолу бахтиёр.
Нохун тегар-тегмас оқ урарди тор.
Шунда Шакар Булбул сўрайди навбат.
Юрагида тўла таҳсину ҳурмат,
Тандирсоз кийдирган адрас чопонда,
Ҳофизлик қудрати жўш уриб жонда,
Бошлади фарёдди, ўксик бир ғазал:

«Шифойи васл қадрин ҳажр ила бемор ўландан сўр,
Зулоли завқ шавқин ташнайи дийдор ўландан сўр.

Лабинг сиррин гелуб гуфтора бандан ўзгадан сўрма,
Бу пинҳон нуктани бир воқифи асрор ўландан сўр.

Гўзи ёшлуларинг ҳолин на билсун мардуми гофил,
Кавокиб сайрини шаб то саҳар бедор ўландан сўр.

Ғамингдан шаъмтак ёндим, сабодаё сўрма аҳволим,
Бу аҳволи шаби ҳижрон банимла ёр ўландан сўр.

Хароби жоми ишқам, наргиси мастинг билур ҳолим,
Харобот аҳлининг аҳволини хуммор ўландан сўр.

Муҳаббат лаззатиндан беҳабардур зоҳиди гофил,
Фузулий, ишқ завқин завқи ишқи вор ўландан сўр!»

О, юртим, санъатинг нақадар гўзал!
Урушлар, тўфонлар, зилзилалардан,
Қирғин-баротлардан, сувдан, оловдан,
Тоғдай оғир дардли силсилалардан,
Бўғзингга тиғ урган қора ёвлардан,
Бу қадар мусаффо, тиниқ, бетимсол —
Асраб ўтолганинг бу мағрур қўшиқ!
Омон қолмоқлиги бўлурди маҳол
Қалбинг бўлмасайди уларга бешик!

Танбур торларида бунча аланга,
Ёнгиндай чирмашар олови танга.
Дарё йўқ. Само йўқ. Йўқ кўҳна Замин.
Ёрқинроқ ёнади тириклик шами!

«Эй, сарви равон, надур хаёлинг,
Жон ўртади ваъдаи висолинг.

Пайваста дуои хайр этарман,
Мақсудим эрур сени камолинг.

Ул ойни юзига баҳс этарсен,
Етмиш магар, қуёш, заволинг?

Ушшоқларинг ғамингда ўлди,
Йўқдур сени заррае малолинг.

Эй, хаста кўнгул, фироқ ичинда
Дам ургали қолмади мажолинг.

Эй, Нодира, лофи ишқ урарсен,
Машҳури халойиқ ўлди ҳолинг».

Тебраниб, бошлари солиниб қуйи
Меҳмонлар тингларди лол бўлган кўйи.

Тўйбека бир қалқиб тушар: вожаб
Нима бу — кўксида каптарга ўхшаб

Ўчиб кетаман деб питирлар юрак!
Онгида, зеҳнида пинҳон гулдирак.
Етти яшар қизнинг бу ҳолин кўриб,
Унинг елкасига меҳр-ла уриб,
Нафас қилган эди Абдулла Булбул:
«Мана Сизга шогирд бўлгузчи ўғил!»
«Булбул ҳам сизчалик фиғон қилмағай!
Жумла халойиқни ҳайрон қилмағай!
Агар Ўртачўлда бор икки булбул —
Бир — Сиз, бошқаси — у ҳам — Сиз!» Нуқул
Кўз ёшин артганча Умархон Ҳофиз
Дерди Шакархонга лол, ҳайратангиз.

ЗАВОЛ ШОМИ

Уша базм туни фолми, башорат?
Неча йилки ҳамон ўйига етмас,
Бир тўйда имонин еган қай бадбахт
Шакархонга сурма ичирди нокас.
Рашкми, ҳасадми, ё ичқораликми,
Ёки пул авраган бечораликми,
Ўтмас пичоқ билан уни сўйдилар,
Қўшиғидан жудо қилиб қўйдилар.
Бир кун Тўйбекага тикилди узоқ.
Кўзидан ёш оқди бодроқ ва бодроқ.
Қизин пешонасин силаб зўрба-зўр
Пичирлади: «Қизим, мана шу танбур —
Менинг жоним, руҳим, узмаган қарзим!
Сен ҳали нораства, бегуноҳ қизим,
Чанг босиб қолмасин ғилофда шу соз!
У дунё, бу дунё сендан илтимос.
Ўйладим, ҳали мен яшарман узоқ,
Даст пир бермоққа бор ҳали фурсат...»

Ёстиққа суяниб, бошдан тер қуйиб,
Булбул нола қилди ўртаниб-куйиб,

Танбур тори уни куйдиргувчийди,
Юрагини мойдай ийдиргувчийди.
Ҳофизнинг дардидан инграниб зор-зор,
Кул бўлмоқчи шекил садоқатли тор!
Илҳом қуши нолон сайраб, чирқираб,
Сўнгги бор куйлади ҳофиз хирқираб.
Авжига чиқолмай ўртанар эди,
Аламлар бўғзида пўртана эди.
Чўлдаги ярадор бўзтўрғай ҳофиз,
Ҳол-беҳол симларга қўл урғай ҳофиз:
«Меҳр кўп кўргуздум, аммо меҳрибоне топмадим,
Жон баса қилдим фидо, оромижоне топмадим.

Ғам била жонимга етим, ғамгусоре кўрмадим,
Ҳажр ила дилхаста бўлдум, дилситоне топмадим...»

Изтироб пиликли наво эди бу!
Қўшиққа, умрга видо эди бу!

Ота кўзларида жавдираган мунг,
Ҳаловатдан жудо айлаган ҳасрат,
Билмасди қиз неча йиллар ўтиб, сўнг
Ёрқинроқ, хазинроқ, ўтлироқ, беҳад
Бетимсол қўшиққа айланмоғи бор,
Мўъжиза торларда куйланмоғи бор.

ТУЙБЕКА ҚИССАСИ

Тўнғич қиз бўй етиб, кенжаси эса
Ўн ёшга тўлмаган нораства эди.
Етти қиз чулдираб манаман деса,
Она бир муштипар шикаста эди.
Қаддин тиклар эди аста хонадон,
Катта оиланинг пилигида жон
Қўли-оёғи ҳам Тўйбека эди,
Суянган тоғи ҳам Тўйбека эди.

Ўттизинчи йиллар. Ўзбек элининг
Истеъдод гуллари берган нишона.
Тарих она каби феъли, бағри кенг,
Унга шон-шуҳратлар мангу дугона.
Ўша йиллар бўлди халқнинг севари
Рақслар маликаси Мукаррамахон.
Ҳалимахонимнинг ҳур қўшиқларин
Яшариб тинглади ёш Ўзбекистон.
Пири комил адиб, қилқалам шоир
Ойбек қад ростлади қоядай юксак.
Бахшидай ёниқ соз, шеъри жавоҳир
Ҳамид Олимжонни севди ҳар юрак.
«Турксиб йўллари» да урди зарбу бонг
Донишманд файласуф, сухандон Ғафур.
Уйғун байтларида отди кумуш тонг,
Илк шеърларин айтди Зулфия масрур.
Мактаб саҳнасида ўшанда илк бор
Юзларини тўсиб чидирма билан,
Бир қизча куйлади нафис, бегубор,
Кумуш қўнғироқдай овози баланд.
Қайта чорладилар қизчани, аммо
Залда тоғасини кўрган ҳамоно
Ҳаяжон, ҳаёдан қуш каби учиб
Тўйбека уйига кетганди қочиб...

БАЛОҒАТ ЙИЛЛАРИ

Қишлоқларнинг не-не ўғлонин
Ютди уруш деган аждаҳо.
Бўй қизларнинг гулдай армони
Истар эди севгидан зиё.
Ҳаёт экан, қиз эшигидан
Узмас эди совчилар оёқ.
Куйланмаган дил қўшиғидай
Ишқ кутарди Тўйбека порлоқ.
Излар эди Тўйбека фақат

Қўшиғидай қайноқ муҳаббат.
Сулув қизлар ишқсиз, чорасиз
Гўшангага кирдилар маъюс.
Кўндирдилар Тўйбека қизни
Эл-юртчилик, қариндош-уруғ.
«Гап-сўзларга қўймагил бизни,
Қиз тушмагур, қилсанг-чи қуллуқ!»

Қўш чилдирма сайрар эди,
Хотин-халаж яйрар эди,
Тўйбеканинг дилин сурнай
Пора-пора айлар эди.
«Акам узатган марварид-а
Ярми тилло, ёр-ёр!
У тиллодан бермадилар-а
Илло-билло, ёр-ёр!
Бир салом — икки салом-а
Қалам қошга, ёр-ёр!
Токай салом берайлик
Бағритошга, ёр-ёр!
Бағритошга, ҳо, бағритошга!»

СЕВИНЧГА ИНТИЗОРЛИК

Одамларни севинч этди интизор
Тўйларда қувнамоқ, ўйнамоқ орзу.
Инсонга не қувонч, не байрамки бор —
Дилда яшар эди эртақдай эзгу.
Дастурхонда қуруқ нон билан ёвгон,
Сўкдан палов дамлар тўқроқ хонадон.
Лекин тарк этмади дилларни бир бахт;
Ҳаётга, қўшиққа, юртга муҳаббат.
Рўзи хўроз деган бир чол бор эди.
Тўй-қашам, даврани гуллатар полвон.
Қайдаки ош бўлса — у тайёр эди.
Тоғни бир кифт урса — қулатар полвон.

План тўлган куни колхоз раиси
Қозон осдирибди элу юрт учун.
Гуруч камчил экан, шунинг боиси —
Ош эмас, ҳалимга етибди кучи.
Қувноқ чол ётаркан уйқуни уриб,
Бир бола «Ошга» деб айтиб келибди.
(Имиллаб келганча қизиқчи полвон
Қозонда ҳалимдан қолмабди нишон.)
У ўчоқ бошида айланиб юриб,
Этигин ечибди, маъюс кулибди.
Қозонга тушибди, ҳалимнинг юқин
«Худога шукур» деб ялабди роса.
Ичак узилгудай ким кулди тоза,
Кимларнинг кўзига қатралар инди.
Рўзи полвон ихчам мўйловин силаб,
Колхоз хирмонига барака тилаб,
Дебди: «Беллашмоққа борми бирор мард?»

Ҳижрону қорахат, қийинчилик, дард
Одамлар завқини сўндирганми ҳеч!
Халқ деган шундай қурч, матонатли куч!
Раис дер: «Булбулнинг ўтди-да қадри!
Қани, билганингча бир куйла, қизим!»
Йўқ деса, ўт бўлиб ёнгудай бағри,
Уялиб, қимтиниб қилдию таъзим,
Чилдирмани чертиб, чимириб қошин,
Бир томонга хиёл эгганча бошин,
Қадим «Тановар»ни куйлади озод.
Азиз, дилкаш эди тириклик, ҳаёт:
«Эмди сандек жоно жонон қайдадур,
Кўриб гул юзингни боғда бандадур,
Сақлай ишқим токим жоним тандадур,
Ўзим ҳар жойдаман, кўнглум сандадур!»

Меҳринг ўти ногаҳ тушди жонларга,
Парвойим йўқ зарра хонумонларга,
Лола янглиғ тўлиб бағрим қонларга,

Узим ҳар жойдаман, кўнглим сандадур!
Йўқ сан каби малоҳатлик яғона,
Қўрганмиқан мисолингни замона,
Бўлуб халқ ичида мундоғ афсона,
Узим ҳар жойдаман, кўнглум сандадур!♦

Авжга чиққан сари ёқимли оҳанг,
Бир йигит бўларди хунобу тажанг,
Тўйбека кутарди олқишу мақтов.
Тунд эди, булутдай силжирди куёв.
Ўзича ўйларди куйиб, тутақиб:
«Наҳот қўшиқ менга рақибдур, рақиб!»

ТАНБУР СУҲБАТИ

Гоҳ рўзғор ишлари бўлар фаромуш,
Худди кўраётган каби ширин туш,
Тўйбека шунча кенг оламга сигмай,
Танбурни оларди қўлига йиғлай.
«Қизим, юрагингда гуриллаб ёнган,
Орзунинг кўзлари бўлиб уйғонган
Ноёб истеъдодинг сочма шамолга,
Менинг армоним бўл, етгил камолга!
Отанг соз олганда, қилганда нола,
Дурга айланарди ҳатто шалола.
Олам тингламаган усулларимни,
Қўшиқнинг, савтнинг гул-гулларини
Тушларингда аён айтиб берарман!»
Тўйбекани этиб шундай андармон
Ғилофдаги танбур сўзларди гўё,
Соҳир созандасин изларди гўё!

УЗИЛГАН ТОР

Бир ёғи бедазор, бир ёғи токзор
Ҳайҳотдай ҳовлида иморат қатор.

Нақшинкор дарвоза, ойнаванд айвон
Тўқчилик, ҳашамдан беради нишон.
Одамлар қон кечиб, жон берган уруш
Қадамин бу ҳовли кўрмагандай туш.

Тимдай безатилган келиннинг уйи.
Рах урилган эди гулдор шифт бўйи.
Палакнинг бурчида ғилофи бахмал
Танбур турар эди нохунга маҳтал.
Тўйбека келинчак. Онадан олис.
Юрагига тушган интиқ армон — ҳис
Тунлари бедорлик бўлгани ҳам рост.
Кундузлар хуморлик бўлгани ҳам рост.
Энди хаёллари тиниқ тортганди.
Кўз остига нафис чизиқ тортганди
Ҳаёт деб аталган моҳир муҳандис.
Бу ёшда нақ олма гулидай тигиз
Дилда қулф уради орзулар бодраб.
Бу ёшда турмайсан йўлларда мудраб.
Кўзларинг бошқача кўрар жаҳонни.
Аниқроқ биласан яхши-ёмонни.

Тўйбека аркдай қиз, пешонаси кенг,
Не оғир иш бўлса шимарарди енг.
Беда, ғўзапоя таширди боғ-боғ,
Молу ҳолдан тортиб то идиш-товоқ,
Ҳаммасин тиндирар эпчил келинчак,
Қўли гул, озода кўнгил келинчак.
Хирмон кўтарарди, шопирарди дон,
Камгап, серҳаракат, оҳудай чаққон.
Агар у ёлғондан қилса хиргойи
Олам назарлардан бўларди ғойиб.
Нафис, ширали хуш овоз дарёси
Шағиллаб келарди ер-кўкни босиб.
Томир-томирларда сузган азоблар,
Ғашлик, иситмалар, санчиқ, итоблар
Ғалаёнли дарё тўлқинларида,

Ғазалнинг мавжи шўх талқинларида
Олис-олисларга кетарди оқиб,
Саргашта булутлар каби улоқиб.
Янги ой чиққандай масъуд бир шамол
Дилларни эркалаб кетарди ҳушқол.
Тўйбека хаёлга асир, интизор
Танбур торларини чертар беозор.
Ҳазрат Навоийнинг ўтли, мафтункор
Ошиқона сўзи янграр нолавор:

«Кеча келгумдир дебон ул сарви гулрў келмади,
Кўзларимга кеча тонг отқунча уйқу келмади.

Лаҳза-лаҳза чиқтиму чектим йўлида интизор,
Келди жон оғзимгаю ул шўхи бадхў келмади...»

Йўқ, у келди. Қаҳру ғазабдан
Остонада турар гезариб.
Хабари йўқ ҳеч нима гапдан
Салом берди келин қизариб.
Ўлжасини кўрган калхатдай,
Бўлган каби худди бўлгидан
Олар экан танбурни шартта,
Ўқлар учди эрнинг оғзидан:

«Касофат танбурга қўйибсиз ихлос,
Хиргойи қиласиз маза-бемаза,
Отангиз бошини еган-ку бу соз!
Келтирсинми энди уйимга аза!»
Остонага урди танбурни Мансур.
Садафлари сачраб кетди тўрт томон.

(Ташқарида эди бор олағовур,
Дамлаган ғунажин ётар чалажон.
Бедазорга кириб қоракўрпадан
Дами қайтгунча еб шишган эди мол.)

Сўнг қайнана кирди уйга дафъатан,
Деди: «Сен савдойи, беҳуш, беҳаёл!»
Бехосият деди, шумқадам, деди,
Ҳақорат эди бу, алам-ғам эди.
Садафлари кўчган, тори чилпарчин
Танбур бурдаланган юрак эди нақ.
Қўшиққа дил берган нозиктаъб келин
Сўрмади ким ҳақу ким эса ноҳақ.
Танбурни авайлаб солди қийиққа,
Чиқди-кетди кўзи ёш тўлиб жиққа.

ЙУЛДА

Она билан суҳбат.
Она лол. Жимлик.
Юрак билан суҳбат.
Юрак лол. Жимлик.
Орзу билан суҳбат.
Орзу лол. Жимлик.
Ҳаёт билан суҳбат.
Ҳаёт лол. Жимлик.
Қишлоқ қолди.
Йўллар қолди.
Кўприк қолди.
Гуллар қолди.
Қўш парракли тегирмон ҳам,
Мол боққани — кенг яйлов ҳам.
Ҳув қуёш ҳам —
Қай сеҳргар қўли билан
Еқилган сўнмас олов ҳам,
Уй тўрида қош чимирган
Отанинг суврати ҳам,
Ўқтин-ўқтин тушга кирган
Ишқ топмаган қисмати ҳам,
Йўлда қолди,

Минг тўққиз юз қирқ еттинчи
Йилда қолди.

МУСИҚА КОШОНАСИ

Пушкин кўчасида тўкиб салобат
Турар чор устунли улкан иморат.
Муסיқа илмининг қадим саройи.
Унинг шифтларида сирли, ғаройиб
Овозлар, оҳанглар юради сузиб.
Нафис ва ҳаётбахш, қуёшли жозиб.
Мухтор Ашрафийнинг қулоқларида
Жаранглаб, илҳомнинг чақмоқларидан
Юрагида олов ёққан хуш саслар,
Яратиш чоғидек қизгин нафаслар,
Барисига гувоҳ шу камтар бино,
Турар бастакордек ҳаётга шайдо.

ИМТИҲОН

Кўп қийнади ҳаяжон.
Безовтадир юраги.
Кўзи илинди. Осмон
Кийганди бўз кўйлагин.
Отасига изма-из
Қиз борар узоқларга.
Бир тўйхона очди юз
Чулғаниб чироқларга.
Гулдан тахт ясалганмиш.
Отаси эмиш тахтда.
«Қизим, бир куйла», — дермиш
Фигонзада Фурқатдан.
Худди тирикликдаги
Каби бошин силабди.
Қўлларини очганча
Унга омад тилабди.

Босиқ, вазмин пардада
Даромадни бошлар қиз,
Қўшиқмас, бу дард эди,
Дарё каби тошар қиз:

«Дўстлар, айши тараб фасли баҳор истар кўнгул,
Ҳар куни саҳрода сайри лолазор истар кўнгул,
Кабк рафторин кўрурга кўҳсор истар кўнгул,
Айламак ҳар сори оҳулар шикор истар кўнгул,
Доғи хурсанд этгучи ҳар неки бор истар кўнгул.

Гар фалак кажравлиғидин бахт ёвар бўлмаса,
Ҳамнишиним ҳар кеча бир моҳ пайкар бўлмаса,
Оразидин байтул-аҳзоним мунаввар бўлмаса,
Мунча қилғон орзулардан муяссар бўлмаса,
Фурқатий узлат учун бир кунжи ғор истар кўнгул».

Бундай юксак куйлолмас
Осмонларда юрмаган,
Бундай теран куйлолмас
Ер қатларин кўрмаган.
Бундай зилол куйлолмас
Булоқ бўлиб оқмаган.
Бундай нафис куйлолмас
Гул бўлиб очилмаган.
Бундай ўтли куйлолмас
Жонини ғам ёқмаган.
Бундай ғамгин куйлолмас
Ошиқликни билмаган.
Бундай ёрқин куйлолмас
Офтоб бўлиб кезмаган.
Бундай майин куйлолмас
Шабададай эсмаган...

Залнинг қандилларига
Тегиб оҳанг қаноти,

Юракларга кўчарди
Ошиқ Фурқат фарёди.
Аста-аста

сирпаниб
шоҳи

гулга қўнган
капалак каби

Еозор бир

илтижо билан

тинди қўшиқ.

Садоси эса

Қулоқларда жаранглар эди.

Қўшиқми бу?

Нур илинжида

Кундага бош қўйганлар ёди!

Қўшиқми бу?

Замонлар оша

Боболарнинг тирик фарёди!

Қўшиқми бу?

Одамзод дасти

Етолмаган осмон эди бу!

Қўшиқми бу?

Шакар Булбулнинг

Дилидаги армон эди бу!

Бу заминнинг силласи қуриб,

Нажот истаб боққан нигоҳи!

Бу — тарихга ўчмас муҳрдек

Қайд этилган юраклар оҳи!

ТИКЛАНИШ

Қўшиқларвар Ражабий устоз

Тўйбекани сафига олди.

Ансамблда у энг хушовоз

Яккахонга айланиб қолди.

Шаҳарларда тикланиб ҳаёт,

Изга тушди янгидан турмуш.
Ватан узра ёзди кенг қанот
Зафар деган хушхабарчи қуш.
Вайроналар ўрнига пишиқ
Пойдеворлар қўйилди қайта,
Гўдак исин унутган бешик
Бошида кун аллалар айтар.
Яна баҳор лоласин териб,
Юракларга қуйилди зиё.
ГЭСлар, улкан тўғонлар қуриб,
Ҳар лаҳзадан излаб юз маъно,
Келажакнинг этагин тутиб,
Ўз йўлидан борган бардавом,
Тарихини зар билан битиб,
Шараф топган халққа эҳтиром!

УШАЛГАН ОРЗУ

«Ёлғиз отнинг чанги чиқса ҳам,
Қизим, асло чиқмайди донги!» —
Деган эди бир пайтлар отам.
Қўшиқ айтса отам, жаранги —
Садосидан чўққи нураган.
Отам сабоқ, таҳсил кўрмаган,
Бугун тирик бўлса мабодо
Кичик қишлоқ осмони аро
Чир айланган қушдай овози
Кезмасмиди доврўқли, дунё,
Замонадан бўлганча рози!»

Ҳар гал номи этилса эълон,
Хаёлида ота армони.
Қомат ростлаб Тўйбека равон,
Таъзим билан бошлар навони.
Залда доим биринчи қатор
Бўш тургандай, унда пурвиқор

Энг биринчи тамошабиндай
Ултирарди отаси кундай.
«Изла, топгил қайда бўлса ҳам,
Бир одамдан бордир гумоним.
Сен қўшиқ айт, ғазал айт, болам,
Уша олар қасосим, қоним!»

Юрагида шу сирли дафтар,
Ёзилганди армонли гаплар...
Ота қўшиқ бошлашдан олдин
Кўзин юмиб олардию тин,
«Ҳа-ай» деган сўз — ундов билан,
Ҳофизона бир чорлов билан
Мизроб уриб торларга бир-бир
Тингловчини этарди асир.
Сўнг қўшиқлар гулшани аро
Саёҳатин бошларди дунё:
«Сувора», сўнг «Сарпарда», «Дугоҳ»,
Дарё сари шошган оқимдек,
Ҳар бир туйғу, тафаккур, нигоҳ,
Ҳар юракка мутлоқ ҳокимдек
«Сарахбори оромижон» ҳам,
«Баёт», «Чоргоҳ» куйи сўзон ҳам
Ўз забтига олиб дунёни
Бошланарди оҳанг бўрони.
Ота мерос истеъдод билан,
Такрорланма нақарот билан
Оҳиста ва қудратли овоз
Оққуш каби этарди парвоз.
Жилғаларнинг жилдирашидек,
Шабаданинг ҳилпирашидек,
Чироқларнинг милтирашидек,
Булутларнинг гулдирашидек
Минг тўлқинли акс-садо билан,
Нозик талқин, муддао билан

Қўшиқ кезар сочиб нур, ифор.
Йўқ, саҳнада минг-минглаб тақдир
Дил розини айларди ошкор.
Тилсим ичра эди ганж қаср:
Ҳашаматли Дўстлик саройи.
Таъзим ила эгилиб халққа,
Юз-кўзида ҳаяжон балққан,
Кулимсираб камтар, чиройли,
Кўмилганча гулга, олқишга
Шоҳи парда ёпилгунича
Таъзим этди у неча-неча.
Чеҳраларга, кўзларга боқиб,
Дув-дув тушар ёшлари оқиб.
Санъатини эъзозлаб халқи
Унга юксак унвон берганди.
«Бу мукофот отамнинг ҳақи!
Қани эди ўзи кўрганда!
Битта тўну бир тугун қанд-қурс,
Қўшиқ излаб ҳаёти ўтган.
Етиб келмай осойишта куз,
Авжи ёзда офтоби ботган!
Аямади, отам, табиат,
Сиздан овоз деган ғазнани.
Узоқ умр бермади фақат,
Авж пардада кесди ғазални!»

ОҲАНГЛАРНИНГ ЯНГИ ЖИЛОСИ

Қўшиқ асли туғилгани чин
Юракдаги туғёндан, қондан.
«Қора кўзум» деб ўтди куйчим
Бобо Юнус ёруғ жаҳондан.
Тўрт иқлимга ёйилиб кетган
Мақомларни тўплаб ёшлардек,
Оҳангларнинг замон унутган
Жилоларин қолдирди мерос.

Азаларда, тўй-ҳашамда ҳам,
Курашларда, аллаларда ҳам
Янграган завқ, нолаю алам
Ҳаммасини киприк-ла териб,
Ўз халқига айлади тақдим.
Бугун ўша куйларни эриб,
Мафтун, мамнун тинглайди халқим.
Фидойи халқ! Замон йўлида
Энг бардошли, содиқ йўловчи,
Не қўшиқлар яшар дилида,
Ўзи машшоқ, ўзи тингловчи!
Сен эмасми, барала куйлаб,
Инқилобий «Марсельеза»ни,
Гуркиратган ер юзи бўйлаб,
Кураш ўти, қасос тўзонин.
«Байналминал», «Ҳуррият марши»,
«Яша, Шўро!» туғилди қутлуг.
Чиркин дунё зулмига қарши
Курашларда қўшиқ еди ўқ.
Лекин кимдир журъатли, ўктам
Жўр бўларкан қўшиққа йўлда,
Жароҳати топдию барҳам,
Қўшиқ учди Инсонга ҳамдам.
Ўша қўшиқ бугунги кунга —
Етиб келди тўлиб мазмунга.
Пахтакорлар Қурултойида
Давом этар тантана, базм.
Бухорою кўҳна Хоразм
Намангану Тошкент, Сирдарё,
Янги Жиззах қаҳрамонлари
Салобати сочарди зиё.
Ҳур меҳнатнинг шод дostonлари!
Мақомларнинг сараси «Наво»
Ларза солар қалбга, ер-кўкка.
Якка авжин олар Тўйбека.

ОЛИС ЮРТГА САФАР

Кўп нарсанинг шифоси — фурсат.
Жароҳатлар ҳақимидир вақт.
Йиллар оша тоғлар қаърида
Пайдо бўлар турли хил маъдан.
Митти уруғ тупроқ бағрида
Чинорларга айланар, зотан.
Жиндай ҳавас, жиндай интилиш
Меҳнат қилса кимки ёзу қиш,
Ширин-шакар бергуси ҳосил.

Тўйбеканинг жон-дили — мақом!
Халқнинг асрий мунг тили — мақом.
Лаҳча чўғлар юракка тушгай!
Юрак не — кенг фалакка тушгай,
Халқнинг қадим оқи зорини
Куйласа у «Гулузор»ини!
Учқунларга айланарди сўз,
Сўз бўларди порлаган юлдуз,
Сўз ипакка айланар эди,
Камалакка айланар эди,
Оҳанглари тошқин ва тошқин,
Куйларди у оловли, жўшқин!
Уз халқининг куйчи қизи — у!
Ўзбекистон халқ ҳофизи у!
Тўйбека кўк ҳавосин олган
Кабутардай учди олисга.
Куйнинг усру уфорларидан
Асир бўлиб олий бир ҳисга,
Гуллар сочиб пойқадамига,
Қўшиқларин тинглардилар лол.
Ҳар эл эга ўз санамига,
Ҳар элатда ўзгача аъмол.
Лекин қўшиқ таралган заҳот
Тош бўлса ҳам, бўлса ҳам пўлод,

Бирдай эрир сабру ирода.
Қўшиқ тили бирдир дунёда!

СОҲИЛЛАРДА

Дажла дарёсининг соҳилларида,
Қадим «Минг бир кеча» нақлларида
Эртақдай яшаган эски Боғидод!¹
Мезбон бўлиб бугун очмоқда қанот.

Ҳунарманду коргару заргар,
Тўқувчию ишчи, кимёгар
Йиғилишган. Томошабин жам.
Кўзларида ҳам дард, ҳам байрам.
Сув қўйгудек зал жим. Саҳна жим.
Бунда оҳанг, наволар ҳоким.
Сукунатни қувиб оҳудай,
Офтобнинг шўх нигоҳидай
Пилдираган тилла урчуқдай,
Дуррасини қўндирганча дол
Завқу шавқдан бўлиб бир тимсол
Қадамлари майин, хиромон
Чарх урарди Мукаррамахон.
Саҳарларнинг салқиними бу!
Дарёларнинг тўлқиними бу!
Камалакнинг парчаси ёхуд!
Тоғнинг совур арчаси ёхуд!
Навбаҳорнинг саломи балки,
Боғларнинг бол айёми балки!
Лолазорлар атри бу чоғи!
Орзуларнинг она қучоғи!
Кифтларини учириб хандон,
Йўлга боқиб нозли, нигорон,

Боғидод—қадимда Боғидод ҳам дейилган.

Лабларида тансиқ табассум,
Чашмадай соф, хаёлдай маъсум,
Мажнунтолдай эгилиб гоҳи,
Шуъла каби тўкилиб гоҳи,
Бармоқларин қарсиллатиб гоҳ,
Зар туфлисин гурсиллатиб гоҳ,
Кафтларини қошига қўйиб,
Гоҳи ларзон, гоҳ қийғир бўйин,
Ажиб рафтор рақс этарди у,
Нафосатдан баҳс этарди у.
«Баҳор» бўлиб ҳур Ўзбекистон
Камолини этар намоён.

Илқ қаторда таъзим-тавозе
Ила атлас белбоғин ёзиб,
Бир мўйсафид қилар тавалло.
(Чехрасида ҳасрат бенаво!)

Уруш йили. Канал бошида
(Айни мардлик, севги ёшида!)
Концерт чоғи паҳлавон йигит
Белбоғ ёзган эди шу тахлит!
Рустам каби дoston эди!
Меҳнатлари шоён эди у!
Бу кас эса... Садақа сўраб
Турган каби эди мўлтираб.

Гир айланди Мукаррамахон.
Белбоғ узра товусдай чаққон
Товланди, шох ташлади.
Бу он
Дарё сувин тутгандай тўғон
Чилдирма ҳам «так-так» этарди,
Гардишлари титраб кетарди.
Шалолодай шовуллаб сочи,
Оққушлардай ёзиб қулочин,

Жабинлари теккунча ерга,
Эгилди у чулганиб нурга...
Бундай эзгу саховат, ҳиммат
Чин мардларга хос бўлур фақат.

Учиб гўё бошидан ҳуши
Мумдай чуйкаб турар у киши:
Кўз эмасдир — икки булоқ бу!
Юрак эмас — ёнар фироқ бу!
Қўл уролмас қийиққа — дод дер!
Дардларимга қайда нажот, дер!

Белбоғ кўзгу бўлдию гўё,
Аксин топди гўзал бир дунё!
Канал қазиб, боғ-роғлар қилиб,
Байрамларда чортоғлар қилиб,
Манглайдан ўпиб ойдай бахт.
Пахтасидай оқ кўнгил, жўмард,
Рўзғори бут, хонаси обод,
Хаёллари эркин ва озод,
Ишчи-деҳқон Жумҳурияти,
Офтобли, хуш табиатли
Ўзбекистон — суюкли ўлка.
Чўллари ҳам гулистон бўлган!

Курагидан кун кўрингандай,
Омочидан ой кўрингандай,
Ғариб, қариб бир хилда бўлиб
Ўз ўрнига ўлтирди келиб.

Ўзбекистон, буюк Онажон,
Ким эди бу — хаёлга ботдинг,
Бир лаҳзалик малолга ботдинг!
Тарки Ватан қилган бу гадо
Соғинчингда бўлибдир адо!
Сен куйинма, Онажон, минбаъд,
Оқ сутимни ерга соғдим деб,
Қандай бало фарзанд боқдим деб!

Оқ сутингни билмади кимдир,—
Унга шафқат қилмагай тақдир!

УЧРАШУВ

Келинчакдай, оҳиста, вазмин
Кириб келди «Тановар» хазин.
Енгилгина шабада эсиб,
Салқин сочиб, сўлимлик сочиб,
Кўнгилларнинг қулфини очиб,
Айланди сўнг кучли бўронга.
Нолиш, ўкинч, ўтли тўфонга:
«Қора сочим ўсиб қошимга тушди-ей
На савдолар менинг бошимга тушди-ей,
ўз ёр-ей!»

Оҳанглардан сархуш малика
Куйлар эди ёниб Тўйбека.
Аста-аста авжини олди,
Залга диққат назарин солди.

Сарсон-саргардон йўл юрган йўлчидай,
Сарғайиб офтоб урган йўлчидай,
Нураган девордай ер узра ботиб,
Тингларди бир киши силласи қотиб.
Ким кўрган осмонга ўт тушган чоқни?
Ким кўрган Ер қалқиб титраган чоқни?
Пушаймоннинг қўли нечта, ким билар?
Пушаймон қўлига тушганлар билар!
Гоҳи у аямай тортар шапалоқ,
Елкадан босар гоҳ мисли асқар тоғ,
Оёқдан чалар гоҳ, кўнгилни ўртар,
Гоҳи бир тўнкадир бехосдан туртар!
Осмонга ўт тушса ёнар-ку жаҳон,
Ер титраса дунё қоларми омон?
Шундай бир аросат исканжасида,
Пушаймоннинг темир дастпанжасида

Қоврилиб тингларди қўшиқни бу чол,
Титроқ лабларида пичирлар хаёл:
«Олтин бешик, остонамни оҳ,
Ризқу рўзлик пешонамни оҳ,
Ташлаб қочган номард бўламан!
Давоси йўқ бир дард бўламан!
Қўшиқ бўлиб келган диёрим,
Кўзларимга тўлган диёрим,
Неча йилки, бир кўрарга зор,
Нону тузинг гуноҳи минг бор
Бўйнимдадир, бўйнимдадир, оҳ!
Жонмас илон қўйнимдадир, оҳ!
Тунлар мени чақиб чиқар у,
Ҳар кун юз бор гўрга тиқар у!»

Ўрлаётган йўлчидай тоққа
Қўшиқ учар эди узоққа!
Сўнгра баланд тоғдан тушди у,
Муздай чашма бўлиб жўшди у:

«Оқ илон, оппоқ илон,

Ёруғда ётгонинг қани?

Биз ёмонни ташладинг,

Яхшини топгонинг қани...»

.

«Қани?

Қани?

Қани?

Қани? Ҳе-е-ей!..

Гардуни каж, қийноғингни қўй!

Қайдан топай мен сенга жавоб!

Мен — ўлганман, бермагил азоб!»

Шамдай ёниб битди тарона.

Иззат билан асил шарқона

Юзларида мулойим ханда

Таъзим бажо қилди хонанда.

БОЛАЛИКНИНГ ТИНИҚ БИР ЕДИ

Ногаҳонда Тўйбека титраб
Қурбақани босгандай худди
Сескандию, алам-хўрликка,
Қасосгами ўхшаш бир туйғу
Томоғига тиқилар эди.
Прожектор таратган ёғду
Тушмаса, у йиқилар эди.
Болаликнинг тиниқ бир ёди
Ғазаб ичра алғов-далғовди:
«Шу — отангнинг кесган қанотин,
Шу — қўшиққа, ҳурликка ёвдир!
Уни кулфат, тақдир шамоли
Кераксиз тош, чиқит мисоли
Улоқтириб кетган қирғоққа,
Маҳкум этиб мангу қийноққа!»

Ҳайё-ҳувт деб ўтмиш неча йил,
У қўшиққа бичган кафани
Ўз эғнида турарди бир хил,
Дуойи бад қилган Ватани!

Хаёлларин енгиб Тўйбека
Юксалдию булутлар қадар,
Бургут каби бостириб тикка
Рақибига ташлади назар.
Дош бермади муттаҳам нигоҳ,
Недир деди тили ғулдираб.

Саҳнада нақ момақалди роҳ
Қўш чилдирма сайрар гумбурлаб.
Тўйбеканинг соҳир овози
Мисли тоғнинг аксу садоси
Пештоқларга урилар эди,
Микрофонлар зириллар эди.

Қадим «Ёр-ёр» сархуш, хушкалом
Янграр эди жўшқин, бардавом:
Учоғига ўт топмаганлар
Бу қўшиқни айтсин, ҳей!
Манглайдан бахт ўпмаганлар
Бу қўшиқни айтсин, ҳей!
Ишқ боғидан ўтмаганлар
Бу қўшиқни айтсин, ҳей!
Ишқ доғида титраганлар
Бу қўшиқни айтсин, ҳей!
Айрилиқда қоврилганлар
Бу қўшиқни айтсин, ҳей!
Хонумони соврилганлар
Бу қўшиқни айтсин, ҳей!
Бу қўшиқни айтсин, ҳей!

«Кимдайди бу туркона усул!
Бундай тиним, авжи зебо йўл!
Бундай оҳанг тортишлар сел-сел,
Юракларни этгувчи кул-кул!»
Ингради чол, гўёки ингроқ
Билан жони чиққудай шу чоқ:
«Шакар Булбул! Уша! Ё ҳаёт!
Уч олгани келибди наҳот?»

Тўйбеканинг отадан мерос
Қўшиқлари янграрди холос!
Хотиралар айқаш ва уйқаш,
Ўтмишини эслайди Эргаш.

ХУСУМАТ

...Базм авжида. Пиёда, отда
Тўйхонага оқарди одам.
Ҳар гузардан, ҳар бир работдан
Ҳофиз деган эди шунда жам.

«Фақирлардан сўрамоқ кўнгил
Савоб! — деди, бойни рад этди.
Танбурини кўтариб Булбул
Тандирсознинг уйига кетди.
Эргаш эди ҳикка-ҳукмли,
Панд ерми у қашшоқ ҳофиздан?
Бир даврада деди хусумли:
«Мукофот»ин олади биздан!»

Тун. Ҳофизни қўйдаи тушовлаб,
Қушхонага келтирдилар денг.
«Пичогингиз олинг эговлаб,
Мен калима келтирайин... Сўнг...»
Оҳ, ҳофизнинг тилидан мунгли
Таралибди сеҳрли «Ушшоқ».
Юмшаб шунда қасооблар кўнгли,
Қўлларидаи тушибди пичоқ.
Эмиш: оҳанг сеҳридаи эриб,
Тўкилибди тупроққа арқон.
«Ё, пирим», — деб ўрнидаи туриб,
Уйга кетмиш ҳофиз соғ-омон.

Сўнг... хуфёна тузишди режа.
Ёлланган бир созчи билдирмай
Мусалласга қўшиб тўй кеча,
Ичирди ўз дўстига сурма...

ВАТАН — ЮРАК ДЕГАН МАНГУ УТ

Уша! Худди қоп-қора булут
Юрагига солган қурум-ғаш.
Отасига, қўшиқча човут
Солган ўша беквачча Эргаш!
«Бундайларнинг қўлидаи келар
Диёнатни, Ватанни сотмоқ.
Булар эрка ёғоч дор қуриб,

Қўшиқларга солади сиртмоқ!•
Ким солалгай қўшиққа кишан?
Қўшиқ — осмон, нимталаб бўлмас!
Қўшиқ замин — ҳар йил қайтадан
Ҳосил берар, гуллар басма-бас!
Чангга ботган кигиздай қолар
Утмиш пойгагида хиёнат!
Қўшиқ карвон каби йўл олар,
Келажакни қилиб зиёрат.

Қизлар ўхшаб қирқ капалакка,
«Баҳор»нинг хуш бўйлари қолди.
Тўйбеканинг авжи фалакка
Ларза солган куйлари қолди.

Қолди Бағдод. Тунги чироқлар
Шуъласига кўмилган шаҳар.
Ғубор инмас доим ярақлар
Юракдәги бир асил гавҳар.
Ўша гавҳар — эътиқод, имон,
Ватан деган қутлуғ тушунча.
Ўз умридан ёлчигай инсон
Порлаб турса у то ўлгунча.
Қанча тоза бўлса шу гавҳар,
Шунча мағрур бўлгай қўшиқлар.

Самолётнинг парраклари ҳам
Юрак каби чир айланарди.
Тўйбеканинг кўзида бу дам
Ватан бўлиб нур айланарди.
Уни юксак олиб учарди
Қанотида гўё ҳур қўшиқ.
Унга ҳамроҳ бўлиб учарди
Бутун борлиқ бир масрур қўшиқ.

Гавжум майдон. Унда бир нуқта
Мук тушганча ўрнидан турмас.
Гўё қалби қолгандай тўхтаб,
Панжасида бир қийқим атлас.
Тўйбеканинг енгидан беҳуд
Қирқиб олган ўшани бу кас.
Ватан! Ватан, муқаддас вужуд,
Уни ҳаргиз қийқимлаб бўлмас!
Ватан — юрак деган мангу ўт,
У ёнмаган танда жон унмас!
У йўқ вужуд қўшиққа зор юрт,
У ёнмаган танда жон унмас!
Ватан борки, ўша ўт сўнмас!
Кўнглида дарёча тошқин ҳаяжон
Хаёл сурар Тўйбека ҳамон!

ХОТИМА УРНИДА

Оқсоч тарихдир бу, кечмиш умрида
Не хил савдо кўрган: гисубурида
Сапчадай узилган бошларни кўрган,
Ёмғир бўлиб ёққан тошларни кўрган,
От думига боғлаб судратилганлар,
Тириклайин хочга михлатилганлар,
Дахрий деб гулханда ёндирилганлар,
Сазо уловига миндирилганлар,
Калладан ясалган минораларни,
Қон бўлиб отилган фаввораларни,
Кўзига мил тортиб хўрланганларни;
Обхонада оҳи ўрлаганларни,
Гулда умри битган гул йигитларни,
Тиғпаррон этилган не умидларни
Кўрганда онадай фарёд урган ул,
Унинг ноласидан яралган булбул!
Бу гал қилт этмади, юзтубан қолиб,
Талвасада Эргаш йиғларкан нолиб.

* * *

Гавжум аэропорт. Одамлар тиқин.
Келган-кетганларнинг йўқдир ҳисоби.
Тўйбека трапдан тушаркан секин,
Кўзин қамаштирди ёзнинг офтоби.
Кўзлари қамашди гулдасталардан,
Шогирдлар бағрига отди ўзини.
Умри, ҳаётига пайвасталардан
Тўйбека узолмас эди кўзини.
Қайдадир, офтоб билан ёнма-ён
Ўлтириб шеър битар нурли қаламда
Буюк мутафаккир Навоий.

Жаҳон

Ҳикмат ўқир эди сирли қаламдан:
«Гурбатда ғариб шодмон бўлмас эмиш,
Эл анга шафиқу меҳрибон бўлмас эмиш.
Гар олтин қафас узра қизил гул бутса,
Булбулга тикондек ошён бўлмас эмиш!»

1978—1981 йиллар.

МУНДАРИЖА

Фахрия	3
Келинингни кўрганда	4
Агар севсанг	6
Сафар балладаси	7
Соғинч	9
«Ногоҳ қулогингга...»)	11
Тошқовли	12
Мактуб	13
«Қўшигимдан гоҳ...»	14
Навбахорда	15
Зебунниси	16
Онам севган қўшиқ	17
«Ой боқади...»	18
Қуёшга	19
«Қор ёғар...»	20
«Келишинг истадим...»	21
Турналар	22
Кўнгил узгим келмайди...	23
Севинчим	24
Дугонамга	25
Ҳордиқ	26
Кунботарда	27
«Ҳажримда чекиб...»	28
Чўққидаги кийик ҳайкали	29
Денгиз	30
Тириклик	31
Амударё	32
«Фазовий кемалар...»	33
«У дурра сочларин...»	34
Сўзласин	35
«Менинг гулдай...»	36
Қўшиқ	38
«Гоҳ айланиб...»	39
Сен борки	40
Гулдаста	42
Беғубор кундузлар	43
Улуғ Ватан	44
Мария Исабель де Альендега мактуб	46
«Менинг жону дилим...»	48
«Нур билан...»	49
«Биламанки...»	50
«Кун тунади...»	51
Уйлар	52

«Куй яралар гамдан...»	54
*Эй, муҳаббат	55
«Ташқарида саргардон шамол...»	56
Интилиш	57
Чорласам	59
Биринчи орзу	60
«Сен қалбимга...»	62
«Икки ёққа кетдик бепарво...»	63
«Қандай учиб келибди бу хат?»	64
Янги йил мухаммаси	65
Ўзбекистон	66
Қадрдон қуёш	68
Бу наводан	70
«Тинглаганинг барча дostonдан...»	71
*«Ойлаб-йиллаб қалам тутмаган...»	72
*Чироқ	73
*Қишлоғимга хат	75
*Хонадон	78
*Жасорат	80
Куй	81
Нечун	82
«Оҳ чекасан...»	83
Шундай чоғ бўлдики	84
Бахт	85
*Умр	86
«Мен қувондим...»	87
«Сен ўтсиз оловда...»	87
Тун	88
*«...маъзур тут...»	89
*Дўстим	90
Чашма бўйида	92
«Сенга топинганим...»	93
Меҳр	94
*«...Менга ишон...»	95
Майли	96
*Баъзан	97
*Ҳамшира	98
*Бўрон	100
*Мадад	101
Сизни дейин	102
*Мен шеър ёзсам	103
*«Юрагимда яшайди осмон...»	105
*Олқиш	106
*«Битта қисмат бизга...»	108
*«Ёлғизликнинг дарди...»	109

* «Агар толе...»	110
*Бахт кулган чоқ	111
*Фасл	113
*Муаллим сабоқлари	114
«Ишга отланаман...»	117
*Юрагидир балки	118
* «Тоғ нимадир...»	119
* «Қанча-қанча қорлар тушди...»	120
*Хушхабар	121
* «Агар сўнар бўлса...»	123
*Фурсат дейди	124
*Армон	125
*Лирика боғининг атрин шамоли	127
*Нурли дақиқа	128
*Наврўз мухаммаси	129
* «Қайғурсам...»	131
*Саида Зуннунова ғазалига мухаммас	132
*Баҳорнинг ҳаёти	133
*Ишонч юлдузлари	134
*Мен шодлик яратсам	136
* «Биз Вақтни қувамиз...»	137
* «У интизор кутганди...»	139
*Улғайиш	140
* «Меҳнатдан...»	142
* «Мажнунтоллар ширин уйқуда...»	143
* «Ой қўшиқ айтади...»	144
* «Онда-сонда туғилади шеър...»	145
*Сиз — дунё эгаси	146
*Август кунлари	149
*Орзулар	150
* «Зирапчани олмагунча то...»	151
* «Хаёлимнинг майин осмонларида...»	152
*Насимий ғазалига мухаммас	153
*Бир куни	155
* «Калава ўрайди боғларда шамол...»	157
* «Селдан ҳурккан сурувдай...»	158
*Дунё	159
*Езнинг ёруғ куниди	161
*Дарахт қалби	164
*Шарбатли фасл	165
* «Икки бўлсанг...»	166
* «Аёз чимчиласа...»	167
*Дерлар	168
*Тўртлик	169
*Гулнинг пуштасида	170

*Тўқислик	171
*Эҳтиёж	172
*«Бойқуш сайрамоқда...»	173
*Куз осмони	174
*Китоблар	175
*Кечки шабада	176
*Нигоҳ	177
*Кампирлар	178
*Истаклар	182
*Қизчаларнинг уйчалари	183
*Ёмғир ёғалоқ	185
*Қўшиғингиз билан	186
*Дўстинг бўлса	188
*Курсдошларим	189
*Ушшоқ	191
*Устоз Ильич	192
*Чақмоқли кеча	194
*Май манзараси	195
*Йўлдаги ўйлар	197
*Наъралар	199
*Чўл ва чўпон	201
*Малик чўлларида	203
*Баҳорга жўр	205
*Апрель эди хушбўй, мусаффо	206
*Ганжиравон қизлари	209
*Олмазорда	210
*У дафтар	211
*Қайноқ паллалар	213
*Ҳовлим, ҳаётим	215
*Мақтов	217
*Тун мусиқаси	218
*«...изладим...»	219
*«Столим устида ётар сочилиб...»	220
*Одамлар бор	222
*Байрамдаги гул каби	223
*Тўриқ	225
*«Сенга кўрқинчлимас...»	226
*Лўли қиз	227
*«Гўдак эдим...»	229
*Курашда	230
*Уфқларда кечки нур	231
*Экканимни ўрайин	232
*Ун саккиз ёшда	233
*Девордаги ёзув	235
*Қибрайда оқшом	236

*Яшариш	237
*«Қадам тушган сари...»	238
*Менинг тўқис жаҳоним бор	239
*Ноябрь чизгилари	240
*Бухоро йўлларида	241
*Соз	243
*«Сигиндилар ўтга, самога...»	244
*Баҳор ғазали	245
*«Мендан вафо, сендан мурувват...»	246
*«Мен сизни жон ичра жон деб...»	247
*Ғазал	248
‡Яшил Май	249
*Онажоним	251
*«Иссиқ ўлкаларга...»	252
*Дала шийпонида суҳбат	253
*Ўзбекистон далалари бу	255
*Райҳон	256
*Сафарбар кунлар	257
*Кузда Ўзбекистон	258
*Безовталиқ	260
*Бўзтўрғай. Шеърый қисса	261

* © Гафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти (1983 й.)

На узбекском языке

Айдын Хаджиева

МИЛАЯ МАМА

Стихи и повесть в стихах

Редактор *М. Аъзамов*. Рассом *И. Тахтаев*. Расмлар редактори *А. Бобров*. Техн. редактор *Е. Потанова*. Корректор *Д. Зоҳидова*
ИВ № 1889

Босмахонага берилди 21.01.82. Босишга рухсат этилди 20. 01. 83
Р 01107. Формати 70×90^{1/32}. Босмахона қоғози № 1. Мактаб гарнитураси. Юқори босма. Шартли босма л. 11,11 + 0,22вкл. Нашр. л. 9,65+0,22 вкл. Тиражи 10000. Заказ № 624. Баҳоси 1с. 40г.
Гафур, Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 700129 Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари бўйича ЎзССР Давлат Комитети Тошкент полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг Бош корхонасига қарашли 1-босмахона. Тошкент, Ҳамва кўчаси, 21.